

Limburgs *Landschap*

JAARVERSLAG
2020

STICHTING HET LIMBURGS LANDSCHAP

Jaarverslag 2020

*Met inbegrip van Stichting Robur, bedrijven voor Het Limburgs Landschap
en Limburgs Landschap Landbouw BV.*

22 april 2021

INHOUD

DEEL I	JAARVERSLAG RAAD VAN TOEZICHT	5
1.	MOOI DICHTBIJ	6
2.	HET JAAR IN VOGELVLUCHT	8
3.	KERNTAKEN LIMBURGS LANDSCHAP	14
3.1	Aankoop	14
3.2	Beheer	17
3.3	Inrichtingsprojecten	23
3.4	Erfgoed	24
3.5	Kasteeltuinen Arcen	30
4.	COMMUNICATIE	32
4.1	Publiciteit	33
4.2	Ontvangstlocaties	36
4.3	Fondsenwerving	36
4.4	Achterban	37
4.5	Vrijwilligers	38
4.6	Samenwerking	40
4.7	Beleidsbeïnvloeding	41
5.	ORGANISATIE	44
5.1	Governance, juridische structuur en bezoldigingsbeleid	45
5.2	Personeel	46
5.3	Integriteit	48
5.4	Ondernemingsraad	48
5.5	Risicoparagraaf	50
6.	BIJLAGEN	52
6.1	Missie en visie Stichting het Limburgs Landschap	53
6.2	Leden Raad van Toezicht	54
6.3	Relevante [neven]functies Raad van Toezicht	55
6.4	Raad van advies	56
6.5	Organisatie per 31-12-2020	57
6.6	Commissies per 31-12-2020	60
6.7	Stichting ROBUR	61
6.8	Specificatie natuurterreinen	62
6.9	Overzicht inrichtingsprojecten	67
6.10	Verantwoordingsverklaring	68

DEEL II FINANCIEEL VERSLAG OVER 2020 **72**

JAARREKENING GECONSOLIDEERD 2020 **73**

Toelichting op de balans en de staat van baten en lasten	82
Toelichting op de balans	84
Toelichting op de staat van baten en lasten	91
Toelichting lasten verdeling	96

BIJLAGEN **109**

Bijlage A Mutatie-overzicht natuurterreinen 2020	109
Bijlage B Afschrijvingen 2020	110
Bijlage C1 Projectenlijst jaarrekening 2020	116
Bijlage C2 Projecten afgerond	122

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT **124**

BEGROTING 2021 **126**

COLOFON

Redactie:
Stichting het Limburgs Landschap

Ontwerp en opmaak:
infour, Heerlen

Druk:
Andi Smart Print Solutions

Foto omslag:
Stichting het Limburgs Landschap

Stichting
het Limburgs Landschap
Rijksstraatweg 1
5943 AA Lomm

Postbus 4301
5944 ZG Arcen

T 077 - 473 75 75

www.limburgs-landschap.nl

DEEL I

JAARVERSLAG RAAD VAN TOEZICHT

De Raad van Toezicht van Stichting Het Limburgs Landschap kijkt met waardering terug op 2020. Een jaar waar het coronavirus onze samenleving in de greep had, en ook het werk en inkomsten van Limburgs Landschap stevig beïnvloedde. Niet alleen wisten meer mensen dan ooit onze natuurgebieden te vinden, ook werd daar meer afval dan ooit achter gelaten. 2020 was ook een jaar met – wederom – extreem hoge temperaturen en zeer weinig neerslag. De droogte zette onze natuurgebieden onder druk, en het onderwerp verdroging gelukkig op de kaart. Deze ontwikkelingen hebben veel gevraagd van Het Limburgs Landschap en een groot beroep gedaan op de flexibiliteit van de medewerkers en op het financiële weerstandsvermogen van de organisatie.

2020 was ook het jaar dat het nieuwe besturingsmodel van de Stichting in werking trad. Na zorgvuldige voorbereiding zijn we gaan werken in een Raad-van-Toezicht-model. De Raad van Toezicht kwam in het verslagjaar zesmaal bijeen. De locaties zeggen veel over de ontwikkelingen bij de Stichting. Het kantoor in de Kloosterhof in Lomm onderging een grondige verbouwing en bood zodoende voldoende ruimte om tweemaal bij elkaar te komen, ook in de 1,5-metersamenleving. Het is een mooi hoofdkwartier geworden! Een telefonische vergadering, noodzakelijk vanwege de “intelligente lockdown” was ook al nieuw, en als het even kan niet voor herhaling vatbaar. Vergaderen in de brasserie van ons eigen Nieuw-Ehrenstein was daarentegen een feest. Hier is enorm hard gewerkt aan de restauratie en herbestemming van het rijksmonument. Tijdens de excursie konden we ook vaststellen dat er aan het interieur van de villa nog veel te doen is. Ook de Raad van Toezicht-vergadering in Hoogcruts is memorabel: in de kapel-zonder-dak, op een snikhete dag en onder een strakblauwe hemel konden we niet anders dan geïnspireerd raken. Half september brachten we een bezoek aan midden-Limburg. Tijdens een wandeling over landgoed Rozendaal, het Reigersbroek en door de historische tuin bij Kasteel Montfort kwam de veelzijdigheid van Het Limburgs Landschap tot uiting: bos-

en heidebeheer, verhuur vakantiewoningen, natuuruitbreiding én zorg voor erfgoed, het houdt ons allemaal bezig.

Omdat de Raad van Toezicht een nieuwe samenstelling heeft, en toezichthouden een andere rol is dan besturen, hebben we dit jaar regelmatig aandacht gegeven aan hoe we ons nieuwe besturingsmodel invullen. Onder begeleiding van de Universiteit Maastricht hebben we ons een dagdeel verdiept in de algemene principes van “goed toezichthouden”. Onderdeel daarvan is een goede informatievoorziening. Deze hebben we ingevuld door het bespreken van kwartaalrapportages. Deze gaven een goed beeld van de werkzaamheden van de Stichting, de uitdagingen en dilemma’s waarmee de medewerkers te maken hebben en de resultaten die geboekt worden.

De Raad van Toezicht is positief over de algemene gang van zaken die uit dit jaarverslag naar voren komt en heeft dan ook décharge verleend aan de directeur-bestuurder over het door hem gevoerde beheer over het afgelopen boekjaar. Ik wens u bij het lezen van dit jaarverslag veel plezier toe. Want wat een bijzonder jaar was 2020, en wat is er weer veel bereikt voor natuur en erfgoed in onze mooie provincie Limburg!

Namens de Raad van Toezicht

Wendy Raab
Voorzitter Stichting het Limburgs Landschap

MOOI DICHTBIJ

Een groeiend aantal Beschermers steunt Het Limburgs Landschap. Dit verslagjaar mochten we maar liefst 1114 nieuwe donateurs verwelkomen, wat leidde tot een netto stijging van 899 Beschermers. Het toenemende urgentiegevoel rondom onze missie zal daar zeker invloed op hebben gehad. Biodiversiteitsverlies, de enorme schade van stikstofuitstoot voor de natuur en de zeer snelle opwarming van ons klimaat zijn het gesprek van de dag.

Toen de wereld in het voorjaar van 2020 even stil werd gezet als gevolg van een nieuw, snel om zich heen grijpend, virus was het een veel gehoord signaal: het goede van de coronacrisis is dat we even tot bezinning kunnen komen over waar we mee bezig zijn. Is het houdbaar om zo druk over de hele wereld te blijven rondvliegen? Moeten we overal met 130 km/h naar toe scheuren, of zijn er ook andere mogelijkheden om met elkaar in contact te blijven? Heb-

ben we al die spullen wel nodig? Onze aandacht werd tijdens de diverse lockdowns [of ze nu intelligent, gedeeltelijk of volledig waren] noodgedwongen getrokken naar onze eigen leefomgeving. Want het bos om de hoek, dat was zo ongeveer nog het enige waar we naar toe konden. Wie het belang er nog niet van inzag, kwam er nu wel achter hoe onmisbaar een groen, toegankelijk en levend landschap is. Onze slogan “Mooi Dichtbij” kreeg daarmee nieuwe lading, en

de doelen van onze Stichting op onverwachte wijze een steun in de rug.

De coronacrisis had op allerlei manieren impact op ons werk. Terwijl publieksactiviteiten afgelast werden, konden onze werkzaamheden in de natuurgebieden en in het gebouwenbeheer gelukkig gewoon doorgaan. Bij Kasteeltuinen Arcen was het effect groot: nadat we eerst twee maanden noodgedwongen dicht moesten, was het na opening alle hens aan dek om onze gasten

niet alleen een mooi en inspirerend, maar ook een veilig dagje uit te bezorgen. We zijn er trots op dat dat gelukt is, en dat we de financiële gevolgen beperkt hebben kunnen houden.

Druk op de inkomsten was er ook bij onze vakantiewoningen en de verhuurde horeca. Als je zoveel mogelijk thuis moet blijven, of als Belg of Duitser Nederland niet in mag, zit er weinig anders op dan annuleren. Omdat onze grote huizen veel geboekt worden door

families en vriendengroepen hakte ook de beperking van de groepsgrootte tot het eigen gezin er in. De horecaondernemers hadden het zwaar. De onzekerheid was enorm, en de omzetten kregen een grote klap. Dat heeft natuurlijk ook een drukkend effect gehad op onze inkomsten.

Dit jaarverslag brengt in beeld hoe ontzettend veel we hebben meegemaakt, en hoeveel er weer is bereikt. Gelukkig hoefden we om tegenvallers op te vangen niet te snijden in onze organisatie of in te leveren op onze kerntaken. De financieringen van grondverwerving en natuurontwikkelingsprojecten, het gebouwenonderhoud en grote restauraties van monumentaal erfgoed waren geborgd dankzij stabiele overheidsbijdragen van met name de Provincie Limburg, onze reserves, het goede beursklimaat, particuliere giften en verschillende grote erfstellingen. Het is heel bijzonder te merken dat veel mensen ook aan Het Limburgs Landschap denken als ze hun testament opmaken, en zo een toegift op hun leven geven. Nog een bewijs hoe onmisbaar een sterke en betrokken achterban is. Na zo'n jaar een bijna sluitende jaarrekening kunnen overleggen laat zien dat Limburgs Landschap tegen een stootje kan. Laten we hopen dat we dat als samenleving als geheel in 2021 ook kunnen en de zorg voor natuur en erfgoed de plek blijven geven die het verdient.

Wilfred Alblas
Directeur-bestuurder

HET JAAR IN VOGELVLUCHT

JANUARI

6 Op onze uitnodiging bezoekt dagelijks bestuurslid Jos Teeuwen van Waterschap Limburg het beoogde dijktracé langs de Barbara's Weerd, Kasteeltuinen Arcen en de Wijmarsche Watermolen. Hij zag hoe belangrijk een zorgvuldig ontwerp van dijken is voor natuur en erfgoed. Heel 2020 zijn we druk geweest om hierover met waterschap en gemeente mee te denken.

14 In de Anstelvallei brandt een kapschuur met hooi, gelegen bij onze hoeve Klarenanstel, volledig uit. Helaas bevond zich asbest op het dak. We hebben de grond snel laten saneren.

22 ANWB-leden kiezen Kasteeltuinen Arcen als leukste uitje van Limburg.

27 Het eerste deel van de verbouwde Kloosterhof wordt opgeleverd. Diverse collega's betrekken hun nieuwe werkplek in ons hoofdkwartier in Lomm.

FEBRUARI

5 De Raad van Toezicht komt voor het eerst in vergadering bijeen. De benodigde reglementen worden vastgesteld, waarmee de vernieuwing van het besturingsmodel van Stichting het Limburgs Landschap wordt afgerond.

24 Tijdens de vastelaavend-optocht in Venlo loopt er een echte "Limburgs Landschap boom" mee. "Wetse wao ik van druim? 1.000.000 buim" meldt de boom, die ook verklapt "gruuëts te zien op ós Limburgs Landschap".

MAART

10 Beaujean, dat de bemiddeling en het beheer doet van onze vakantiewoningen, organiseert voor alle bij hen aangesloten huis-eigenaren een ontmoeting in de Frankenhofmolen in Vaals.

11 Het coronavirus grijpt om zich heen en legt het openbare leven langzaam plat. Wij schrappen alle excursies en ook de feestelijke internationale boomfeestdag die op de Walbeckerheide zou plaatsvinden wordt afgeblazen. De kasteeltuinen zullen begin april ook niet open kunnen.

13 Waterschap Limburg zorgt er dit voorjaar voor dat een oude Geulmeander bij Gulpen weer wordt aangetakt aan de Geul. Door dit project, mede op ons initiatief gestart in 2013, verbetert het leefgebied voor vissen en kan bij hoge afvoeren van de Geul meer water worden geborgen.

16 De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed komt voor de tweede maal te hulp en draagt nog eens

1,7 miljoen subsidie bij aan de kostbare restauratie van hoeve Nieuw Ehrenstein in Kerkrade.

31 Naar aanleiding van een dringend verzoek van het ministerie van LNV dienen we snel onze plannen in om onze natuurgebieden nog in 2020/21 weerbaarder te maken tegen de overmaat aan stikstof. Het kabinet stelt daarvoor landelijk 125 miljoen euro beschikbaar. Helaas weet het ministerie sneller vragen te stellen dan te reageren, zodat we de rest van 2020 op antwoord wachten.

APRIL

11-13 Op verzoek van de veiligheidsregio en de Provincie Limburg helpt een van onze BOA's in het Paasweekende bij de grenscontroles in Venlo. De opdracht "blijf thuis", dat in deze periode geldt, blijkt voor sommigen moeilijk te begrijpen.

20 Dagblad de Limburger maakt een wandeling in Sarsven en de Banen en verbaast zich over de rijke natuur. De wandeling van 10 km krijgt maar liefst 5 sterren. In de weken hierna is het er aanmerkelijk drukker met volop genietende wandelaars.

21 Na een proces van 10 jaar ontvangt collega René Gerats een

watervergunning voor het herstel van de molenvijver bij de Frankenhofmolen. De aanhouder wint!

22-24 Het is weer een gortdroog voorjaar. Grote natuurbranden teisteren de Meinweg en De Peel. Honderden hectares natuur, beheerd door de collega's van Staatsbosbeheer, gaan in vlammen op. Veel bomen hebben het zwaar, wat bijvoorbeeld in het Kasteelpark Elsloo goed is te zien.

27 Bij de lintjesregen op koningsdag worden drie actieve Limburgers gedecoreerd, mede vanwege hun werk als vrijwilliger bij Het Limburgs Landschap. Een meer dan verdiende eer voor Marcel Merken, Hai Gout en Wiesje Reinermann-Zeelen.

30 Het prachtig gelegen thee-koepeltje in kasteelpark Elsloo is slachtoffer van vandalen. Onverlaten hakken met een bijl een boom om die op het dak valt. Dat ze aansluitend ook nog vuur hebben gestookt maakt de ergernis compleet.

MEI

4 De Van Tienhovenmolen verliest tijdelijk zijn wieken. De stalen roedes waren zodanig verzwakt dat restauratie noodzakelijk bleek.

20 Op de Dorperheide in Arcen wordt de laatste zand- en grind

installatie ontmanteld. Het terrein wordt in oktober aan Limburgs Landschap overgedragen om verder te ontwikkelen tot natuurgebied. Hierdoor ontstaat nu rust in het gebied, waar de laatste decennia een opeenvolging van zand- en grindwinningen plaats vond, met grote impact op het landschap.

21 Langs de Geul bij Wittem worden een paar exemplaren van de zeldzame bosvleermuis waargenomen. In totaal stelden de onderzoekers hier maar liefst 9 soorten vleermuizen vast, waaronder ook de zeldzame vale vleermuis en franjestaart.

22 Kasteeltuinen Arcen gaat voor het eerst in 2020 open, eerst alleen voor abonneementhouders en vanaf 1 juni voor al het publiek. Vooraf reserveren voor een timestop wordt het nieuwe normaal. De bezoekers bewonderen de aangepaste inrichting langs de Casa Verde vijver en het nieuwe Wolf-Metternichpad dat prachtig onder de majestueuze rode beuken voert. Burgemeester Scholten en zijn vrouw openen als nieuwe seizoenkaarthouders het park.

30 In Groeve Blom wordt een heidehommel waargenomen. Het was 50 jaar geleden dat de soort voor het laatst in Limburg gezien was.

JUNI

1 Na een paar maanden gedwongen sluiting mag de horeca in verschillende van onze panden weer open. Er gelden nog forse beperkingen, voor Bosbrasserie In De Sluis reden om in het pompghemaal een afhaalpunt met buitenterras te maken.

4 De politie verwijdert een verzameling wietplantjes van het kleine eilandje in de Polderveldplas. Aan wietkwekerijen in onze gebieden zijn we zo langzamerhand wel gewend, van de vondst op deze plek keken we toch wel op.

8 In het Heukelomse beekdal duikt de welriekende nachtorchis

op. Een bijzondere soort die illustratief is voor de positieve ontwikkelingen in de vochtige graslanden in dit gebied.

13 In Kaldenbroek treft vrijwilliger Bart Reintjes de uiterst zeldzame blonde zegge aan. Deze kenmerkende soort van het sterk bedreigde blauwgrasland was al 80 jaar niet meer in Limburg gezien, en vormt een bewijs dat het schraalgraslandbeheer werkt.

24 De Raad van Toezicht keurt het Meerjarenbeleidsplan 2021-2025 goed. Daarmee is onze agenda voor de komende jaren gezet.

25 De Belgische kunstenaar William Sweetlove opent in de Beelden- en watertuin in de Kasteeltuinen zijn tentoonstelling. Met de grote knalrode polyester beelden, die prachtig contrasteren met de groene tuinen, vraagt de kunstenaar onder andere aandacht voor de gevolgen van het veranderende klimaat voor onze natuur.

27 In de Kloosterruïne Hoogcruts komt een nieuwe "kloosterorde" bijeen. Een gemêleerd gezelschap ambachtslieden, kunstenaars en ondernemers zal op deze bijzondere plek onder de vlag van Stichting HX Hoogcruts een keur aan activiteiten ontplooiën.

JULI

6 Nu ook het laatste deel van de Kloosterhof is verbouwd, hebben alle collega's weer een werkplek. Door de coronamaatregelen wordt er echter maar beperkt gebruik van gemaakt. Het adagium is immers "werk zo veel mogelijk thuis", wat extra moeilijk is met zo'n mooi kantoor. Het gebouw is zeer goed geïsoleerd, heeft zonnepanelen en een waterpomp en is "van het gas af".

13 De berm bij Posterholt, waar zich de enige Nederlandse vliegplaats bevindt van donker pimperlblauwtjes, wordt precies in de vliegtijd van deze zeer zeldzame vlinders in opdracht van het waterschap gemaaid. De bloemen van de grote pimperl, waar de vrouwtjes nu de eitjes op zouden moeten afzetten, zijn daardoor verdwenen. Met de moed der wanhoop verplaatsen we bloeiende planten vanaf het Voorsterveld

naar de wegberm, wat veel aandacht van de media trok. Het mocht weinig baten: de toch al kleine populatie vlinders blijkt meer dan gehalveerd.

20 Een wandelaar wordt in Ingendaal plots gebeten door een van de konikpaarden. Nadat uit observatie blijkt dat twee paarden structureel opdringerig zijn geworden richting de bezoekers, gedrag dat ze niet meer afleren, besluiten we de dieren af te voeren voor de slacht. Een moeilijk besluit, dat niet bij iedereen op begrip kan rekenen. Reden te meer om extra aandacht te vragen voor de regels: houd afstand, niet voeren, niet aaien.

25 Vrijwilligers tellen maar liefst 15785 bloeiende klokjesgentianen in Wellenstein. Een enorm aantal van deze bijzonder mooie plant.

28 We ondertekenen een samenwerkingsovereenkomst met de Stichting Trees for All. Zij gaan ons financieel helpen om 30 hectare extra bos in Limburg te realiseren. Plaats van handeling is een perceel bij het Zwart Water dat we eind dit jaar gaan inplanten.

AUGUSTUS

5 24 Studenten van de RWTH in Aken bekwamen zich gedurende 10 dagen op Hoogcruts in het bouwen met wat de natuur geeft. Het levert bijzondere constructies op van aangestampt leem.

7 Provincie Limburg legt midden in de zomervakantie een ontwerp-besluit ter inzage om Aviko in Lomm toestemming te geven de grondwaterwinning met maar liefst 50% uit te breiden. Als

beheerder van het naastgelegen gebied de Ravenvennen voelen we ons overvallen door dit besluit. Het staat in schril contrast met de noodzaak om vanwege de toenemende droogte zuiniger om te gaan met ons kostbare grondwater. We dienen dan ook een kritische zienswijze in en vragen via verschillende media aandacht voor deze zorgelijke ontwikkeling. **18** Een zeer lange hittegolf teistert Limburg en steeds meer mensen zoeken verkoeling langs de waterkant van bijvoorbeeld de Maasplassen en de Pietersplas. Daarbij worden helaas enorme bergen afval achter gelaten, die veel werk opleveren voor onze boswachters. Omdat deze nieuwe bezoekers zich niks gelegen laten liggen aan onze toegangsregels en niet weten om te gaan met onze grazers zijn we genoodzaakt een deel van het terrein langs de Pietersplas voor mensen af te sluiten, zodat de paarden een veilige en schone plek hebben om te grazen.

19 In de noord-Limburgse bossen worden provisorische labs gevonden voor de fabricage van synthetische drugs. Dat naast afvalstortingen nu ook de productie

van drugs de natuur inschuift is een nieuw dieptepunt. Dat de bodem onder deze locatie ernstig vervuild is, en de sanering erg duur, maakt het allemaal nog erger.

22 Een grijze wouw – een valkachtige roofvogel – duikt op in het hamsterreservaat in Sibbe. Vele vogelaars komen deze spectaculaire dwaalgast bekijken, die gelukkig enige maanden blijft hangen in het muizenrijke gebied.

SEPTEMBER

1 Na een paar maanden noeste arbeid achter de schermen is de

geheel vernieuwde website van Het Limburgs Landschap nu ook online te bewonderen. Voor ons makkelijker te beheren, en voor de bezoeker mooi en overzichtelijk, en bruikbaar op smartphone en tablet.

5-6 Choreografe Sarah Soethoudt wilde dit corona-jaar niet stil blijven zitten en merkte dat buiten meer kan dan binnen. Ze maakte daarom een speciale op locatie uit te voeren dansvoorstelling met amateurdansers. Tijdens dit weekend werd “De waeg nao hoës” meerdere keren opgevoerd op de Groote Heide.

10 Onze beheercommissie brengt advies uit over inrichting en beheer van het Lommerbroek. In dit natuurontwikkelingsgebied liggen kansen voor het ontwikkelen van zeldzame natuurtypes als hoogveenbos en blauwgrasland.

14 Bij de nieuwbouw van de hangar van de zweefvliegclub op de Groote Heide bij Venlo moesten helaas bomen sneuvelen. Daarvoor werd gecompenseerd met bosaanleg. De wortelstronken van de verwijderde bomen worden op de Hamert ingegraven om als winterbiotoop voor gladde slangen te dienen.

19-20 Het fantasy evenement *Elfia* kan in aangepaste vorm doorgaan. Door veel minder kaarten te verkopen konden de elfianen met gemak een bezemsteel of 3 puntmutsen afstand houden in de zonovergoten Kasteeltuinen.

23 Het bestuur van de Stichting Faunabeheereenheid Limburg stelt een nieuw faunabeheerplan op. Nieuwe onderdelen zijn een afschotvrij natuurgebied [Sarsven en de Banen] en een beheerplan voor edelherten, die steeds vaker vanuit België onze provincie binnen wandelen.

OKTOBER

1 In de CAO bos en natuur zijn de functieprofielen vervangen door referentiefuncties. Dit jaar hebben we alle medewerkers een passende referentiefunctie kunnen geven, een operatie die gelukkig geen bezwaren opleverde.

1 Het Prins Bernhard Cultuurfonds meldt een grote bijdrage te willen doen aan de aankoop van een ontbrekend stuk van Landgoed Rozendaal. Door aankoop kunnen we de akkers natuurvriendelijker beheren en verdwenen landschapselementen herstellen. Voor de gebruikers van de vakantiewoning in de Koningshof zullen spoorlijn, snelweg en Claus-centrale hierdoor langzaam maar zeker uit het zicht verdwijnen.

8 Helaas heeft de invasieve exoot watercrassula nu ook de Banen bereikt. Het inperken van deze plant is een hele opgave. In de Banen voeren we een experiment uit om te kijken of we, door de water-

crassula weg te plaggen en die locatie in te planten met andere soorten, kunnen voorkomen dat hier voortaan alleen nog maar watercrassula zal groeien.

8 In aanwezigheid van gouverneur Theo Bovens en Burgemeester Antoin Scholten openen we *Enchanted Gardens* in de Kasteeltuinen. In de weken daarna bezoeken 15.000 bezoekers het lichtspektakel.

10 Een jongeman die een illegaal feestje wil bijwonen in de Curfsgroef klimt in het donker over het hek en maakt vervolgens een val van 15 meter. Hij wordt afgevoerd met de traumahelikopter. De hekken staan niet voor niets om de groef.

13 Omdat het aantal besmettingen met Covid-19 blijft oplopen besluit het kabinet tot een gedeeltelijke lockdown. Limburgs Landschap last alle activiteiten af. Als doorstroomlocatie kunnen de Kasteeltuinen open blijven, ook 's avonds voor *Enchanted Gardens*.

16 De politie vindt in de bossen bij het Zwart Water 100 kilo methamfetamine. Kort daarna rolt justitie de bende rond de hoofdverdachte, drugsbaron Dori X. uit Venlo, op.

26 Met Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer dienen we op verzoek van de provincie een maatregelenpakket in om de komende drie jaar te werken aan een betere staat van instandhouding van de Limburgse N2000 gebieden. De lijst telt op tot maar liefst 111 miljoen Euro.

28 De gemeenteraad van Venlo vergadert over de verplaatsing van de jachthaven. De brief waarin Limburgs Landschap verbazing uitspreekt over de voorkeur voor de hoogwatergeul Lomm krijgt veel aandacht, waarna de Raad besluit ook alternatieven in de Océ-weerd en het Raaieind te onderzoeken.

NOVEMBER

18 De politie vat langs de Rijksweg in Arcen midden in de nacht een inbreker in de kraag, die rondliep met de verse buit van de inbraak in Kasteeltuinen Arcen.

27 Bij de notaris passeert na jarenlange zorgvuldige voorbereiding de acte van de grondruil met de maatschap Sangers. Hierdoor komt er in het Reigersbroek nog eens 5 ha beschikbaar voor natuurontwikkeling.

DECEMBER

7 In Bethanië aan de Beckersweg in Venlo wordt de natuurcompen-

satie gestart voor de woningbouw op het Manresa-terrein. Een mooie samenwerking met projectontwikkelaar Venterra en de gemeente.

10 De Nationale Postcodeloterij besluit om LandschappenNL, de koepel van provinciale landschappen, ook de komende 5 jaar weer te steunen. Dankzij de NPL-bijdrage die we via LandschappenNL ontvangen kunnen we veel extra grondaankopen, natuurprojecten en restauraties uitvoeren, en werken aan onze zichtbaarheid.

11 De eerste bomen gaan de grond in van de bosaanplant locatie bij het Zwart Water. Een eerste resultaat van het provinciale 1 miljoen bomenplan en de samenwerking met Trees for All.

16 Terwijl de regering besluit dat de horeca dicht moet, doen inbrekers de Gasterij op de Groote Heide juist open. Ontvreemd wordt er weinig, schade is er des te meer.

22 We ontvangen een anonieme gift van maar liefst 50.000 euro om te blijven werken aan de kwaliteit van de natuur in Limburg. Een mooie steun in de rug, na een bewogen jaar.

3 KERNTAKEN LIMBURGS LANDSCHAP

3.1 AANKOOP

Aankoop, inrichting en beheer is de leidraad voor het werk van Het Limburgs Landschap. Eigendom biedt de meeste garanties voor het veiligstellen van natuur en erfgoed voor de toekomst. Mede dankzij de steun van veel partijen is het in 2020 weer gelukt een aantal waardevolle aankopen af te ronden. Afgelopen jaar hebben we ruim 44 hectare natuurgrond overgenomen van de Provincie Limburg. De percelen dragen bij aan het completeren en verbinden van onze natuurterreinen en een aantal hebben de potentie om zich te ontwikkelen tot bijzondere natuurtypes, bijvoorbeeld kalkgrasland op landgoed Goedenraad. Op de Dorperheide vond een andere mooie overdracht plaats. Met de eigenaar van dit terrein was in het verleden afgesproken het terrein van circa 10 hectare na beëindiging van de ontzanding als natuurterrein op te leveren en over te dragen aan Het Limburgs Landschap. Net als in 2019 is in 2020 de subsidieregeling voor aankopen van

‘nieuwe natuur’ [SKNL] niet open gesteld, waardoor het niet lukt om structureel aan de slag te gaan met het voltooien van het Nationaal Natuurnetwerk. Het Limburgs Landschap hoopt dat er in de toekomst weer financiën beschikbaar worden gesteld om de kwaliteit van onze natuurterreinen te optimaliseren. Onderzoeksresultaten en waarnemingen in het veld tonen aan dat de investeringen die zijn gedaan tot een aanzienlijke kwaliteitsverbetering hebben geleid van de natuurgebieden. Gelukkig kregen we wel een beschikking voor het uitvoeringsprogramma Natte natuurplek. Met name in het Beesels Broek en het Dubbroek hebben we dankzij deze projectsubsidie in 2020 enkele grote slagen kunnen maken met het aankopen en veiligstellen van nieuwe natuur [voormalige landbouwgronden] en bestaande natuur [hoofdzakelijk bospercelen]. De beschikking heeft een looptijd van 4 jaar en zal ook in 2021 nog doorlopen. Het doel van het project

is onder andere om de waterhuishouding en de kwaliteit van het water te verbeteren. Er zullen maatregelen worden getroffen ten behoeve van een klimaatbestendig regionaal watersysteem waardoor water langer wordt vastgehouden en de sponswerking van de bodem in het gebied verbetert. Een nauwe samenwerking met onder andere het Waterschap Limburg is hier essentieel.

In 2016 heeft Het Limburgs Landschap ruilgrond aangekocht met als doel het Reigersbroek, op Landgoed Rozendaal, verder te ontwikkelen. In de periode hierna is een ruiling tot stand gekomen waarbij in 2020 circa 5 hectare landbouwgrond is vrij gekomen in het gebied. Vanwege de hoge natuurpotenties is het Reigersbroek door de provincie Limburg aangewezen als prioritaire natuur. De reeds behaalde resultaten op de omliggende gronden tonen aan dat deze status terecht is. Wij hopen nu dat de eerder genoemde SKNL-regeling snel open wordt gesteld, zodat we deze

grond kunnen inbrengen, afwaarderen en inrichten. Gelukkig worden wij ook nog regelmatig benaderd door particuliere grondeigenaren die hun eigendom te koop aanbieden. Bij zo'n aanbod worden de bestaande en potentiële natuur- en/of cultuurwaarden zorgvuldig afgewogen voordat het besluit valt om hiervoor 'eigen geld' in te zetten. Gelukkig kunnen we bij deze niet subsidiabele aankopen ook regelmatig een beroep doen op [mede]financiering door de Nationale PostcodeLoterij, het Prins Bernhard Cultuurfonds of de Stichting Robur, Bedrijven voor het Limburgs Landschap. Daarnaast is het een mooie steun en stimulering voor ons werk dat we ook in 2020 enkele schenkingen hebben mogen ontvangen van particulieren. Dit kan zijn in de vorm van een finan-

ciële bijdrage voor aankopen of door het schenken van een stukje grond. Wij stellen het erg op prijs als particulieren op deze wijze hun betrokkenheid bij het behoud van het Limburgse landschap tonen. Financiële bijdrages komen terecht in het in 2019 in het leven geroepen aankoopfonds Quercus. De gevers maken hiermee duidelijk hoe belangrijk zij het vinden dat onze Stichting natuur blijft aankopen. In 2020 hebben we door een bijdrage vanuit het fonds zo'n 2 hectare bos kunnen aankopen in het Weerterbos, de Ravenvennen en het Zwart Water. Voor veel Beschermers zijn goede herinneringen, een bepaalde diersoort of gewoon een gevoel voor schoonheid reden om Het Limburgs Landschap te steunen en donateur te worden van onze

Stichting. Sommigen gaan een stapje verder, zoals de heer Verkooijen, oorspronkelijk afkomstig uit Belfeld. Hij kent de streek op zijn duimpje en wil Het Limburgs Landschap aanmoedigen om hier meer natuur veilig te stellen. Via een periodieke schenking ten gunste van het Verkooijenfonds maakt hij het financieel mogelijk om bij Belfeld tussen de steilrand langs de Duitse grens en de Maas gronden aan te kopen om zo natuur te verbinden. Dankzij de heer Verkooijen hebben we inmiddels 1 hectare natuur veilig kunnen stellen bij de monding van de Aalsbeek in de Maas. In 2020 werd via 34 transacties ruim 88 hectare aan het eigendomsareaal toegevoegd voor een totaalbedrag van 1,1 miljoen euro. Van deze 88 hectare werd een deel

provincie limburg

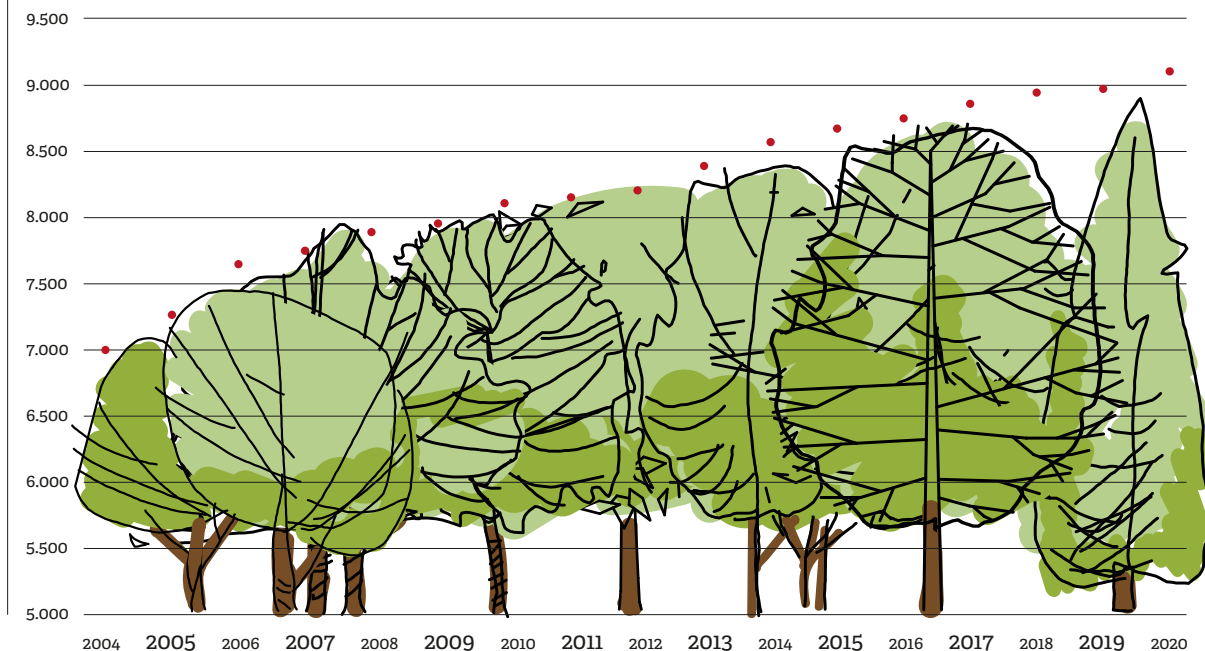
in voorgaande jaren reeds beheerd door Het Limburgs Landschap. De totale oppervlakte in beheer van Het Limburgs Landschap bedraagt nu 9.101 hectare, dat is 4,1 % van Limburg.

EEN OVERZICHT VAN ALLE AANKOPEN DIE IN 2020 PASSEERDEN BIJ DE NOTARIS:

OBJECTNAAM	OPPERVLAKTE [HA]
Aalsbeek	0,9285
Beesels Broek	4,4515
Cottessen - Bellet	0,2900
De Dellen - Meerssenerbroek - Curfsgroeve	1,6875
De Hamert - Stalberg - Roobeek	0,7640
Dorperheide - Walbeckerheide	13,8120
Dubbroek - Blericksche bergen	5,4235
Groote Heide	5,5185
Haelensch Broek	0,6984
Hoogwatergeul Lomm	0,3935
Kasteel Arcen - Barbaras Weerd	1,7193
Kasteel Goedenraad - Eyserbos - Bulkemsbroek	17,0199
Klingelegeberg	3,3162
Langhout	0,6737
Linnerweerd	6,2210
Ophovense Zandberg	2,5680
Ravenvennen - Vreewater	2,8468
Reulsberg	0,0600
Rozendaal - Marissen - Schrevenhof - Heerenhof	12,4592
Sarsven en Banen - Schoorkuilen	15,4107
Weerterbos - Hugterbroek	0,3684
Wittermer Molen	3,3273
Zwart Water - de Weerd	1,0090
TOTAAL	88,5249

AREAAL IN HECTARE

3.2 BEHEER

BEHEERCOMMISSIE

De beheercommissie, die bestaat uit experts uit wetenschap en beheerpraktijk, kwam in 2020, vanwege de coronamaatregelen, slechts één keer bijeen. Tijdens deze bijeenkomst op 10 september waren enkele grote projecten die door Het Limburgs Landschap worden voorbereid in het kader van “Versneld natuurherstel 2021-23” het belangrijkste aandachtspunt. Daar was ook een excursie aan gekoppeld naar het Lommerbroek, dat achter het kantoor van de Stichting ligt. Hier wordt grootschalig natuurherstel nagestreefd, waarbij zowel het areaal als de kwaliteit van hoogveenbos en elzenbroekbos worden vergroot. Tevens zijn er volgens de beheercommissie goede kansen om daar het zeldzame natuurstype blauwgrasland de herstellen. De toekomstige waterhuishouding is daarbij essentieel, daar zullen we dan ook volop aandacht aan besteden.

KWALITEITSZORG

Tweemaal per jaar evalueren de districten hun werkzaamheden. Ondanks de geldende coronamaatregelen konden ook dit jaar deze evaluatiemomenten plaatsvinden, zij het op een uitgesteld moment. Daarnaast is er één bijeenkomst geweest in het kader van “Bomen over Beheer”. Dit gezamenlijk veldbezoek, waarbij iedereen die betrokken is bij beheeraansturing aanwezig was, vond 15 september plaats in Ingendaal in het Beneden-Geuldal. Aanleiding vormden meerdere al langer levende beheervragen, een incident met Konikpaarden en een discussie over jacobskruiskruid. In het veld werd geconcludeerd dat de huidige beheervorm in grote lijnen kan worden voortgezet. Wat kleine herinrichtingen, zoals de verplaatsing van de bezoekersingang, maken integrale begrazing door koeien en paarden beter mogelijk. Goede voorlichting aan het publiek, zowel

bewoner als toerist, blijft hiervoor essentieel. Jacobskruiskruid werd niet als probleem gezien omdat het minder aanwezig bleek dan op grond van externe signalen werd verwacht.

SUBSIDIESTELSEL NATUUR EN LANDSCHAP

Voor het beheer van onze natuurterreinen is eind 2016 bij de provincie subsidie aangevraagd op basis van de SNL-regeling voor de periode 2017 tot en met 2022. In maart 2018 heeft de provincie het merendeel van deze aanvraag goedgekeurd, hierdoor is tot en met 2022 geld beschikbaar om het benodigde beheer uit te kunnen voeren. Jaarlijks vragen we voor de nieuw verworven percelen uitbreiding op deze subsidie aan. In 2019 is uitbreiding voor 179 hectare aangevraagd; in 2020 is daarvan 109 hectare door de provincie positief beschikt. De nieuwe aanvraag voor 2020 heeft betrekking op 150 hectare.

Op 10 december vond een audit plaats op initiatief van de Certificeringscommissie SNL, waarbij onze bedrijfsprocessen gekoppeld aan deze subsidie werden getoetst. Over het algemeen heeft de Stichting haar zaken goed op orde. Verbeteringen moeten worden doorgevoerd in de planningssystematiek zodat duidelijker is wanneer een beheerplan vernieuwd wordt. Daarnaast wilde de commissie onze in 2020 herziene beheerplannen ontvangen en is er discussie over beheermonitoring als onderdeel van de kwaliteitszorg.

BIJZONDERE NATUURRESULTATEN

In juni werd voor het eerst in 80 jaar blonde zegge gevonden in Limburg. Er bleken meerdere exemplaren van deze onopvallende plant te groeien in het 'ruig weilje' in Kaldenbroek. Het is een plan-

tensoort die kenmerkend is voor blauwgraslanden, een vegetatie die, in goed ontwikkelde vorm, vrijwel ontbreekt in onze provincie. De kans is groot dat de zaden van de blonde zegge zijn aangevoerd met gespecialiseerde maaaimachines. Deze worden in geheel Nederland gebruikt om natte graslanden, zoals hier in Kaldenbroek, te maaien. In elk geval vormt de vestiging van deze zeldzame plant een uitstekende indicatie voor de grote potentiële waarden van dit gebied.

Biodiversiteit krijgt steeds meer aandacht in Nederland. Steeds vaker moet worden geconcludeerd dat het aantal dieren in de natuur achteruit gaat, zeker als het om insecten gaat. Gelukkig zijn er ook nog steeds opvallend soortenrijke natuurterreinen. Uit onderzoek op de Stalberg, onderdeel van Landgoed de Hamert, blijkt dat dit gebied bijzonder rijk is aan wantsen, een specifieke insectengroep. Er werden tussen 2010 en 2019 maar liefst 163 soorten vastgesteld, en dat op een terrein van slechts 12 hectare. Het gaat om ongeveer 1/3 van de Limburgse wantsenfauna, waarvan ongeveer de helft zeldzaam is. Die variatie is direct te koppelen aan de variatie in plantengroei op de Hamert, van Maasoever tot rivierduin.

Herintroductie van soorten is soms een kwestie van volhouden. In 2010 startte een project om de knoflookpad voor Limburg te behouden. In 2010 werden voor het eerst larven uitgezet in onze terreinen, onder meer in het Zwart Water. Nu, 10 jaar later, werd een record aantal roepende knoflook-

padden gehoord [36] en werden tevens voortplanting vastgesteld. Grote dieren blijven aandacht trekken, opvallend is de opmars van de raaf in onze provincie. In 2020 kwam de soort tot broeden in het Froweinbos bij Eys, dat is enigszins verrassend omdat dit een relatief klein bos is in het Limburgs Heuvelland. Ook in Midden-Limburg komt de soort tegenwoordig voor. In het Weerterbos werden in 2020 zelfs twee territoria vastgesteld. Deze ontwikkelingen zijn bijzonder te noemen, want het eerste recente broedgeval in Limburg was pas in 2014 [op de Hamert]. Van nog groter formaat was de zeearend die afgelopen jaar eveneens het Weerterbos bezocht. Dit was een volwassen vogel. Waar jonge vogels wel vaker [en in toenemend aantal] in onze provincie zwerven, wijzen volwassen vogels vaak op de vestiging van een territorium. Om nu al te gaan hopen op een broedgeval van deze charismatische vogel lijkt wat

te vroeg, maar door deze ontwikkeling geeft de natuurontwikkeling van grote natte terreinen met daarin veel watervogels de soort steeds meer kansen, misschien zelfs in Limburg.

Afgelopen jaar hield ook de wolf ons bezig, Nederlands' toppredator blijkt steeds meer in Limburg op te duiken. Er zijn afgelopen winter tweemaal sporen van een wolf aangetroffen, opnieuw in en bij het Weerterbos. Waarschijnlijk hoort dit gebied tot het vaste leefgebied van mannelijke wolf die zich op en rond de Groote Heide bij Leende in Noord-Brabant heeft gevestigd.

BIJZONDER BEHEER

Op de gronden direct rond de Kloosterhof is de Stichting een samenwerking gestart met een biologische veehouder die hier al langer gronden van ons pachtte. Deze samenwerking levert deze agrariër een groter areaal grond op, en ons een hogere natuurwaarde.

Een mooie wisselwerking. Het grazen en maaien van de graslanden gebeurt meer gefaseerd dan in regulier agrarisch beheer, waardoor de bloemrijkdom in het gebied gedurende het jaar groter wordt. In een groot akkercomplex is een aantal kruidenrijke stroken aangelegd; ook hier levert zo'n grote variatie meer natuurwaarden op. Ons beheer wordt in verschillende terreinen afgestemd op het vergroten van de bloemrijkdom. Vijf jaar geleden hebben we samen met het Waterschap Limburg en de Provincie Limburg gewerkt aan de herinrichting van het Heuloërbroek. Het resultaat mag er zijn! We zagen een ware bloemenpracht van orchideeën, waaronder de welriekende nachtorchis, maar ook moeraskartelblad, ratelaar, blauwe knoop en voor het eerst ook wilde ridderspoor. Elk jaar belandt er weer een hele partij Maasvuil in onze terreinen. Het afgelopen jaar was echter een

Tom Remmerswaal Boswachter natuurbeheer Noord-Limburg

“2020 was het eerste jaar dat de welriekende nachtorchis opdook in het Heuloërbroek, dat is het resultaat van een geslaagde herinrichting en maatwerk met maaibeheer. Daardoor kunnen wij nu genieten van een perceel vol bloeiende orchideeën.”

uitschieter, en dat terwijl vrijwilligers door de coronamaatregelen niet aan het werk konden. Met zwaar materieel is in district Noord ruim 300 m³ vuil verzameld en afgevoerd. Op plekken waar bijzondere stroomdal flora voorkomt, zoals op de Stalberg, Barbara's Weerd en de Hoogwatergeul Lomm, hebben we zorgvuldig ook het organische materiaal verwijderd om de bijzondere flora te kunnen behouden. Dit jaar hebben we een enorme toename van gebruikers gezien in onze gebieden, met als gevolg veel vuilruimen en reparaties van recreatieve voorzieningen. In district Midden gaven de Maasplassen de meeste zorgen het afgelopen jaar. Door toenemende drukte hebben we op een gegeven moment moeten besluiten om in district Zuid een deel van de Pietersplas af te sluiten voor publiek. Op deze manier probeerden we de konikpaarden de nodige rust en afstand tot het publiek te geven.

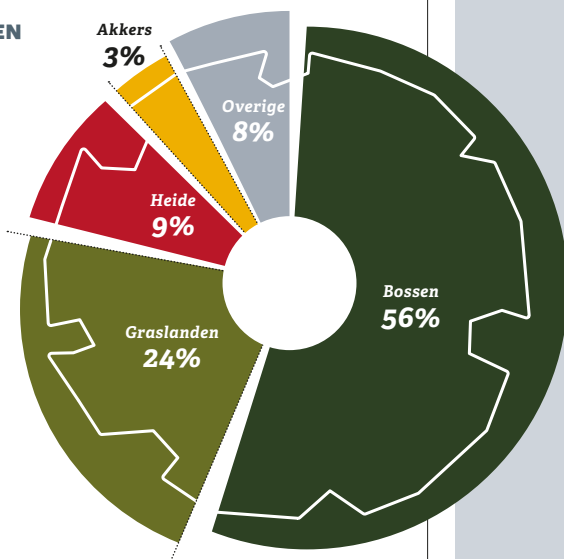
Bij het bosbeheer hebben we ook in 2020 weer moeten ingrijpen in enkele bossen in het kader van de boomveiligheid. Het gaat dan veelal om het kappen van bomen die door een ziekte [essentaksterfte, roetschors] of plaag [letterzetter] zijn aangetast. Bij Cartils, Wittem, hebben we langs de Eijserbeek gewerkt waarbij we fijnsparren en enkele indrukwekkend grote populieren hebben moeten kappen. Met name de populieren vormden een risico voor het er langs lopende wandelpad. Een aantal van de holle stammen zijn in het gebied achtergebleven zodat voor het wandelend publiek zichtbaar is waarom het nodig was deze bomen te kappen. Bij Overeijls heeft de letterzetter huisgehouden en hebben we na het doorlopen van de vergunningenprocedure in december een start gemaakt met het kappen van een blok fijnsparren op een kalkrijke helling achter diverse woonhuizen. In district Midden zijn we dit jaar

verder gegaan met het inrichten van Het Reigersbroek. Nadat we vorig jaar hebben geplagd zijn we dit jaar verder gegaan met inrichten. Rond de reeds ingerichte percelen zijn rasters geplaatst zodat we het juiste begrazingsbeheer kunnen inzetten. In augustus hebben we maaisel gestrooid uit de Bruuk bij Nijmegen om de toekomstige [blauw]graslanden een goede start te geven. Stap voor stap komen we dichterbij een natuurrijker Reigersbroek.

Net als in de voorgaande jaren is er ook in 2020 extra aandacht geweest voor de droge [kalk]graslanden en het verbinden daarvan rondom Bemelen en Eijs. Bij groeve 't Rooth zijn de verschillende kalkrijke schrale graslanden met elkaar verbonden zodat soorten zich beter van de ene plek naar de andere plek kunnen verplaatsen. Voor de kudde mergellandschappen hebben we extra hoge wolfwerende flexibele netten aangeschaft.

**TERREINTYPEN
IN BEHEER
BIJ HET
LIMBURGS
LANDSCHAP**

SNL NATUURTYPE

oppervlakte in hectare

Rivier	124,3
Beek en bron	4,1
Kranswierwater	2,0
Zoete plas	158,3
Moeras	6,6
Hoogveen	28,1
Vochtige heide	144,9
Zwakgebufferd ven	180,9
Zuur ven of hoogveenven	33,5
Droge heide	484,4
Zandverstuiving	14,0
Nat schraalland	19,8
Vochtig schraalland	32,8
Droog schraalland	175,9
Bloemdijk	1,9
Kruiden- en faunarijke grasland	1539,8
Glanshaverhooiland	4,9
Kruiden- en faunarijke akker	253,3
Ruigteveld	24,2
Rivier- en beekbegeleidend bos	102,9
Hoog- en laagveenbos	297,3
Haagbeuken- en essenbos	191,0
Dennen, eiken- en beukenbos	3356,7
Droog bos met productie	21,4
Droog bos met productie [>1-1-2018]	9,0
Vochtig bos met productie	0,8
Droog hakhout	7,0
Park- en stinzenbos	0,8

TOTAAL

7220,5

**Patrick Kloet
Districtsbeheerder
Zuid- Limburg**

“Afgelopen jaar hebben we in Zuid-Limburg veel werk verzet om de verbinding tussen de vele, vaak kleine geïsoleerde, kalkrijke graslanden, groeven en kalkrotsen in het gebied rondom Bemelen, groeve ‘t Rooth en de Julianagroeven met elkaar te verbinden. Daarvoor hebben we de bosranden langs enkele wegen, dicht gegroeide hellingen, groeven en kalkrotsen weer opener gemaakt. Het was een stevige ingreep en het openhouden van deze bijzondere stukjes natuur door onder andere een rond trekkende schaapskudde is nu de volgende stap.”

HISTORISCHE BUITENPLAATSEN

Bij Kasteelruïne Bleijenbeek is samen met de omliggende terrein-eigenaar [ASR Nederland] afstem-ming gezocht over het beheer van het terrein buiten de grachten. Afgestorven taxus is vervangen, maar gelukkig doen de oudere [wolk]taxussen het zo goed dat op muurdelen van de ruïne veel kiem-plantjes te vinden zijn. Er is een proef gedaan waarbij muurdelen zijn afgedekt met Trisoplast, een type leem met een natuurlijk polymeer. Hierdoor hebben de muren hopelijk minder te lijden van intrekking vocht. Op de Triso-plast werden vervolgens sedum-plantjes geplaatst. Sedumsoorten komen van nature al voor op rui-nes en fungeren hier als een spons en als bescherm laag die verwerking van Trisoplast door wind en regen moet tegengaan. Het resultaat ziet er prachtig uit. Als de water-en vorstbelasting hiermee daad-werkelijk afneemt gaan we deze proef uitbreiden. In opdracht van de Stichting Kasteelruïne Bleijen-beek is daarnaast de centrale toegangsbrug hersteld. In Kasteelpark Elsloo hebben vandalen een boom in de directe omgeving van het theepaviljoen gekapt, waarbij de vallende boom het dak van het paviljoen heeft geraakt. Diverse beverstaart-pannen zijn daardoor onherstel-baar beschadigd. Gelukkig had de aannemer nog een kleine voor-raad liggen waardoor herstel snel mogelijk was. Verder is ingezet op het afronden van de aanpassingen in de IVN-tuin. Zo zijn er onder

andere bloembollen en struiken geplant in het arboretum en is het IVN gestart met de herinrich-ting van de themaperken. Helaas beginnen ook hier de droge zomers van afgelopen drie jaar hun tol te eisen. Monumentale bomen staan te kwakken of zijn al afgestorven. We spelen hierop in en zijn bezig met een verjongingsplan. Het Prins Bernhard Cultuurfonds heeft als tegemoetkoming in verband met de coronacrisis een eerder beschik-te bijdrage in het project herstel Historische Buitenplaats Elsloo verhoogd.

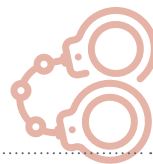
TOEZICHT EN HANDHAVING

Natuurgebieden zijn er om van te genieten en te koesteren. Gelukkig deden veel mensen dat ook in 2020, door de uitbraak van het corona-virus zagen we meer bezoekers in onze natuurgebieden. Helaas zijn er ook mensen die onze natuur-gebieden om andere redenen be-zoeken, denk aan illegale visserij, afvalstortingen en loslopende honden. Toezicht en handhaving is voor deze groep helaas nodig. In 2020 kreeg het district Zuid weer de beschikking over een eigen BOA. Hoewel het gaat om een beperkt aantal uren per week is het effect ervan te zien in de terreinen. Ook als het gaat om het toezicht rondom de groeven is het prettig om een eigen BOA in dienst te hebben en zo de samenwerking met andere toezichthouders te intensiveren. Dit is noodzakelijk omdat in we dit jaar diverse illegale feestjes hebben gehad in onze on-dergrondse eigendommen. Diepte-

punt was het ongeval in de Curfs-groeve waarbij een bezoeker van een illegaal feest gewond raakte. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van het aantal constatering, waarschuwingen en verbalen dat door BOA's van de Stichting is opgemaakt.

STRAFBARE FEITEN

Constatering	425
Waarschuwing	110
Proces Verbaal	93
Inbeslagname	1

3.3 INRICHTINGSPROJECTEN

Een overzicht van alle projecten die in 2020 zijn afgerond treft u aan in bijlage 6.9.

In het kader van het Deltaplan Hoge Zandgronden [DHZ] werd bij het Beesels Broek bos omgevormd. Hier is gewerkt aan het terugdringen van exoten en aanplanten van inheems loofhout als voorbereiding op verdere natuurinrichting en vernatting. Na afronding van de werkzaamheden kan hier dankzij de sterke kwelstromen onder andere elzenbroekbos tot ontwikkeling komen. Er is overeenstemming bereikt met de gemeente Beesel voor de overname van circa 30.000 m³ fosfaatverzadigde grond die vrijkomt bij de werkzaamheden. Omdat de gemeente de grond kan gebruiken in een grondwal kan het project nu efficiënt uitgevoerd worden.

In samenwerking met en op advies van Waterschap Limburg hebben

we een aantal maatregelen genomen om bron- en kwelzones in de Anstelvallei beter te beschermen. Er zijn bijvoorbeeld schaduwbrengende solitaire bomen en struikgroepen aangeplant en overkluizingen weggehaald. Deze maatregelen maken onderdeel uit van het totale inrichtingsproject Anstelvallei, mede gesubsidieerd door de gemeente Kerkrade, Waterschap Limburg en het Prins Bernhard Cultuurfonds.

PAS 2015 -2021

Het rijk en de provincie stellen in het kader van de PAS [*Programmatische Aanpak Stikstof*] geld beschikbaar om overmatige stikstof uit natuurgebieden te verwijderen. Zo kunnen we extra natuurmaatregelen uitvoeren. Het uitvoeren van maatregelen om de gevolgen van het teveel aan stikstof te minimaliseren loopt tot 1 juli 2021. Het

Limburgs Landschap voert herstelmaatregelen uit in 8 Natura 2000 gebieden, namelijk Bemelerberg en Schiepersberg, Boschhuizerbergen, Geuldal, Maasduinen, Roerdal, Sarsven en de Banen, Sint Pietersberg en Jekerdal [Cannerberg] en Weerter- en Budelerbergen en Ringselven [Weerterbos]. Voor een deel gaat het om jaarlijks terugkerende maatregelen zoals [extra] begrazing, maaien en opslag verwijderen, maar ook om maatregelen zoals kleinschalig plaggen en het verbeteren van rasters om het begrazingsbeheer te optimaliseren. Groeves herbergen vaak een zeer rijke en bijzondere flora en fauna. Met name voor wilde bijen, kruiden van schrale gronden en andere warmte-liefhebbers is het open karakter van de groeve van levensbelang. Daarom laten we de groeves begrazen met landgeiten. Om wilde zwijnen uit de groeves

te houden en geiten erin zijn de rasters rondom drie groeves nu aangepast en versterkt met gedeeltelijk ingegraven betonmatten. De afrasteringen rondom de Curfs- en Meertensgroeve zijn eind 2020 geheel aangepast en opgeleverd. Het werk rondom groeve 't Rooth is grotendeels gereed en wordt in de 1e maanden van 2021 afgerond. In het Geuldal bij Cottessen is van twee kleine percelen een dunne laag van de bovengrond afgeplagd. De vrij gekomen ondergrond vormt een geschikt milieu voor zinkplanten als zinkboerenkers, Engels gras en zinkviooltje. In 2021 wordt op deze percelen een zadenrijk maaisel uitgestrooid dat afkomstig is van goed ontwikkelde zinkgraslanden in België, in de hoop dat op deze percelen dit bijzondere natuurstype zich optimaal kan ontwikkelen. Bij dit project werken we samen met Natuurmonumenten, zij voeren dezelfde werkzaamheden uit op enkele percelen aan de westkant van de Geul.

Op de Hamert zijn rond het Koe-meerven de oevers en naaste omgeving geplagd om hier heidevegetatie te ontwikkelen. In dit natuurgebied in 2020 het opsporen en verwijderen van explosieven voortgezet. Vele duizenden explosieven zijn vervolgens overgedragen aan de Explosieven Opruimingsdienst Defensie, die deze ter plekke onschadelijk heeft gemaakt.

BOSAANLEG

Het thema bosaanleg is actueel want de maatschappij vraagt om meer bos. Door te beoordelen hoe-

veel extra hectare bos wij zouden kunnen realiseren en door een meerjarige samenwerking met Trees for All aan te gaan hebben wij daar tijdig op in kunnen spelen. Trees for All financiert op basis van bijdragen van hun donateurs een belangrijk deel van de kosten. Daarnaast heeft de provincie Limburg een bijdrage beschikbaar gesteld vanuit het 1-miljoen-bomenplan. Op deze manier kunnen we van eind 2020 tot begin 2023 in totaal 30 hectare nieuw bos aanplanten. Hiervan is het eerste deel inmiddels gerealiseerd. In district Noord zijn vanaf Gennep tot Venlo ruim 27.000 bomen en struiken geplant. Daarbij zijn 26 verschillende soorten gebruikt om het nieuwe loofbos toekomstbestendig te maken. In november hebben we twee kleine percelen bos aan geplant in het Weerterbos en de Kwegt.

3.4 ERFGOED

Op 31 december 2020 heeft de Stichting 62 rijksmonumentnummers in eigendom. Ter illustratie, de historische Buitenplaats kasteel Elsloo bevat bijvoorbeeld 7 nummers.

Daarbovenop zijn er natuurlijk ook nog monumentale gebouwen in eigendom en beheer die geen officiële monumentenstatus hebben zoals de Houthuizermolen en de boerderijen Konings- en Heerenhof.

Onderdelen van de Historische Buitenplaatsen Neercanne en Goedenraad zijn in erfpacht uitgegeven.

Beheer en onderhoud berusten dan bij de erfopachters.

Van de 52 monumenten in eigen beheer wordt door de Monumentenwacht Limburg voor 44 monumenten aangegeven dat ze in goede staat van onderhoud verkeren en 8 in redelijke staat. De monumenten in redelijke staat betreffen o.a. een aantal archeologische monumenten en de oude oranjerie op Goedenraad. Van de 10 monumenten in

erfpacht verkeren er 7 in goede en 3 in redelijke staat.
We zijn al enkele jaren bezig om met taxaties de verzekerde waarde van ons gebouwenbezit te actualiseren. Dit doen we bijvoorbeeld om bij brand onderverzekering uit te sluiten. Afgelopen jaar is dit afgerond en inmiddels heeft het gehele gebouwenbezit een adequate taxatie. De komende jaren worden elk jaar de verzekerde waarde van een aantal panden opnieuw geijkt. Hoewel we op dit moment weinig leegstand kennen in ons gebouwenbezit, zullen de komende jaren een aantal panden vrijkomen van huur of [erf]pacht. Om die reden is opdracht gegeven om een leegstandbeleid uit te werken.

NIEUWE SUBSIDIE-AANVRAGEN / BESCHIKKINGEN

Per 26 augustus werd op basis van onze aanvraag in het voorjaar de

GEBOUWD ERFGOED STICHTING HET LIMBURGS LANDSCHAP

Regio Noord

- 1 Ruïne Bleijenbeek
- 2 Sluizencomplex Reindersmeer
- 3 Boerderij Hagenaars
- 4 Jachthut op den Hamer
- 5 Werkschuur Hamert
- 6 Annakapel
- 7 Inaborg
- 8 Kasteel Arcen *
- 9 Kloosterhof
- 10 Wijmarsche Watermolen
- 11 Houthuizermolen
- 12 Huys Kaldenbroek

Regio Midden

- 13 Beijlshof
- 14 Stockshof
- 15 Exatenhof
- 16 Grathemermolen
- 17 Huisje Merum
- 18 Koningshof
- 19 Herenhof
- 20 Schrevenhof

Regio Zuid

- 21 Standerdmolen Urmond
- 22 Ruïne Stein
- 23 Jansse Meule Oirsbeek
- 24 Kasteel Elsloo met slakmolen *
- 25 Oude Pastorie
- 26 Klarenanstel
- 27 Jezuïetenberg
- 28 Hoeve Nieuw Ehrenstein
- 29 NAVO Hoofdkwartier Cannerberg
- 30 Van Tienhovenmolen
- 31 Kalkoven de Valk
- 32 Boswachterswoning Neercanne
- 33 Kasteel Goedenraad *
- 34 Torenmolen Gronsveld
- 35 Wittemer Molen
- 36 Kasteel Neercanne *
- 37 Hoogcruts
- 38 Frankenhofmolen
- 39 Hoeve Alleleyn
- 40 Bervesj

* Historische buitenplaats

Legenda

- Boerderij
- Gebouw overig
- Kasteel
- Molen
- Rijksmonument

BRIM beschikt voor de Historische Buitenplaats Kasteel Arcen, de Wittemer- en Frankenhofmolen, Oude Pastorie, Kasteel Goedenraad en de buiten de erfpacht gelegen onderdelen van Neercanne [enkele tuilmuren en de vijver]. Voor Nieuw Ehrenstein werd er ingezet op de verwerving van extra middelen voor de restauratie en herbestemming van het hoofdhuis. Na de opening van brasserie Nieuw Ehrenstein in november 2019 is er hard gewerkt aan het definitieve ontwerp voor het hoofdhuis. Daarvoor is extra interieur onderzoek gedaan. Uit dit onderzoek is gebleken dat met name de gangen rijkelijk gedecoreerd zijn geweest met geschilderde marmerimitaties, deze zijn nog intact aanwezig onder diverse later aangebrachte schilderlagen. De werkzaamheden in het hoofdhuis zijn vervolgens vanaf september verder opgepakt. Hartverwarmend is de toegezegde ondersteuning door het Prins Bernhard Cultuurfonds [PBCF], het Diorapthe-fonds, en bovenal de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. We konden op steun rekenen van de Provincie Limburg voor onderhoud en restauratie van de Van Tienhovenmolen. Samen met bijdragen van Vereniging de Hollandse Molen en het PBCF werd het daarmee mogelijk opdracht te verstrek-

ken voor het herstel van de roeden van deze molen. Uit historisch onderzoek naar de herkomst van de zogenaamde 'Pot-roede' van deze molen is aangetoond dat deze roede waarschijnlijk de oudst bewaarde in Nederland is. Stichting HX heeft een startsubsidie mogen ontvangen van de gemeente Eijsden - Margraten, waarmee de kosten van de kwartiermaker over de laatste maanden van 2020 grotendeels afgedekt zijn. Daardoor kan er verder gewerkt worden aan het verbinden van meerdere gebruikers aan Hoogcruts. Daarmee wordt de wens van Het Limburgs Landschap om de kloosterruïne nieuw leven in te blazen ingevuld. Het was jammer dat veel geplande activiteiten niet door konden gaan door de coronamaatregelen, maar het is onmiskenbaar dat zich hier een nieuwe "kloosterorde" aan het vormen is.

ONDERHOUD EN RESTAURATIE

Met de restauraties en herbestemmingen verduurzamen we onze gebouwen en proberen we hoogwaardigere maatschappelijke en economische functies te realiseren. Nevendoelstelling is dat met de opbrengsten die uit verhuur worden gerealiseerd de gebouwen onderhouden kunnen worden.

Voor de start van grootschalige restauraties of herbestemmingen wordt er bouwhistorisch onderzoek uitgevoerd. Van sommige gebouwen die we al lang in eigendom hebben is maar weinig bekend, zoals bijvoorbeeld de Beijlshof. Dit pand is altijd in erfpacht geweest maar per 1 januari 2020 vrij van gebruik gekomen. We proberen meer te weten te komen over deze gebouwen door elk jaar 2 of 3 onderzoeken uit te laten voeren. In 2020 is dat gebeurd voor de Beijlshof en de Stockshof. Bij Hoogcruts zijn de keldergewelven, de grafkelder en de westelijke tuilmuren gerestaureerd. Tegen de westelijke tuinmuur werden de restanten van een oude kelder gevonden. De vondst van deze kelder gaf weer voeding aan het verhaal dat er vanuit Hoogcruts onderaardse gangen richting België liepen... Op de 1ste etage werd de laatste hand gelegd aan de afbouw van 3 ruimtes en de kitchenette zodat de circa 15 gebruikers er volop activiteiten kunnen ontwikkelen. In 2020 hebben onze molenlandschappen de nodige aandacht gehad. Rond de Frankenhofmolen is de oude wijer voor de molen hersteld, net als het waterreservoir en de toestroom naar de molen. Nu kan de molen weer worden voorzien van voldoende water om een

langere periode te kunnen draaien. Tevens werd de laatste hand gelegd aan de educatieve inrichting van de molen en directe omgeving. De eerste vrijwilligers hebben zich inmiddels aangemeld, vrijwillig molenaars van onze andere molens komen een handje 'uit helpen' om een opstart mogelijk te maken. Deze inspanningen zijn mede mogelijk gemaakt dankzij bijdragen van het Prins Bernhard Cultuurfonds.

Bij de Wittemermolen zijn er in het landschap maatregelen getroffen om de ligging van de oude vijvers te accentueren. Enkele hagen zijn aangeplant en de rijen met knotbomen zijn versterkt en verlengd. De historische poort tegenover Kasteel Wittem is hersteld, de boomstobben op de locatie van de oude vijvers zijn verwijderd, heggen en knotbomen zijn geplant. In samenwerking met het Waterschap Limburg is een erosieplek verstevigd om onderspoeling van delen van de molentak te voorkomen. Graslanden zijn zo ingericht dat percelen afwisselend met schapen beheerd kunnen worden. In januari werd het eerste deel van ons nieuwe kantoor in gebruik genomen waarna de upgradering van het oude kantoor is opgestart. Per half juli is ook de tweede vleugel van de Kloosterhof gereed en is

iedereen op de 'vaste' werkplek geïnstalleerd. We zijn van het gas af, de installaties zijn ingeregeld en de zonnecellen houden onze stroomrekening laag. In de binnentuin is het eerste groen ontsproten. Er is een start gemaakt met de herinrichting van de buitenomgeving en de parkeerplaatsen.

VAKANTIEWONINGEN

De omzet en bezetting van de vakantiewoningen is flink gedaald, dit is een logisch gevolg van de coronacrisis en de bijbehorende maatregelen. Beaujean Vacances heeft hard gewerkt om onze gasten zo goed mogelijk te voorzien van de nodige informatie over de geldende

Mark Rovers
**Medewerker project-
coördinatie bouw:**

“Het verbouwen van ons hoofdkantoor was een mooie uitdaging. Het was al een klus op zich om het kantoor draaiende te houden terwijl de werkzaamheden bezig waren. Daarnaast is het een uitdaging om met ieder zijn wensen rekening te houden en daarbij ook de budget- en duurzaamheidsdoelen te behalen. Het geeft dan ook veel voldoening als collega's en gasten zeggen dat het verbouwde kantoor precies past bij Het Limburgs Landschap. Plan geslaagd.”

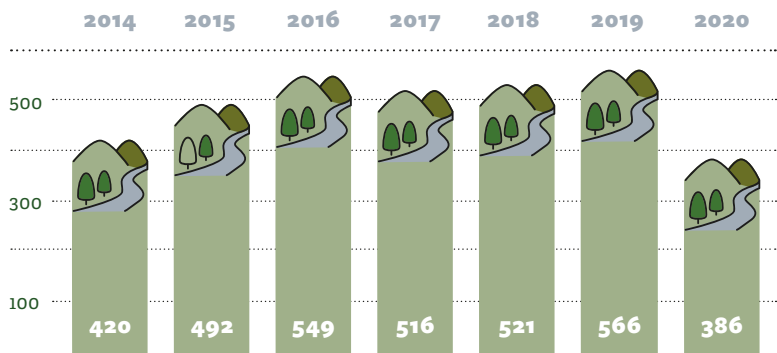
maatregelen. Daarnaast hebben zij ook de omboekingen en de vouchers geregeld voor de gasten. Wij zijn de woningen nu aan het verhuren als XS variant, waardoor ook kleinere groepen de mogelijkheid hebben om toch van onze mooie locaties te kunnen genieten. De terugkoppeling van de gasten blijft zeer goed en de gasten waarderen onze inzet. Voor de toekomst zijn er gelukkig wel weer veel aanvragen voor grotere groepen, maar we weten helaas nog niet wanneer we dit weer kunnen toelaten.

ERFGOEDCOMMISSIE

Van de drie ingeplande vergaderingen van de erfgoedcommissie is alleen die in februari doorgegaan, de overige vergaderingen hebben in verband met corona geen doorgang gevonden. Dhr. G. v. d. Varst [voormalig directeur van de Monumentenwacht Limburg] is bereid gevonden als voorzitter in de commissie plaats te nemen. In de vergadering werd het statuut van de commissie vastgesteld. Tevens is vastgesteld dat de commissie zich minder op de casuïstiek en meer op het beleid zal richten.

NETTO OMZET VAKANTIEWONINGEN [K]

in euro

3.5 KASTEELTUINEN ARCEN

In de aanloop naar een nieuw tuin-seizoen werd een aantal locaties in het park op de schop genomen. De Rode beukengroep aan de oostzijde werd voor het publiek ontsloten middels een verhoogd looppad, de Water- en Beeldentuin werd heringericht met extra looppaden en de oorspronkelijke houten loopvlonders werden vervangen door half verharde paden met een andere routing. Langs de damwand van de Casa Verde vijver werd een zitgelegenheid van 80 meter gerealiseerd om vooral aangenaam te kunnen verpozen in het park. De grote fontein keerde terug op deze locatie en dat gaf weer een compleet beeld aan dit tuindeel. Rondom de Sequoiadendron Giganteum op het Toernooiveld werden verwilderingsbollen gepoot

en bezoekers kunnen nu via een verhoogd looppad direct langs de boom lopen. Nu worden de wortels van dit groene monument goed beschermd en hopen we nog generaties lang te kunnen genieten van onze mammoetboom. In het kasteel werd de salon voorzien van nieuwe wandbekleding en in de muziekkamer werd de historische haardpartij gerestaureerd. Alle voorbereidingen waren erop gericht om op 1 april te openen voor het publiek. Het team was compleet, de tuinen waren voorzien van zo'n 40.000 extra voorjaarsbloeiërs, de evenementen stonden in de steigers en vooral het enthousiasme was groot. Het coronavirus maakte echter alles anders; arbeidscontracten werden omgezet of ontbonden, een aantal

onderhoudsprojecten werd naar voren geschoven en uitgevoerd met mensen die we in dienst konden of moesten houden [o.a. schilderwerk Bergpaviljoen] en de opening voor het publiek moest worden uitgesteld. In nauw overleg met de Veiligheidsregio Limburg-Noord werd een protocol opgesteld met aanvullende regels en maatregelen, zoals een maximaal aantal gasten [1000] en de verplichting tot reservering van tickets met tijdsloten. Op 22 mei konden we open voor de seizoenkaarthouders en op 29 mei voor de overige gasten. Onze seizoensmedewerkers kwamen gelukkig bij ons terug en gasten waren blij dat ze het park konden bezoeken.

Na een wat voorzichtige start waren zowel gasten als medewerkers snel gewend aan de nieuwe invulling van een bezoek. De toerist ging weer mondjesmaat op pad en veel mensen bleven dit jaar in eigen land. Grote evenementen gingen ook in Arcen niet door maar nieuwe kansen werden gezocht. De tuinen bleven op een 7-tal donderdagen tot 22.00 uur geopend met een extra programma. De expositie 'Sweetlove in Arcen' van de Belgische Popart kunstenaar William Sweetlove trok veel bekijks. We zagen ook dat nieuwe gasten ons park wisten te vinden; veelal jonge gezinnen en jonge stelletjes. Binnen onze reguliere doelgroepen zagen we ook veel mensen uit de directe omgeving. We kunnen spreken van een goed hoogseizoen met prima weersomstandigheden en een stabiel aantal gasten, elke dag van de week. Begin september

konden we *Bloemig!* organiseren. 7000 gasten bezochten dit, aan de coronaregels aangepaste, bloemenfestival. In plaats van bloemenwerken in het kasteel waren de arrangementen opgesteld in het park. Het evenement groeide met ruim 50% aan bezoekers en we kregen veel steun uit de sier-teelt sector. Ook konden we het kostuumevenement *Elfa* organiseren. Een prachtig weekend maar wel noodgedwongen met veel minder gasten dan in het verleden gebruikelijk. Tegen het einde van het seizoen werd duidelijk dat de coronamaatregelen zouden worden verscherpt. De horeca kreeg met nog meer beperkingen te maken. Dat betekende voor ons een streep door de plannen voor het Horecapaviljoen dat met het lichtkunstfestival zou worden ingezet. Gelukkig mochten we wel open blijven als doorstroomlocatie, ook tijdens *Enchanted Gardens*. *Enchanted Gardens* werd goed opgepikt en de preview avond, met o.a. Gouverneur Theo Bovens, burgemeester Antoine Scholten en leden van de raad van toezicht en stichting Robur als gasten, was een passende aftrap voor het laatste deel van ons seizoen. Het totaal aantal gasten eindigde uiteindelijk op 130.566. Dat betekent dat we nog 77% van het aantal gasten van 2019 ontvingen. Dat is in dit coronajaar een mooie prestatie. Bezoekers beoordeelden het park en de genomen maatregelen met een 9,1. Het financiële resultaat is helaas niet conform de opgestelde begroting, onder andere

door de uitgestelde opening. De maatregelen die we gedurende het seizoen hebben kunnen nemen en de toegezegde steun vanuit de overheid maakt dat we toch een klein positief exploitatieresultaat kunnen laten zien. Dit jaar heeft vooral ook ons team zich moeten aanpassen aan de nieuwe situatie. Minder contact met de gasten, minder momenten met elkaar, veelal thuiswerken voor de mensen op kantoor, geen persoonlijke seizoenafsluiting, geen vrijwilligerscafé voor ons vrijwilligersteam, geen kerstborrel...

We zien de toekomst echter rooskleurig tegemoet. We hebben veel geleerd het afgelopen seizoen en zijn er van overtuigd dat juist een locatie als Kasteeltuinen Arcen de vele bedreigingen kan ombuigen tot reële kansen.

AANTAL BEZOEKERS KASTEELTUINEN ARCEN

2013	 	81.000
2014	 	110.000
2015	 	133.000
2016	 	158.000
2017	 	176.000
2018	 	176.200
2019	 	170.089
2020	 	130.566

2020 vroeg om veel flexibiliteit, ook op het gebied van communicatie. Activiteiten werden afgelast, vrijwilligers konden niet aan het werk en we zagen de drukte in onze terreinen toenemen, met alle positieve én negatieve gevolgen van dien. We zochten naar manieren om de betrokkenheid van onze collega's, vrijwilligers en achterban te behouden. De interne en externe nieuwsbrief zijn dit jaar daarom weer actief verstuurd en er is een vrijwilligersnieuwsbrief opgezet. Na het stilvallen van de publieksactiviteiten zoals excursies en lesprogramma's zijn eerst alle geboekte activiteiten verplaatst. Door de verlengde maatregelen bleek het steeds opnieuw verplaatsen niet efficiënt en dus zijn alle tickets gestorneerd. Social media nemen een steeds grotere plaats in binnen onze communicatie. Om daar actief en onderbouwd op te kunnen acteren is Robin Coenen het team communicatie en voorlichting komen versterken. Dankzij deze extra inzet is er nu een structurele inbedding van social media in ons PR-beleid.

ODE AAN HET LANDSCHAP

Met Limburgs Museum en Visit Noord- en Midden Limburg en Rivierpark Maasvallei zijn plannen opgezet onder het motto *Ode aan de Maas*. Dit sloot aan bij de landelijke plannen van het NBTC voor een landelijk themajaar in 2021 onder de naam Ode aan het Landschap. Het doel van het themajaar is de promotie van mooie plekken in Nederland, ook voor toerisme

uit Duitsland en België. Accentlocatie voor Het Limburgs Landschap is Kasteeltuinen Arcen. Voor de Stichting was aanhaken bij dit themajaar logisch omdat dit thema perfect de leidraad kan zijn bij de activiteiten voor ons 90-jarig jubileumjaar in 2021. De samenwerking uitte zich in de voorbereiding van een publieksprogramma en ook in het activiteitenprogramma rondom de tentoonstelling in het Limburgs Museum: *Machtige Maas*. Vanzelfsprekend bepaalde corona de uitwerking. In de loop van het jaar is de programmering meer op binnenlands toerisme gericht en is het landelijke actiejaar doorgetrokken tot de zomer van 2022. Achter de schermen hebben wij een mooi programma samengesteld om ons jubileum, zij het in aangepaste vorm, te kunnen vieren.

ERFGOEDWEEKENDEN

Door corona zijn de Erfgoedweekenden die we samen met de Coöperatie Erfgoed Limburg (CEL) zouden organiseren grotendeels vervallen. Ook de hier aan gekoppelde artikelenserie in De Limburger verviel daarom grotendeels. Eén van de erfgoedonderwerpen met een groot publieksprogramma in 2020 was de herinrichting van Kasteelpark Elsloo. Vanwege de hoge betrokkenheid willen we dat samen doen met de dorpsbevolking. Daarom is een eerste excursie in het veld georganiseerd om met elkaar van gedachten te wisselen. De opening van de nieuw opgebouwde IVN-tuin naast kas-

teel Elsloo is vanwege corona doorgeschoven naar 2021. De plantactie van nieuwe heggen en hagen in het najaar op historische plekken werd afgezegd, het bestelde materiaal is daarom in eigen beheer geplant. Vanuit de opzet om de doorontwikkeling van het kasteelpark samen met het dorp te realiseren is ook de samenwerking binnen het [Europese] *Leaderplus*-programma ontstaan. Er is een werkgroep opgezet, ondersteund door provincie en gemeente Stein, om zo beheergroepen, publieksactiviteiten, educatieprogramma's en extra communicatie te realiseren.

4.1 PUBLICITEIT

Ook dit jaar waren er de ‘vertrouwde’ items waar mensen veel op reageerden, zoals bomenkap. Ondanks terreininformatie, voorafgaande persbenadering en het benaderen van plaatselijke groepen hebben we toch een aantal klachten daarover ontvangen. Bij beantwoording hebben we gekozen voor een brede inhoudelijke onderbouwing. Nieuwe items waren de gevolgen van de enorme drukte in de natuurgebieden. We zagen meer mensen, andere gebruikersgroepen, op andere plekken en op andere momenten van de dag. Ook daar aan gekoppelde gevolgen zoals zwerfvuil, overlast van loslopende honden en letterlijk botsende bezoekersstromen

zorgden voor extra communicatie. Ook de pers dook daar gretig op. In juli heeft een incident plaatsgevonden met onze Konikpaarden in Ingendael waarbij een man gebeten is en in het prikkeldraad terecht is gekomen. Het afvoeren van de paarden leidde tot veel aandacht in de media. De meeste reageerders waren boos omdat de paarden het slachtoffer zijn van menselijk gedrag, enkelen riepen op om het gebied dan maar af te sluiten voor mensen. Ook in juli heeft Waterschap Limburg in Posterholt de berm gemaaid waar de enige populatie van het donker pimperlblauwtje in Nederland voorkwam. Onze daaropvolgende actie heeft veel positieve reacties opgeleverd, ook in de landelijke media. De aandacht die we vroegen voor tegenstrijdige overheidsafwegingen rondom Aviko in Lomm kreeg veel respons. Het onderliggende doel was om met de overheden in gesprek te komen dat de aanpak van verdroging een andere benadering vergt. De vergunning is uiteindelijk wel verleend.

SOCIAL MEDIA

In de loop van het jaar is Instagram toegevoegd aan onze social media kanalen omdat een deel van onze doelgroep zich ook hier bevindt. Daarnaast leent Instagram zich uitstekend om de schoonheid van het Limburgse landschap met elkaar te delen. Want hoewel Instagram minder gebruikers heeft dan Facebook, blijkt de betrokkenheid juist hoger te zijn. We zijn nu actief op Facebook, Instagram,

AANTAL VOLGERS	31-12-2020	31-12-2019
Facebook	5247	4257
Twitter	415	170
LinkedIn	187	N.v.t.
Instagram	749	N.v.t.

LinkedIn, YouTube en Twitter. Wat we zien is dat niet ieder onderwerp op elk platform gelijk scoort. Dat ondersteunt onze keuze om op meerdere social media kanalen actief te zijn, met verschillende boodschappen voor verschillende doelgroepen. Onze online volgers stellen graag hun beeldmateriaal beschikbaar, zo blijkt. Om in te kunnen spelen op deze nieuwe beeldcultuur zijn we zelf ook meer filmpjes in eigen beheer gaan maken, inclusief drone-opnames. Op al onze social media zien we een structurele toename zowel in aantallen volgers als interactie met de bezoekers.

Facebook is het meest gebruikte sociale medium. Gemiddeld bereiken we nu tussen de 1800 en 2000 mensen met onze berichten op Facebook, in totaal bereikten we in 2020 99.491 personen met één of meerdere van onze berichten. Uitschieters dit jaar waren berichten over bij vandalisme bij het theehuisje in Elsloo [12.000], Henk Heijligers op de Hamert bij RTL House Vision [10.000], zwerfafval na Pinksteren [9900], een video over de renovatie van de Klavierzimmer in Kasteel Arcen [8000], Hoeve Jamboors [5600] en de winnaar van de tuinfotochallenge [4500]. Tijdens de tuinfotochallenge riepen we het publiek al vroeg in

het jaar op om in de coronaperiode juist meer oog te hebben voor de natuur dichtbij, vooral ook in de eigen tuin. Deze wedstrijd leverde dankzij social media 1100 inzendingen op.

Als Limburgs Landschap zijn we actief op Twitter, maar er is ook een aantal collega's dat een eigen Twitteraccount heeft waarop zij volgers meenemen bij het werk voor onze Stichting. Ook op Twitter kreeg het vandalisme bij het theehuis in Kasteelpark Elsloo veel reactie, net als een aantal soortwaarnemingen en gedumpte fietsaccu's in het Dubbroek.

Op LinkedIn deed juist de verbouwing van de Kloosterhof en de eerste plantdag met *Trees for All* het erg goed. Ook de natuurontwikkeling in Bethanië als compensatie voor bouwplannen bij Manresa in Venlo kreeg er veel respons.

WEBSITE

Nadat eerst de nieuwe website van Kasteeltuinen Arcen in 2020 live is gegaan zijn we gestart het bouwen van een nieuwe website voor Het Limburgs Landschap. Op 1 september is de nieuwe website live gegaan. Analyse laat zien dat de website goed gewaardeerd wordt, mensen bleven gemiddeld langer op onze website en bezochten ook meer pagina's. De meest populaire pagina's zijn de livestream van het ooievaarsnest in Kasteeltuinen Arcen, de kalender met activiteiten en de interactieve kaart van onze natuurgebieden. Vooral op zondagochtend wordt onze website druk bezocht. Het lijkt er dus op dat veel

bezoekers komen om inspiratie op te doen voor een wandeling. Dat zoekresultaat bevestigt onze keuze om bij het bouwen te kiezen

voor het 'beleven' van het Limburgse landschap in plaats van de 'naslagwerk-functie' van de eerdere website.

4.2 ONTVANGST-LOCATIES

Hoewel alle publieksactiviteiten stilgelegd zijn hebben we toch doorgewerkt aan de tentoonstelling in de Frankenhofmolen. Deze is in klein gezelschap geopend met de collega's in Zuid-Limburg. Het resultaat mag er zijn en we hopen dat er snel meer mensen van komen genieten.

Hoogcruts blijft steeds verrassen. In de zomer was er een project vanuit de TU Aken met internationale studenten rondom alter-

natieve bouwmethoden. De Duitse TV kwam opnames maken die weer door L1 werden opgepikt. Het evenement Wanderlöss zou daar in oktober plaatsvinden.

In een ultieme poging deze activiteiten weersbestendig doorgang te laten vinden werd een loods opgeruimd en leeggemaakt. Toen dat gereed was, gingen de activiteiten vanwege corona alsnog niet door. Eén van de vele teleurstellingen in 2020.

4.3 FONDSEN-WERVEN

Om het onderhoud van onze terreinen en gebouwen structureel te kunnen dekken en natuurherstel en restauraties te financieren zijn we voor een belangrijk deel afhankelijk van bijdragen van derden. Naast de beschermers en de subsidiënten worden we ondersteund via schenkingen, erfenissen en legaten en fondsen. Omdat we steeds vaker vragen krijgen van mensen die overwegen Het Limburgs Landschap op te nemen in hun testament hebben we dit verslagjaar deelgenomen aan een cursus georganiseerd door LandschappenNL over dit onderwerp. De komende vijf jaar ontvangen wij weer steun van de Nationale Postcode Loterij. Dankzij deze steun kunnen we onder andere de historische buitenplaats van Kasteelpark Elsloo restaureren en beginnen met de aanplant van het nieuwe Roburbos bij het Weerterbos. Ook draagt de Nationale Postcode Loterij structureel bij aan onze aankopen van natuurgebieden. Van de stichting Robur: bedrijven voor Het Limburgs Landschap ontvingen we weer bijdrages voor verschillende mooie projecten en aankopen. Blij zijn we ook met de bijdragen van het Prins Bernhard Cultuurfonds die we mochten ontvangen voor projecten zoals het opknappen van de molenvijver bij de Frankenhofmolen, aankopen op Landgoed Rozendaal en restaura-

4.4 ACHTERBAN

ties aan de Steinway vleugel uit 1914 in Kasteel Arcen. Een opvallende ontwikkeling is dat particulieren ons bij leven benaderen voor een bestemmingsfonds. Zo mochten we via het Verkooijenfonds aankopen in de regio Belfeld doen en aan het einde van het jaar werden we verast met een schenking van 50.000 euro voor natuurontwikkeling. Het Beusmans-Jeurissenfonds werd ingesteld voor projecten in de regio Sittard. Het particulier fonds 'de Versterking' heeft extra middelen toegezegd voor de restauratie van het historisch groen rondom de ruïne Stein.

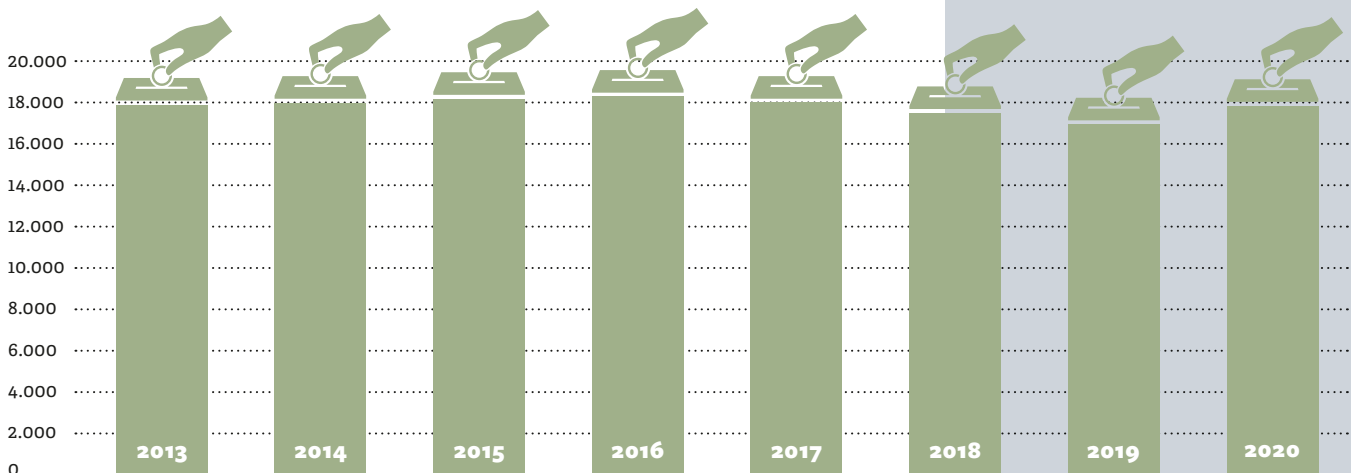
Onze donateurs zijn een wezenlijk onderdeel van ons draagvlak. Ze zijn daarbij zowel een financieel fundament onder ons werk als onze ambassadeurs in de provincie en daarbuiten. In september en oktober is de jaarlijkse mailing voor nieuwe Beschermers verstuurd. Deze actie heeft zijn vruchten afgeworpen. We mochten 1114 nieuwe Beschermers verwelkomen. Op 31 december 2020 waren er 17.909 Beschermers van Het Limburgs Landschap. Dat bevestigt het belang wat de Limburgers aan hun leefomgeving hechten. Wie weet is dat een onverwacht gevolg van de coronaperiode?

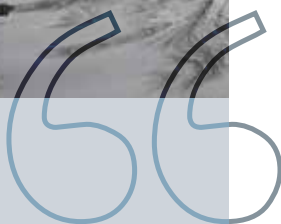

Gonnie Bos
Medewerkster
bedrijfsvoering

“In oktober hebben we onze jaarlijkse wervingsactie voor nieuwe Beschermers gehouden. Nieuw deze keer was de mogelijkheid voor donateurs om de bijdrage per maand te betalen, in plaats van per jaar. De actie werd een groot succes! Het heeft mij en enkele collega's veel tijd gekost om alle nieuwe Beschermers te verwerken in onze systemen en van een Uit en thuisboek te voorzien, maar we zijn erg blij dat we zoveel nieuwe Beschermers mochten verwelkomen.”

ONTWIKKELING AANTAL DONATEURS

Frans Stultjens **Vrijwilliger midden-Limburg**

“Tijdens de lockdown was het voor ons vrijwilligers helaas alleen mogelijk om individueel aan het werk te gaan. Gelukkig hebben we grote delen van het jaar in kleine groepjes en op voldoende afstand kunnen werken. Op meerdere plekken in het Weerterbos hebben we opslag uit de heide verwijderd en het hennengras vrij gehouden van opslag, hier kunnen soorten zoals het bonte dikkopje en spiegeldikkopje van profiteren. Door mijn vrijwilligerswerk lijken ontmoetingen met edelherten of het over horen vliegen van kraanvogels niet zo bijzonder meer, maar de mooie reacties van bezoekers maken mij er attent op dat dit wél bijzonder is. Het blijft mooi!”

4.5 VRIJWILLIGERS

Vrijwilligers worden zeer gewaardeerd binnen onze Stichting. Door hun bereidheid om ons te helpen kunnen wij veel werk verzetten. In totaal zijn er ongeveer 600 vaste vrijwilligers actief voor Het Limburgs Landschap, daarnaast doen nog circa 400 vrijwilligers incidenteel vrijwilligerswerk voor ons. De vrijwilligers maken onderdeel uit van onze organisatie en verrichten taken die een aanvulling zijn op de werkzaamheden van betaalde medewerkers. Elke vrijwilliger[s]groep heeft een betaalde medewerker als aanspreekpunt en er is een coördinator vrijwilligers die de collega's helpt bij overkoepelende werkzaamheden en administratieve taken. Naast onze eigen vrijwilligers zijn er ook nog diverse externe vrijwilligers actief in of bij onze eigendommen zoals IVN-groepen.

CORONA

Ook voor onze vrijwilligers gaat 2020 de boeken in als een vreemd jaar. Daar waar onze vertellers normaal gesproken excursies en rondleidingen verzorgden was dat nu niet mogelijk. Werk wat onze tellers en herstellers alleen of in een kleine groep konden doen kon [deels] wel doorgaan, al hebben zij ook aanpassingen moeten doen door de geldende coronamaatregelen. Zo haalden zij goede resultaten bij de jaarlijkse vlindertellingen in het Weerterbos. Met name het spiegeldikkopje werd op diverse plaatsen in het Weerterbos geteld.

WERVING

Met de komst van de nieuwe website werd het ook mogelijk om daar een pagina te reserveren voor het werven van vrijwilligers. Op deze pagina leggen we uit wat het vrijwilligerswerk voor Het Limburgs Landschap inhoudt en hier kunnen mensen zich ook direct aanmelden als teller, hersteller of verteller. Dat de pagina goed wordt

gevonden blijkt uit de 10-tallen aanmeldingen die we inmiddels binnen hebben gekregen. Er is een wervingstraject in gang gezet voor de werving van tuin-vrijwilligers voor de historische tuin in Montfort. Hier hebben we inmiddels het team kunnen uitbreiden naar 11 vrijwilligers die ervoor zorgen dat de tuin mooi onderhouden blijft.

Werven van nieuwe molenaars daarentegen is lastiger vanwege de opleiding die daaraan vast zit. Ondanks dat hebben we in 2020 toch versterking gekregen bij o.a. de Frankenhofmolen en de Van Tienhovenmolen.

NIEUWSBRIEF

In het najaar is er gestart met een vrijwilligersniewsbrief 'Bericht

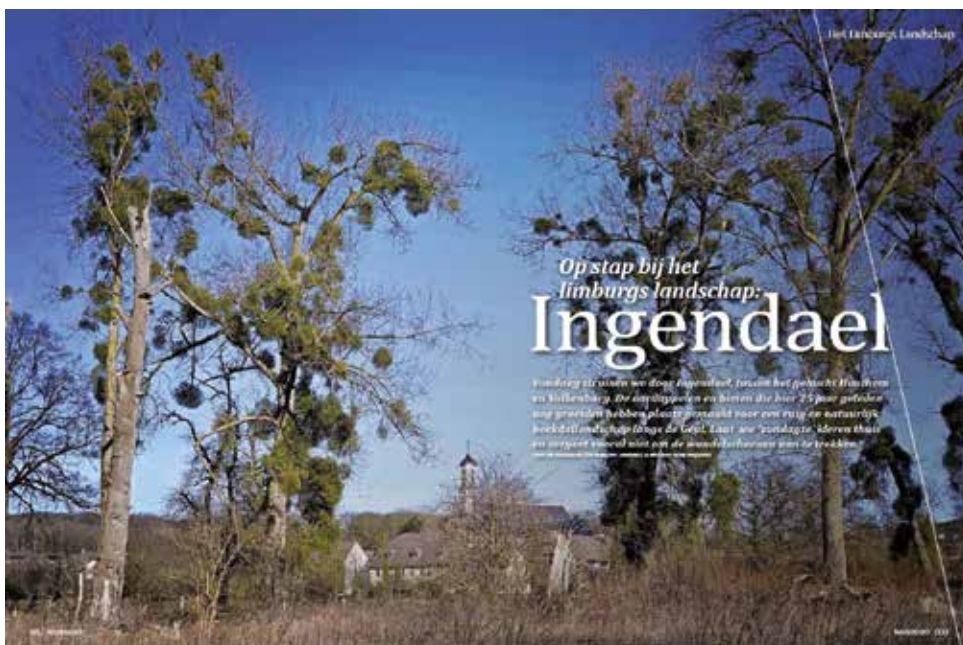
van Het Limburgs Landschap'. Nu we niet samen kunnen komen met onze vrijwilligers vinden we het belangrijk om contact te houden met deze mensen en sturen daarom met regelmaat een nieuwsbrief uit. Daarnaast zijn we ook gestart met een Facebookgroep voor onze vrijwilligers waar ze verhalen, foto's en ervaringen met ons en met elkaar kunnen delen.

4.6 SAMENWERKING

We hebben vaste mediapartners waar we structureel artikelen aan leveren zoals de Navenant en Levende Natuur. Via LandschapenNL werden we benaderd voor een samenwerking met Warner Brothers voor een landelijke TV-show die de schoonheid van Nederland als thema heeft. Door het coronavirus is de serie opgeschort. Aansluitend werden we benaderd voor een andere tv spelserie, 'de Verraders'. De makers konden vanwege corona niet in het buitenland filmen en kozen Zuid-Limburg als alternatief. We hebben ze geholpen met hun zoektocht naar geschikte locaties voor

hun opdrachten en uiteindelijk hebben ze bij ons op Kasteelruïne Stein en in het voormalige NAVO hoofdkwartier in de Cannerberg gefilmd. De afleveringen zijn in het voorjaar van 2021 te zien op RTL4. Corona leverde ons ook filmopnames op in de Oosterse water-tuin in Kasteeltuinen Arcen omdat het filmteam niet naar Bali kon. De serie Natuurlijk Limburg op L1 werd weer uitgezonden, dit waren herhalingen van eerdere uitzendingen. We hebben het overleg met L1 over een mogelijke nieuwe TV serie opgestart en een programma-concept ontwikkeld en ingediend.

4.7 BELEIDSBEÏNVLOEDING

PLANOLOGISCH BELEID

Kwaliteit van lucht en bodem heeft veel invloed op natuurwaarden. Sommige discussies hierover zijn praktisch gericht, anderen bestuurlijk. Wij zijn aanwezig op al deze niveaus. Een van de ingewikkelde dossiers is de vervuiling door stikstof, wat breed maatschappelijke gevolgen heeft. De landelijke overheid wil binnen twee jaar een breed pakket met noodzakelijke maatregelen uitvoeren. Om dat proces goed af te stemmen en te stroomlijnen is er ook met de provincie overleg geweest over dat maatregelenpakket. In Nationaal Park Maasduinen zijn we intensief betrokken geweest bij het maken van het Beheer-, Inrichting- en Ontwikkelplan. Dit breed gedragen *BIO-plan* is onder tusschen ook goedgekeurd. Een poging om met de zogenaamde plattelandscoalitie gezamenlijk richting de Provinciale Staten te reageren op de uitgangspunten voor het waterprogramma is mislukt. Er was weinig tijd om dit goed voor te bereiden en de LLTB kon uiteindelijk niet instemmen met het opgestelde stuk. Met de natuur- en milieuorganisaties hebben wij daarop onze eigen inbreng naar de provincie gestuurd.

DIJKVERZWARINGEN EN WEGENAANLEG

Ontwikkeltrajecten zoals dijkverzwaringen en aanpassingen aan het wegennet zijn meerjarig. Er zijn zoveel dijkverzwaringstrajecten waar we bij gevraagd zijn om input te leveren, dat we noodgedwongen een selectie hebben moeten maken.

Sommige volgen we op afstand, zoals Beesel, Baarlo/Hout Blerick en Nieuw Bergen, bij anderen zijn we juist heel intensief betrokken vanwege de directe invloed op onze natuurgebieden en monumenten. De trajecten waar het meeste werk mee gemoeid was waren die rondom Arcen, namelijk Barbara's Weerd, Watermolen, Kasteeltuinen

Arcen en N2000-gebied Landgoed Arcen.

De aanpassing van de Wittemer Allee vroeg vanwege de verschillende belangen veel tijd. Er ligt nu een voorlopig tracé wat verder geconcretiseerd gaat worden. De verkeerstromen worden gescheiden, wat helaas extra doorsnijding van het landschap oplevert.

RUIMTE VOOR DE MAAS BIJ VENLO NOORD

In het riviertracé Venlo-Noord kwam een aantal ontwikkelingen in een stroomversnelling. Naast een voorgesteld plan voor een volgende uitbreiding van de Hoogwatergeul Lomm volgde ook de door de gemeente gewenste verplaatsing van de Jachthaven Venlo, de dijkverlegging Venlo-Velden, plan Hertogbroek ten noorden van Arcen en mogelijke ontwikkelingen bij Grubbenvorst. Onze inzet is erop gericht de planvorming te laten uitgaan van de identiteit van dit riviertraject en ruimtelijke kwaliteit leidend te laten zijn, in plaats van de tonnen gewonnen zand, centimeters rivierstandverlaging of aantal hectares winterbed. We hebben het expertteam van Smart Rivers gevraagd een review uit te voeren op de plannen, in het bijzonder die voor de uitbreiding van de hoogwatergeul. De door ons gewenste samenhang tussen verschillende ontwikkelingen in dit deel van het Maasdal zal een groot dossier worden de komende jaren.

OMGEVINGSVISIE EN ENERGIETRANSITIE

Er loopt een aantal meerjarige ontwikkelingen die grote invloed hebben op het landschap. Veel gemeentes en de provincie zijn als voorbereiding op de Omgevingswet bezig met hun Omgevingsvisie. Wij worden automatisch als stakeholder gezien omdat we in bijna iedere Limburgse gemeente gebieden in eigendom hebben. Ook hier hebben we de beschikbare tijd moeten verdelen.

Dat geldt ook voor de energietransitie in verschillende gemeentes. De vertegenwoordiging in de Regionale Energie Strategie trajecten is grotendeels via de Milieufederatie geregeld. Samen met hen hebben we ook eerder aan de wind- en zonnevisies geschreven die daarvoor leidend zijn. We hebben wel actief deelgenomen aan de visievorming en uitwerking van het Energielandgoed Nieuw Bergen. Vanwege de grote landschappelijke belangen zijn we ook betrokken bij de aanzet tot de energievisie van de gemeente Eijsden Margraten, net als bij het windmolenplan bij Weert en bij Wanssum. Omdat veel gemeentes hun energievizies nog niet gevormd hebben of ruimtelijk hebben vertaald, zien we dat 'de markt' overal haar kansen grijpt. We worden benaderd voor advies over de landschappelijke inpassing en de verhoging van de natuurwaarden. Actueel was dat in 2020 bij plannen in Eijsden, Maastricht [Lanakerveld], Polderveld en Mariahoop. Gezien de prioritering stemmen we dat af met de Milieufederatie en alleen bij directe invloed op onze terreinen nemen we actief deel. In alle gevallen vragen we buurtbewoners ook zelf actief te worden richting de gemeente om de belangen van natuur en landschap te verdedigen. Enkele gemeentes zijn bezig met landschapsvisies, vaak gekoppeld aan de te maken Omgevingsvisie. Zo zijn we betrokken bij de visies van Venlo, de gemeente Bergen en die voor het Middenerras van Eijsden Margraten.

5 ORGANISATIE

De structuur van Het Limburgs Landschap bestaat uit Stichting het Limburgs Landschap en Landbouwbedrijf Limburgs Landschap B.V. Medewerkers staan op de loonlijst van Stichting het Limburgs Landschap.

5.1 GOVERNANCE, JURIDISCHE STRUCTUUR EN BEZOLDIGINGSBELEID

De Raad van Toezicht is belast met het toezicht op de algemene gang van zaken in de Stichting waaronder het toezicht op het door de directeur-bestuurder gevoerde beheer en beleid, de realisatie van de doelen, het naleven van wet- en regelgeving en de doelmatigheid en integriteit waarmee de Stichting haar werk doet. Stichting het Limburgs Landschap heeft naast een Raad van Toezicht ook een Raad van Advies. De Raad van Advies heeft tot doel het gevraagd en ongevraagd adviseren van de directeur-bestuurder. De Raad van

Advies vergaderde in het verslagjaar niet. Door de coronamaatregelen werd samenkomen niet verantwoord gevonden. Het elkaar fysiek ontmoeten vonden de leden wezenlijk, daarom is [nog] niet overgegaan tot digitale bijeenkomsten. De Raad van Advies is gevraagd inbreng te leveren op het concept van het Meerjarenbeleidsplan. Alle binnen gekomen opmerkingen en suggesties zijn gedeeld met de Raad van Toezicht, en zo veel mogelijk verwerkt in de tekst. Voor de inschaling van de directeur en medewerkers wordt ge-

bruik gemaakt van een functie-waarderingssysteem afgestemd op de beloningsstructuur zoals vastgesteld in de Raam CAO Bos & Natuur, onderdeel De Landschappen. De Raad van Toezicht heeft de hoogte van de directiebeloning en andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. De directeur is ingeschaald in schaal 12 van deze CAO.

De medewerkers van de Kasteeltuinen vallen onder de CAO dagrecreatie en de daarbij behorende salaristabellen.

5.2 PERSONEEL

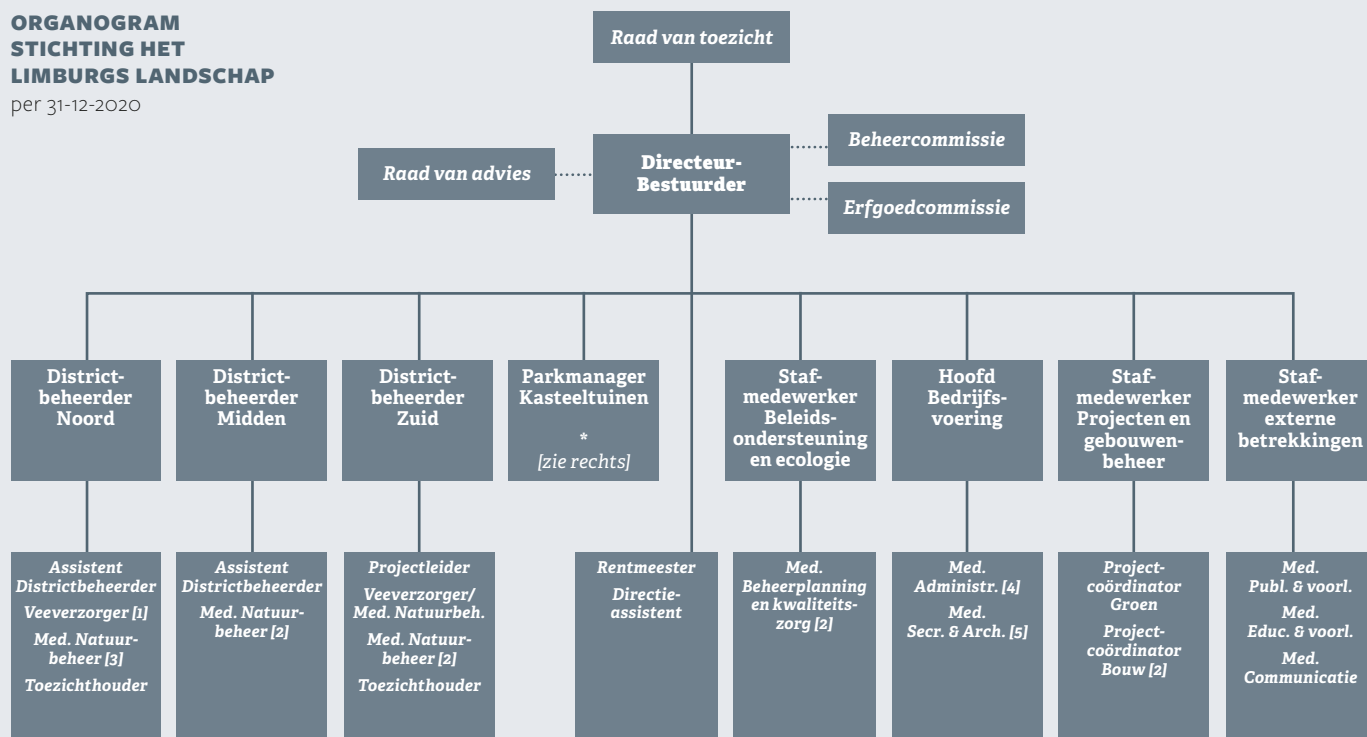
Op het hoofdkantoor in Lomm is in 2020 de afdeling voorlichting en publicatie uitgebreid met communicatiemedewerkster Robin Coenen. Aan het eind van het jaar hebben we wegens het bereiken van de AOW gerechtigde leeftijd afscheid genomen van secretariële medewerker en archief Ria Evenhuis. De vacante uren zijn intern vervuld. In district noord-Limburg zijn de heren Peter van der Maden en Ralph Vossen uit dienst gegaan. De toezichthoudende taak

van Ralph wordt vanaf eind 2020 vervuld door Rob Klok. In district Zuid-Limburg heeft Patrick Kloet de taak van districtsbeheerder overgenomen van Guido Hambeukers. Guido blijft binnen het team aan het werk als projectleider. Bij Kasteeltuinen Arcen zijn de dames Marieke Beurskens en Kristel Caris het team komen versterken. Marieke heeft de functie medewerker marketing & communicatie als ondersteuning van Eefke Versteilen [coördinator

Marketing en Communicatie]. Kristel is in dienst gekomen als Medewerker Sales & Reserveringen. Deze functie was vacant na het vertrek van Lisa Hegger. Verder waren er ook dit jaar de gebruikelijke personeelswisselingen bij de Kasteeltuinen Arcen, met name in de horeca. Dit komt voornamelijk doordat daar gebruik gemaakt wordt gewerkt met tijdelijke seizoencontracten. Door corona zijn er tijdens het geopende seizoen minder medewerkers in dienst

ORGANOGRAM STICHTING HET LIMBURGS LANDSCHAP

per 31-12-2020

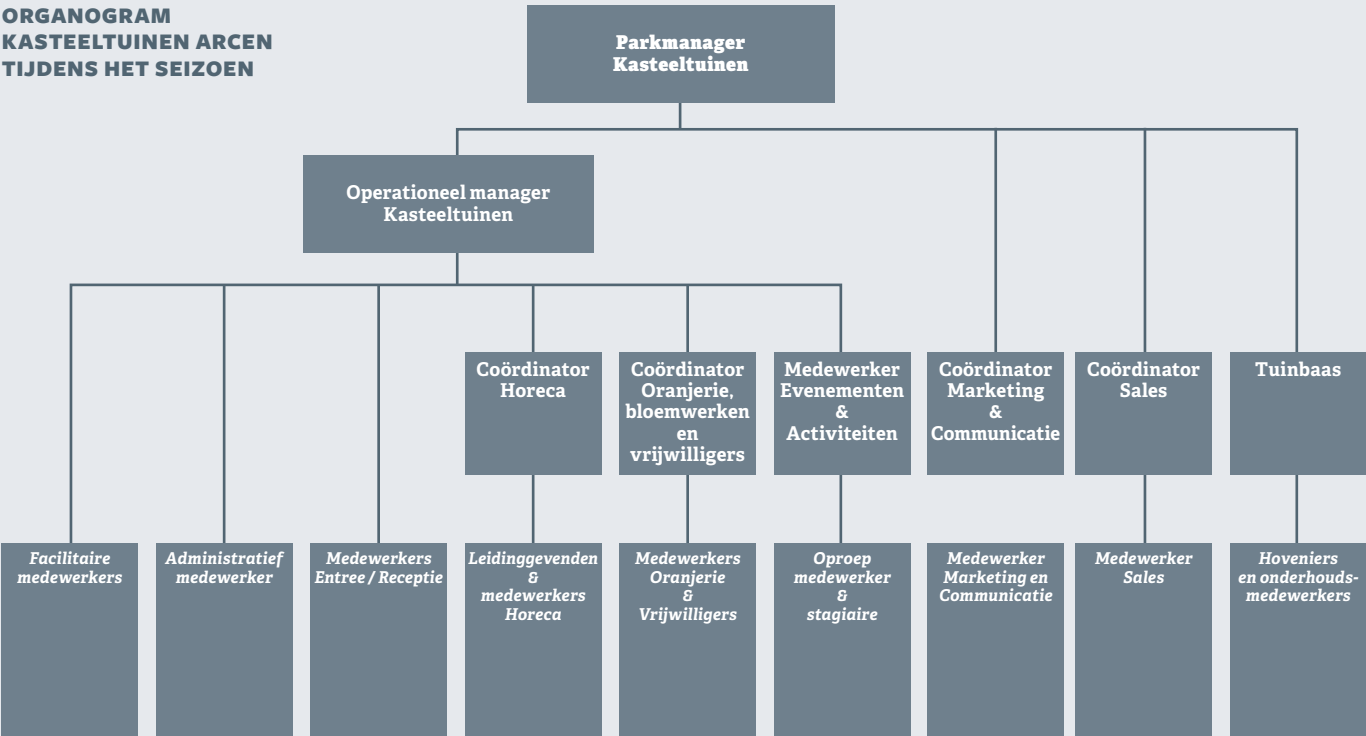
gekomen dan de voorgaande jaren. Gemiddeld over het jaar waren er 67,0 fte werkzaam bij de Stichting, waarvan 31,1 in Kasteeltuinen Arcen. Het ziekteverzuim was in 2020 net als in 2019 aan de hoge kant door enkele langdurig zieken en daarbovenop de uitbraak van het coronavirus. Het percentage komt dit jaar uit op 5,7%. De structuur binnen de organisatie wordt middels de organogrammen weergegeven.

Robin Coenen
Medewerkster communicatie

“Ik ben vier weken voor de coronacrisis begonnen bij Het Limburgs Landschap als communicatiemedewerkster en ik had veel zin om deze nieuwe functie vorm te gaan geven. Door het vele thuiswerken en de geldende maatregelen verliep mijn eerste jaar bij de Stichting heel anders dan ik gehoopt had. Gelukkig ben ik goed ondersteund door collega’s en heb toch mijn bijdrage kunnen leveren aan wat mooie projecten, zoals de nieuwe website, de eerste plantdag met Trees for All en de redactie van dit jaarverslag.”

*** ORGANOGRAM
KASTEELTUINEN ARZEN
TIJDENS HET SEIZOEN**

5.3 INTEGRITEIT

In 2019 is er binnen de Stichting een gedragscode opgesteld. In deze gedragscode zijn zaken vastgelegd zoals kernwaarden, omgaan met elkaar, omgang met bedrijfsmiddelen en informatie, omgang met belangenverstrengeling en omgang met problemen. Veel zaken waren wel bekend binnen het team, maar waren nog niet op papier vastgelegd. In 2020 zijn geen wijzigingen aangebracht in de gedragscode. In 2020 zijn geen incidenten gemeld. Ook bij onze externe vertrouwenspersoon zijn er in 2020 geen meldingen binnen gekomen.

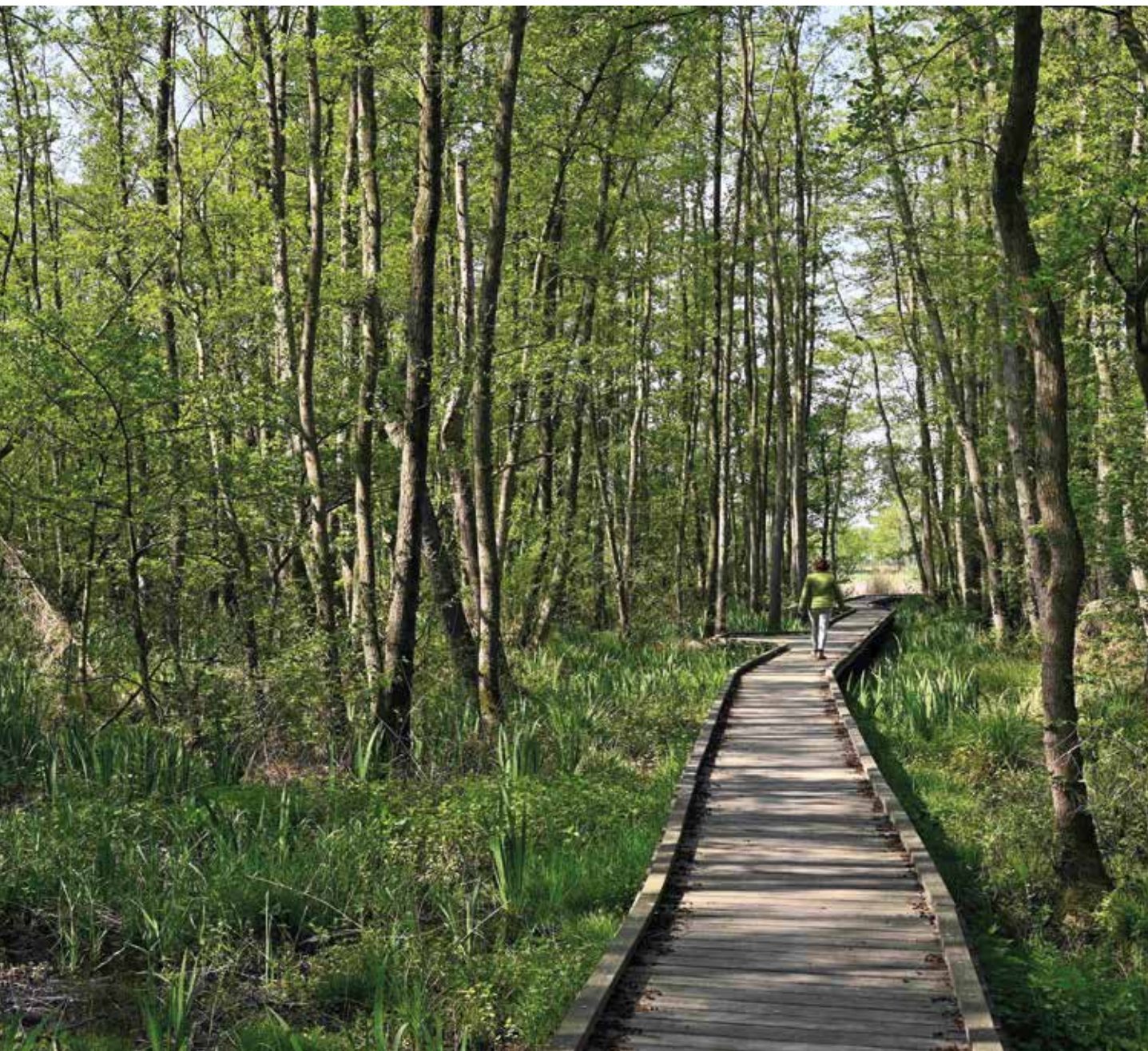
5.4 ONDERNEMINGSRAAD

De ondernemingsraad vergaderde in 2020 zeven keer, waarvan twee overlegvergaderingen met de directeur-bestuurder in zijn rol als WOR-bestuurder.

De belangrijkste onderwerpen in de vergaderingen waren de implementatie van het nieuwe functiehuis en het meerjarenbeleidsplan. Nadat er om extra informatie gevraagd is over het functiehuis heeft de WOR-bestuurder begin 2020 een gewijzigd procedurevoorstel ingediend. Daar heeft de OR mee ingestemd. De implementatie is soepel verlopen en er zijn geen bezwaren binnen gekomen. Nadat de opmerkingen op het meerjarenbeleidsplan zijn verwerkt is het plan vastgesteld en per 1 januari 2021 in uitvoering. Over het besluit om in 2021 geen periodiek toe te kennen over de lonen bij de Kasteeltuinen werden door de OR kritische vragen gesteld. Omdat het besluit niet in lijn was met CAO-afspraken heeft de WOR-bestuurder het besluit ingetrokken.

Vanwege corona hebben de meeste vergaderingen via *TEAMS* plaatsgevonden. Eén keer was de OR te gast bij team zuid in Brasserie Nieuw Ehrenstein. Aan het voornemen om op locatie bij de werkschuren en Kasteeltuinen te gaan vergaderen is dus helaas nog maar beperkt uitvoering gegeven. Zodra het weer veilig kan wordt dit voornemen opgepakt.

5.5 RISICOPARAGRAAF

INKOMSTEN

Belangrijk onderdeel van het beperken van risico's bij Het Limburgs Landschap is het spreiden van onze inkomstenbronnen. Het politieke klimaat kan veranderen waardoor het overheidsbeleid plotseling kan veranderen en door schommelingen in de economie kunnen inkomsten uit bijvoorbeeld donaties worden beïnvloed. Om deze redenen vinden we het ontwikkelen van eigen inkomsten uit marktgerichte activiteiten belangrijk. Met een mix van inkomsten uit overheid, charitas en de markt spreiden we risico's.

In 2020 deed een nieuw risico zijn intrede: een pandemie. Bij Het Limburgs Landschap heeft corona stevige invloed gehad, met name op de marktgerichte activiteiten. Bij Kasteeltuinen Arcen konden we het jaar door zuinig te zijn en

goed in te spelen op wat wél kon gelukkig redelijk goed afsluiten. De inkomsten uit de verhuurde horeca en uit de vakantiewoningen namen af. Daar tegenover stond een hoger dan begroot resultaat op beleggingen. De overheid was gelukkig een stabiele factor dit jaar, en met de NOW regeling werd een deel van ons omzetverlies gecompenseerd. We zagen de steun uit de samenleving toenemen. Het grote belang van natuur voor ons welbevinden werd nog eens extra duidelijk, met een groeiend aantal donateurs tot gevolg. Daarnaast mochten we een extra gift van het Prins Bernhard Cultuurfonds ontvangen, juist vanwege de aanslag die de coronamaatregelen op onze exploitatie deed. Ook mochten we ons verheugen in een paar grote schenkingen en een nieuw fonds op naam, terwijl we ook genoemd

bleken in diverse testamenten. Hartverwarmende steun uit soms geheel onverwachte hoek. Al met al zijn de gebeurtenissen in 2020 een bevestiging van ons streven voor onze inkomsten "op meerdere paarden te wedden".

CORONA

De duur van de horeca-sluiting in 2021 is nog onduidelijk. Dit levert voor de horecaondernemers grote onzekerheid op. Ondanks de door Het Limburgs Landschap verleende kwijtschelding van de huur voor twee maanden is de schuldpositie opgelopen, omdat wij voor een deel van de huurafdracht uitstel van betaling hebben gegeven. Een mogelijk effect van de moeilijke tijd voor de horeca zou kunnen zijn dat horecaondernemers gaan stoppen, waarna onze panden tijdelijk leeg komen te staan. In 2020 deed deze

situatie zich bijna voor bij de Oude Pastorie. Daar is het echter gelukt om op tijd een nieuwe huurder te vinden. In de uitvoering van de begroting 2021 zullen we ruimte maken om een tegenvaller in de huuropbrengsten uit horeca te kunnen opvangen.

In de begroting voor 2021 zijn we er voor Kasteeltuinen Arcen van uitgegaan dat 2021 net zo'n jaar wordt als 2020, zij het dat we beter voorbereid zijn op de diverse coronamaatregelen. We hebben gesneden in de kosten, zijn uitgegaan van minder bezoekers en minder grote evenementen en van voortzetting van het horeca-concept "to go". Hierdoor verwachten we onder aan de streep een wat beter financieel resultaat te kunnen boeken dan in 2020.

OVERHEIDSSUBSIDIES

Hoewel de inkomsten vanuit overheidssubsidies een stabiel verloop laten zien, zijn er ook op dat vlak risico's. Op grond van ontvangen beschikkingen van de Provincie Limburg in het kader van POP3 Reigersbroek en het DHZ-programma zijn we bezig om gronden aan te kopen en zijn we de verplichting aangegaan om de gebieden vervolgens in te richten. In deze beschikkingen is er vanuit gegaan dat we voor de vergoeding van de waardevermindering van de grond functieveranderingssubsidie krijgen uit de SKNL-regeling. Deze regeling is echter al sinds augustus 2018 dicht. Hierdoor dreigen we onze doelstellingen in deze gebieden niet of niet op tijd te kunnen halen. Voor de gewenste natuurontwikkeling is

inrichting van deze gebieden nodig, maar om te kunnen inrichten is inrichtingssubsidie nodig. Om die te kunnen aanvragen moet er echter eerst functie veranderingssubsidie zijn verleend. En die regeling zit dus al twee-en-een half jaar dicht... We hebben er via onze ambtelijke contactpersonen en in bestuurlijke overleggen met gedeputeerden regelmatig op aangedrongen deze regeling snel weer open te stellen. In het verslagjaar heeft dat niet tot het gewenste resultaat geleid. Dit was aanleiding voor een brief aan de Gedeputeerde Staten op 24 januari 2021, met een dringende oproep de SKNL-regeling zo snel mogelijk weer open te stellen en de termijnen voor de uitvoering te verlengen. We gaan er vanuit dat de Provincie aan deze oproep gehoor zal geven.

GEBOUWENBEHEER

Ons in de laatste jaren gegroeide gebouwenbestand zorgt voor een ander – groter – risico dan het klasieke beheer van natuurterreinen. Panden goed taxeren en verzekeren is onderwerp van continue aandacht. Dat geldt ook voor de veiligheid, om risico's op bijvoorbeeld brand, inbraak of legionella te beperken. Daarbij moeten we voldoen aan steeds aangescherpte en kostbare regelgeving. We besteden daarom extra aandacht aan de veiligheid van onze installaties. Soms leidt dat tot grondige revisie, zoals bijvoorbeeld in Huys Kaldenbroek en Kasteel Arcen. Leegstand van gebouwen willen we zo veel mogelijk voorkomen, want er zijn dan geen inkomsten

en leegstaande panden gaan snel achteruit. Gelukkig hebben we er niet veel mee te maken. We willen bewust omgaan met het voorkomen van leegstand en het beperken van de risico's daarvan, daarom werken we nu aan een leegstandsbeleid.

ADMINISTRATIE

Van een heel andere orde is het beperken van onze risico's bij de salarisadministratie. Dat deden we zelf, wat tegen de achtergrond van complexe en veranderende regelgeving een forse opgave is. Een foutje is zo gemaakt, dat heeft in het verslagjaar bijvoorbeeld geleid tot een navordering van de fiscus. Vooruitlopend op de pensionering van de meest betrokken collega hebben we daarom een uitbesteding voorbereid die met ingang van januari 2021 is ingegaan. Voor ons natuurbeheer is onze vastgoedadministratiesysteem [CRS2] van groot belang. De software van dit programma is echter verouderd en de kennis hiervan zat vooral bij één persoon bij een externe partij. Dit vonden we een te groot risico en samen met zes andere terreinbeheerders die CRS gebruiken zijn wij begonnen met een overgang naar CRS3, te beheeren door een grotere externe partij. We verwachten in 2021 de keus te maken voor een nieuw programma dat vervolgens kan worden gebouwd en in 2022 in gebruik wordt genomen. Doordat we dit met een groep gebruikers organiseren en financieren spreiden we de risico's die gemoeid zijn met dit soort ICT-ontwikkeling.

6 BIJLAGEN

6.1 MISSIE EN VISIE

STICHTING HET LIMBURGS LANDSCHAP

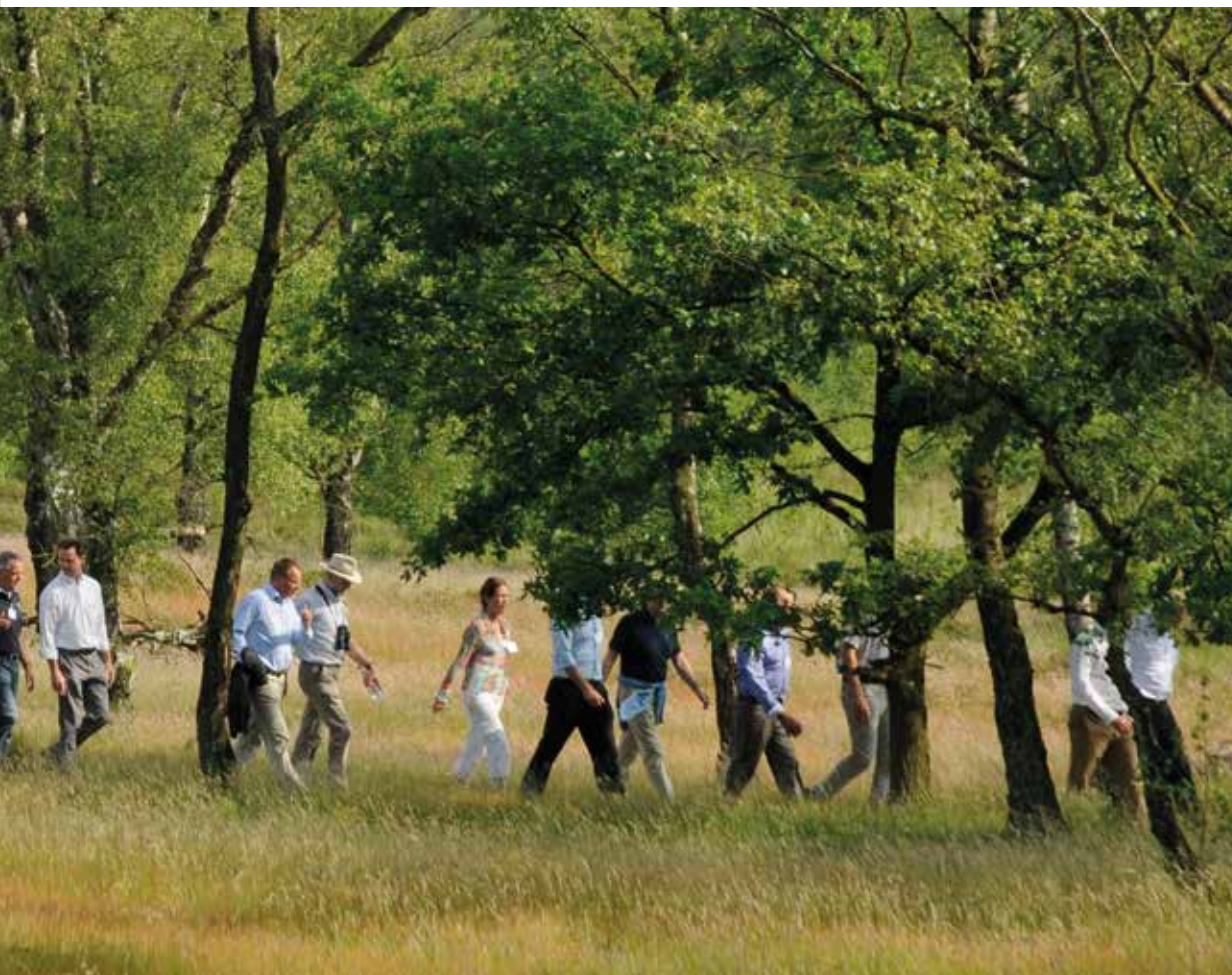
Missie:

Wij zorgen voor het duurzame behoud van karakteristieke landschappen in Limburg met de bijbehorende natuur en erfgoed. We doen dat voor en ook met de samenleving. Zo dragen we bij aan een leefbaar Limburg, ook voor de generaties na ons.

Visie:

Wij beschermen waardevolle landschappen met de bijbehorende natuur en erfgoedwaarden door ze aan te kopen, te ontwikkelen of te restaureren en duurzaam te beheren. Die ensembles met hun natuurlijke rijkdom vertellen het verhaal van Limburg en vormen mede de Limburgse identiteit. We vinden het belangrijk dat mensen

die kunnen beleven en stellen daarom onze gebieden open en geven onze gebouwen een passende herbestemming. We zoeken de samenwerking met iedereen die bij wil dragen aan onze missie. Zo dragen we bij aan een provincie waar het goed leven, wonen en werken is.

6.2 LEDEN RAAD VAN TOEZICHT

SAMENSTELLING RAAD VAN TOEZICHT

<i>W. T.M. Raab</i>	<i>voorzitter</i>
<i>P.J.J.M. van der Tempel-Kloosterman</i>	
<i>C.J.F. de Rijk-Bex</i>	
<i>A.J.E.J. van Casteren</i>	
<i>R.E. Claessen</i>	
<i>J.H. Heijnen</i>	
<i>H.H.B. Lamers</i>	

6.3 RELEVANTE [NEVEN] FUNCTIES RAAD VAN TOEZICHT

Wendy Raab	Senior rechter bij de rechtbank Limburg.
	Lid van de Raad van Toezicht van Stichting LandschappenNL
	Vice-voorzitter Stichting Unie van Provinciale Landschappen
	Lid van het bestuur van Stichting ROBUR
Chantal de Rijk	Tot 1 juni 2020 commercieel directeur van Jan Linders supermarkten
Els van der Tempel	
Hans Heijnen	Voorzitter adviescommissie POP3 Limburg
	Secretaris Stichting Mergellandcorporatie
	Lid pbo omroep ML5
	Lid zoogdierwerkgroep M-Limburg, IVN Roermond
	Lid klankbordgroep fractie Water Natuurlijk van Waterschap Limburg
Ruud Claessen	Manager Supply Chain bij ASML
	Adviseur bij Public Companion
Toine van Casteren	Managing Director Concrefy B.V.
Herm Lamers	Commissaris bij de Woningstichting Voerendaal
	Voorzitter College van Beroep voor de examens en voorzitter van de Zuyd Hogeschool geschillencommissie
Wilfred Alblas, directeur-bestuurder	Lid van het Algemeen Bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg
	Penningmeester van de Stichting Faunabeheereenheid Limburg
	Lid van de Adviescommissie Natuur van het Prins Bernard Cultuurfonds
	Lid van de Adviescommissie van het Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit [OBN]
	Lid van de Vertrouwenscommissie van de Stichting Verenigingsleven Arcen

6.4 RAAD VAN ADVIES

F. Beckers

H. Evers

P.C.M. Freij

H.G.J. Gipmans

Mw. E. Hanselaar

A. Houtappels

J. de Jong

R. Mulders

F. Scheijmans

J. Schrijen

R. Stevens

T. Kaan

K.J. van den Herik

voorzitter

6.5 ORGANISATIE PER 31-12-2020

<i>Directeur-bestuurder</i>	<i>W.F.G. Alblas</i>
<i>Directie-assistent</i>	<i>D.B. Bouten</i>
<i>Rentmeester</i>	<i>L.J.J. Daamen</i>
VOORLICHTING EN PUBLICATIE	
<i>Stafmedewerker externe betrekkingen</i>	<i>E.E.L.M. Staal</i>
<i>Medewerker voorlichting en publiciteit</i>	<i>H.W.G. Heijligers</i>
<i>Medewerkster voorlichting en educatie</i>	<i>L. Oosterwijk</i>
<i>Medewerkster communicatie</i>	<i>R. Coenen</i>
PROJECTEN EN GEBOUWENBEHEER	
<i>Stafmedewerker projecten en gebouwenbeheer</i>	<i>R.H.M. Gerats</i>
<i>Medewerker projectcoördinatie groen</i>	<i>J.H. Leunissen</i>
<i>Medewerker projectcoördinatie bouw</i>	<i>M. Rovers</i>
<i>Medewerker projectcoördinatie bouw</i>	<i>C.W.O. Christoffel</i>
BEHEERPLANNING EN KWALITEITSZORG	
<i>Stafmedewerker beleidsondersteuning en ecologie</i>	<i>A.H. Ovaa</i>
<i>Medewerker beheerplanning en kwaliteitszorg</i>	<i>H. Bussink</i>
<i>Medewerker Beleidsondersteuning en Ecologie</i>	<i>C.A.M. van Seggelen</i>
BEDRIJFSVOERING	
<i>Hoofd bedrijfsvoering</i>	<i>C.M. Beijer-Hermesen</i>
<i>Medewerker bedrijfsvoering</i>	<i>M.L.H.M. Grutters</i>
<i>Medewerker bedrijfsvoering</i>	<i>R.W. Hermens</i>
<i>Medewerkster bedrijfsvoering</i>	<i>A.L. Bos-Pauwels</i>
<i>Medewerkster bedrijfsvoering</i>	<i>C.M.P.M. Bloemen-Maes</i>
<i>Directiesecretaresse</i>	<i>C.J. van Eersel-Schraven</i>
<i>Secretaresse</i>	<i>M.J.J.M. Clabbers-Seuren</i>
<i>Medewerkster secretariaat / archief</i>	<i>F.H.W. Hovens</i>
<i>Medewerkster secretariaat</i>	<i>M. Evenhuis</i>
<i>Medewerkster secretariaat / archief</i>	<i>W.H.W. Schreven</i>

BUITENDIENST	
Regio Noord:	
Districtsbeheerder	M.I.J.T. van Roosmalen
Assistent-districtsbeheerder	L.M. van der Linden
Veeverzorgers / medewerkers natuurbeheer	R. Berkers
Medewerker natuurbeheer	J.H.Th. de Kievit
Boswachter / toezichthouder	R.B.M. Klok
Boswachter natuurbeheer	T. Remmerswaal
Medewerker natuurbeheer	M.H.O.M. Vink
Regio Midden:	
Districtsbeheerder	G.J. Berends
Assistent-districtsbeheerder	F.G.M. Ewalds
Medewerker natuurbeheer	L. Kuijpers
Boswachter / toezichthouder	B. van de Ven
Regio Zuid:	
Districtsbeheerder	P. Kloet
Projectleider	G.A.M.J. Hambeukers
Veeverzorgers / medewerkers natuurbeheer	F.W.J. Kroonen
Medewerker natuurbeheer specialist	M.M.J.H. Peerboom
Medewerker natuurbeheer	W.J.H. Hamers
Toezichthouder/BOA	J.J.P.M. Burema

KASTEELTUINEN ARCEN

<i>Parkmanager</i>	<i>R.G.M. Rambags</i>
<i>Operationeel manager</i>	<i>N.P.W. van Schijndel</i>
<i>Coordinator Sales & Reserveringen</i>	<i>N.E. Youcef-Ettoumi</i>
<i>Medewerker sales & Reserveringen</i>	<i>K.M.G Caris – Fleuren</i>
<i>Coördinator Marketing en Communicatie</i>	<i>E.W.C. Versteilen-Hendriks</i>
<i>Medewerker Marketing & Communicatie</i>	<i>M.J.I. Beurskens</i>
<i>Medewerker evenementen en activiteiten</i>	<i>I. Swinkels</i>
<i>Coördinator Oranjerie, bloemwerken en vrijwilligers</i>	<i>C.M.P. Rijnen-Peeters</i>
<i>Coördinator receptie, entree, vrijwilligers</i>	<i>F.M.E.J. van den Eerenbeemt - van Vugt</i>
<i>Coördinator horeca</i>	<i>J. Hollman</i>
<i>Locatiehoofd horeca</i>	<i>S. Freund</i>
<i>Locatiehoofd horeca</i>	<i>C. Freund</i>
<i>Assistent locatiehoofd horeca</i>	<i>F. Bol</i>
<i>Assistent locatiehoofd horeca</i>	<i>M.L.E. Zeelen-Clabbers</i>
<i>Tuinbaas</i>	<i>H.W.G.M. Lintjens</i>
<i>Voorman tuinen</i>	<i>A.J.M. Jakobs</i>
<i>Tuinman</i>	<i>R.J.P. Camps</i>
<i>Tuinman</i>	<i>A.J.H. Versteegen</i>
<i>Tuinman</i>	<i>P.M.M.G. Hermans</i>
<i>Tuinman</i>	<i>M.M.R. Hendriks</i>
<i>Tuinman</i>	<i>M.A.M. Schroijen</i>

6.6 COMMISSIES PER 31-12-2020

REDACTIECOMMISSIE KWARTAALBLAD:

<i>W.F.G. Alblas</i>	<i>voorzitter</i>
<i>H.W.G. Heijligers</i>	<i>eindredacteur</i>
<i>A.H. Ovaa</i>	
<i>E.E.L.M. Staal</i>	
<i>A.A.F.M. Urlings</i>	
<i>M. Houben</i>	

BEHEERCOMMISSIE:

<i>H. Tolkamp</i>	<i>voorzitter</i>
<i>R. Bobbink</i>	
<i>A. van den Burg</i>	
<i>J.T. Hermans</i>	
<i>H. Kossen</i>	
<i>L.P.M. Lamers</i>	
<i>H. de Mars</i>	
<i>A.H. Ovaa</i>	
<i>J. Roelofs</i>	
<i>C.A.M. van Seggelen</i>	<i>secretaris</i>
<i>N.A.C. Smits</i>	
<i>M.F. Wallis de Vries</i>	

ERFgoedCOMMISSIE:

<i>G.J.H. v.d. Varst</i>	<i>voorzitter</i>
<i>R. Brouwers</i>	
<i>R.H.M. Gerats</i>	<i>secretaris</i>
<i>M.P.C.P. Paulissen</i>	
<i>J. Roymans</i>	
<i>E. Staal</i>	
<i>J.L.M. van Susante</i>	
<i>P. Verhoeff</i>	
<i>P. Vleugels</i>	<i>[Provincie Limburg, agendalid]</i>
<i>A.Vos</i>	<i>[RCE, agendalid]</i>

6.7 STICHTING ROBUR

De stichting 'Stichting Robur, bedrijven voor Het Limburgs Landschap' is statutair gevestigd te Venlo en houdt kantoor op Boerderij Kloosterhof, Rijkssstraat-weg 1, 5943 AA Lomm.

De stichting heeft ten doel:

- de ondersteuning van de stichting: Stichting het Limburgs Landschap, gevestigd te Maastricht – hierna genoemd: 'Het Limburgs Landschap' – door bedrijven en instellingen ten behoeve van concrete en herkenbare projecten en activiteiten, die niet of niet geheel uit de exploitatie-rekening van Het Limburgs Landschap worden gefinancierd;
- het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

SAMENSTELLING BESTUUR STICHTING ROBUR PER 31-12-2020

<i>P.M.J. Thissen</i>	<i>voorzitter</i>
<i>J. Holtackers</i>	<i>secretaris – penningmeester</i>
<i>R. Goedmakers</i>	
<i>W. Raab</i>	
<i>J. Stoop</i>	
<i>H.J.J. Narinx</i>	

6.8 SPECIFICATIE NATUURTERREINEN

REGIO NOORD		eigendom	in beheer	in erfpacht	totaal
In hectaren					
Zwart Water - de Weerd	Venlo/Velden	388,4	2,0		390,4
De Hamert - Stalberg - Roobeek	Wellerlooi	1100,2			1100,2
Ravenvennen - Vreewater	Lomm	492,0	16,7		508,7
Bosserheide	Well	120,2			120,2
Boshuizer Bergen - landgoed Geysteren	Venray	239,1	0,1		239,2
Eckeltse Bergen - Bergerhei - Ottenskamp	Bergen	358,2			358,2
Kasteel Arcen - Barbaras Weerd	Arcen	493,9	3,9		497,8
Rode Hoek	Wellerlooi	203,7	6,3		210,0
Onderste Bovenste Molen - Jammerdal	Venlo	70,4	8,2		78,6
Kaldenbroek - Siebersbeek - Houthuizer Molen	Grubbenvorst/ Lottum	112,1			112,1
Dorperheide - Walbeckerheide	Arcen	248,4			248,4
Groote Heide	Venlo	72,9		192,9	265,8
Heulöerbroek - Heukelomse beek	Bergen	168,4			168,4
Rivierpark Venlo-Tegelen	Venlo/Tegelen	13,7			13,7
Rivierpark Blerick-Baarlo	Venlo-Blerick/Baarlo	40,2	0,6		40,8
Rivierpark Venlo-Velden	Venlo/Velden	46,8	4,2		51,0
Hoogwatergeul Lomm	Lomm	24,3			24,3
Heezeland	Gennep	10,9			10,9
Omgeving Siebengewald	Siebengewald	2,5			2,5
In de Horsten	Maasbree	1,1			1,1
Gennepse Hei	Gennep	49,2	13,4		62,6
Bleijenbeek	Afferden			3,0	3,0
Molenberg	Plasmolen	0,8			0,8
Reulsberg	Horst	0,1			0,1
Dubbroek - Blericksche bergen	Baarlo	158,3			158,3
Langhout	Maasbree	40,8			40,8
TOTAAL NOORD-LIMBURG		4.456,5	55,4	195,9	4.707,9

OVERZICHT VAN DE TERREINEN

Per 31-12-2020

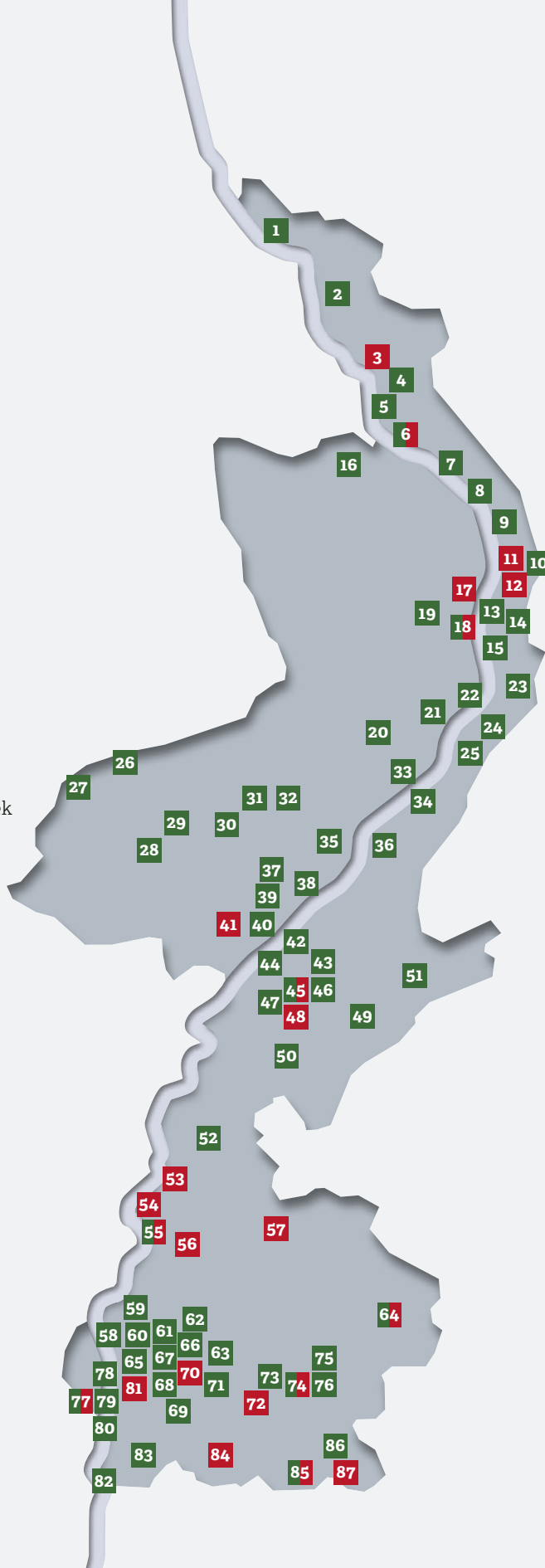
Het totale areaal aan natuurterreinen van SLL bedroeg per 31-12-2020, verdeeld over 79 natuurterreinen:	in eigendom:	8695,5 ha
	in beheer:	210,3 ha
	in erfpacht:	195,9 ha
	TOTAAL	9101,7 ha

REGIO MIDDEN		eigendom	in beheer	in erfpacht	totaal
In hectaren					
Turfkoelen / omgeving Paarlo	Vlodrop	7,9			7,9
Sarsven en Banen / Schoorkuilen	Nederweert	286,0			286,0
Weerterbos / Hugterbroek	Nederweert	820,6			820,6
Roeventerpeel	Weert	46,9			46,9
Rozendaal / Marissen	Maasbracht-Montfort	372,8	4,0		376,8
Wellenstein	Nederweert	48,6			48,6
Exaten / Haelense beekdal	Baexem	228,9			228,9
Spaanse Bos	Heythuysen	21,6			21,6
Beijlshof	Heythuysen	81,1			81,1
Tuspeel	Heel/Panheel	28,1			28,1
Beesels Broek	Beesel	50,9	8,8		59,7
Smalbroek Zuidplas	Roermond	168,2			168,2
Sint Anna's Beemd / Slaag / Polderveld	Heel	99,4			99,4
Linnerweerd	Linne	23,2	26,4		49,6
Linnerheide	Ambt Montfort	144,2			144,2
't Sweeltje / Munningsbos	Ambt Montfort	120,4	0,3		120,7
Oolerveld / Isabellegreend / Ooldergreend	Roermond	252,8	2,2		255,0
Osen / overlaat van Linne	Roermond	177,3			177,3
Aerwinkel / op de Borg / Vlootbeek	Posterholt-St.Odiliënberg	22,9	1,5		24,4
Haelensch Broek	Haelen	5,8	5,1		10,9
Nieuw Tergouwen	Maasbracht	0,2			0,2
Kesselse bergen	Kessel	0,8			0,8
Schelkensbeek	Reuver	6,9			6,9
Neerbeekdal	Neerbeek	0,9			0,9
Grathemer Molen	Grathem	0,2			0,2
Ophovense Zandberg	Roggel	38,9			38,9
Aalsbeek	Steyl	0,9			0,9
TOTAAL MIDDEN-LIMBURG		3.056,3	48,3	0,0	3.104,6

REGIO ZUID In hectaren		eigendom	in beheer	in erfpacht	totaal
<i>De Dellen / Meerssenerbroek / Curfsgroeve</i>	<i>Meerssen</i>	122,6	72,4		194,9
<i>Kasteel Neercanne / Millenniumbos</i>	<i>Maastricht</i>	58,7			58,7
<i>Bemelerberg-Schiepersberg</i>	<i>Bemelen</i>	258,5			258,5
<i>Bergse Heide / Ingendaal</i>	<i>Berg en Terblijt</i>	171,6	24,3		195,9
<i>Kasteel Goedenraad / Eyserbos / Bulkemsbroek</i>	<i>Eys-Wittem</i>	84,1			84,1
<i>Cottessen / Bellethoeve</i>	<i>Vaals</i>	86,8			86,8
<i>Wittermer Molen</i>	<i>Wittem</i>	34,2			34,2
<i>Gronsveld Hoogstamboomgaard</i>	<i>Gronsveld</i>	3,1			3,1
<i>Klingelegeberg</i>	<i>Simpelveld</i>	10,1			10,1
<i>Eijsder Beemden</i>	<i>Eijsden</i>	51,2	3,0		54,2
<i>Kleine Weerd</i>	<i>Maastricht</i>	2,5	6,2		8,7
<i>Pietersplas</i>	<i>Maastricht</i>	140,7	0,7		141,3
<i>Platiel Mesch / Mescher plukbos</i>	<i>Eijsden</i>	8,7			8,7
<i>Kasteel Elsloo</i>	<i>Elsloo</i>	13,7			13,7
<i>Landgoederenzone Maastricht</i>	<i>Maastricht</i>	10,9			10,9
<i>Oude Pastorie Beek</i>	<i>Beek</i>	1,6			1,6
<i>Vrouwenbosch</i>	<i>Spaubeek</i>	7,5			7,5
<i>Volmolen Frankenhofmolen</i>	<i>Vaals</i>	16,7			16,7
<i>Tiende Vrij / Zinkwit</i>	<i>Eijsden</i>		0,0		0,0
<i>Hoog Cruts</i>	<i>Margraten</i>	1,0			1,0
<i>Ruïne Stein</i>	<i>Stein</i>	11,2			11,2
<i>Janssen Molen</i>	<i>Oirsbeek</i>	0,1			0,1
<i>Standerdmolen Urmond</i>	<i>Urmond</i>	0,1			0,1
<i>Anstelvelei</i>	<i>Kerkrade</i>	86,1			86,1
<i>Platsbeek</i>	<i>Nuth</i>	0,1			0,1
<i>Limbrichterbosch</i>	<i>Limbricht</i>	0,8			0,8
TOTAAL ZUID-LIMBURG		1.182,7	106,5	0,0	1.289,1
TOTALE OPPERVLAKTE SLL IN HA.		8.695,5	210,3	195,9	9.101,7

- *Natuurgebied*
- *Natuurgebied met gebouw*
- *Gebouw*

- 1 Molenberg
- 2 Gennepse Hei
- 3 Bleijenbeek
- 4 Eckeltse Bergen
- 5 Heukelomse Beek
- 6 Bosserheide
Bezoekerscentrum
De Maasduinen
- 7 Rode Hoek
- 8 Landgoed de Hamert
- 9 Dorperheide
- 10 Landgoed Arcen
- 11 Kasteeltuinen Arcen
- 12 Wijmarsche watermolen
- 13 Ravenvennen
- 14 Vreewater
- 15 Zwart Water
- 16 Boshuizerbergen
- 17 Houthuizer Molen
- 18 Kaldenbroek - Siebersbeek
Huys Kaldenbroek
- 19 Reulsberg
- 20 Langhout
- 21 Dubbroek
- 22 Maascorridor
- 23 Groote Heide
- 24 Jammerdal
- 25 Aalsbeek
- 26 Kievitsloop
- 27 Weerterbos
- 28 Roeventerpeel,
Schoorkuilen en Kwegt
- 29 Sarsven en De Banen
- 30 Aan de Bergen
- 31 Spaanse Bos
- 32 Ophovense Zandberg
- 33 In den Horsten
- 34 Schelkensbeek
- 35 Neerbeekdal
- 36 Beesels Broek
- 37 Landgoed Beijlshof
- 38 Haelens Broek
- 39 Haelens Beekdal -
Landgoed Exaten
- 40 Tuspeel
- 41 Grathermolen
- 42 Maasplassen
- 43 Linnerheide - Mortelshof

- 44 Linnerweerd
- 45 Landgoed Rozendaal
Schrevenhof, Koningshof,
Heerenhof
- 46 Het Sweeltje
- 47 Reigersbroek
- 48 Historische tuin Montfort
- 49 Aerwinkel - Voorsterveld
- 50 Marissen
- 51 Turfkoelen
- 52 Limbrichterbos
- 53 Standerd molen Urmond
- 54 Ruine Stein
- 55 Kasteelpark Elsloo
Kasteel Elsloo
en Slakmolen
- 56 Oude Pastorie
- 57 Janssenmolen Oirsbeek
- 58 Marienwaard
- 59 Meerssenerbroek
- 60 De Dellen
- 61 Curfsgroeve
- 62 Ingendaal
- 63 Bergse Heide -
Meertensgroeve
- 64 Anstelvallei +
Nieuw Ehrenstein en
Klarenanstel
- 65 Hamsterakker Amby
- 66 Groeve Blom
- 67 Bemelerberg
- 68 Groeve 't Rooth
- 69 Juliangroeve - Schiepersberg
- 70 Van Tienhovenmolen
- 71 Akkerreservaat Sibbe
- 72 Wittermer Molen
- 73 Eyserbos - Trintelen
- 74 Landgoed Goedenraad
Kasteel Goedenraad
- 75 Klingeleberg-Vrouwenheide
- 76 Bulkemsbroek
- 77 Cannerbos +
Chateau Neercanne
- 78 Kleine Weerd
- 79 Pieterplas
- 80 Eijsder Beemden
- 81 Torenmolen Gronsveld
- 82 Navagne
- 83 Mescher Plukbos
- 84 Hoogruts
- 85 Cottessen
Cottessen 3 en Hoeve Bervesj
- 86 Holset - Harles - Lemiers
- 87 Frankenhofmolen

6.9 OVERZICHT INRICHTINGSPROJECTEN

PROJECTEN AFGEROND IN 2020

2020.026	Boscompensatie Hagen en gem. Leudal Uitvoering is gereed.
----------	--

PROJECTEN IN UITVOERING OP 31.12.2020

2017.010	Inrichting Reigersbroek
2018.030	Beesels Broek
2019.021	Herintroductie akkerplanten
2019.023	Geelbuikvuurpad voortplantingswateren
2019.028	Versterken leefgebieden kamsalamander en geelbuikvuurpad
2019.040	LIFE Bovar Bemelerberg en Geuldal
2020.012	Inrichting percelen Eys
2020.015	Aanleg plekken wilde bijen
2020.019	Aanplant bos
2020.020	Inrichting percelen Wildenberg
2020.025	Natuurcompensatie Bethanië
2020.201	PAS Bemelerberg
2020.202	PAS Boshuizerbergen
2020.203	PAS Geuldal
2020.204	PAS Maasduinen
2020.205	PAS Roerdal
2020.206	PAS Cannerberg
2020.207	PAS Sarsven en de Banen
2020.208	PAS Weerterbos
2020.209	Onderzoek N2000 graslanden
2021.006	Bosaanplant Weerterbos
2021.007	Kwaliteitsimpuls graslanden
2021.008	Bruine eikenpage Ophovense zandberg
2021.011	Wilde kat

6.10 VERANTWOORDINGSVERKLARING

Stichting het Limburgs Landschap onderschrijft de *Code goed bestuur voor goede doelen*, en handelt overeenkomstig. In deze verantwoordingsverklaring legt het bestuur verantwoording af over de drie algemeen geldende principes:

1 ONDERSCHIED DE FUNCTIES TOEZICHT HOUDEN, BESTUREN EN UITVOEREN

Het interne toezicht op bestuurlijke/uitvoerende taken vindt bij Het Limburgs Landschap plaats door de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht keurt de begroting en de jaarrekening goed, en benoemt de directeur-bestuurder. De Raad van Toezicht is onbezoldigd. De remuneratiecommissie uit de Raad van Toezicht houdt jaarlijks een functioneringsgesprek met de directeur-bestuurder. De Raad van Toezicht heeft vastgelegd welke informatie zij verwacht te krijgen van de directeur-bestuurder. Het bestuur wordt uitgeoefend door de directeur-bestuurder, die wordt ondersteund door het kantoor in Lomm en de teams van de 3 districten en Kasteeltuinen Arcen. In deze teams vindt onder verantwoordelijkheid van de directeur-bestuurder de uitvoering plaats.

Het bestuur legt door middel van jaarverslag en jaarrekening verantwoording af aan donateurs en subsidiegevers. Deze documenten worden beschikbaar gemaakt via de website van de stichting.

In aansluiting op de Statuten zijn reglementen vastgesteld voor de werkwijze van de Raad van Toezicht, de Raad van Advies, de directeur-bestuurder, de remuneratiecommissie en de financiële commissie.

2 OPTIMALISEER DE EFFECTIVITEIT EN EFFICIENCY VAN BESTEDINGEN

In het Meerjarenbeleidsplan 2021-2025 heeft Het Limburgs Landschap de richtinggevende doelstellingen op de voor haar relevante gebieden vastgelegd. Op basis van dit beleidsplan, de beheerplannen en projectplannen voor terreinen en gebouwen enerzijds en de meerjarenraming anderzijds wordt jaarlijks de begroting opgesteld. Bij de besteding van de middelen wordt getoetst op kwaliteit en haalbaarheid en relevantie in het licht van de doelstellingen, waarbij er een zorgvuldige voorbereiding en vergelijking met eerdere bestedingen aan vooraf gaat. De belangrijkste bedrijfsprocessen zijn daartoe geïdentificeerd en beschreven.

De kwaliteit van ons natuurbeheer is gecertificeerd in het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap [SNL]. De SNL-subsidie bedraagt 75% van de landelijk bepaalde standaardkostprijzen, waarvan een continue prikkel uitgaat tot efficiënt werken.

De kwaliteit van het erfgoedbeheer is getoetst door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Raad voor Cultuur. Op grond hiervan is Stichting het Limburgs Landschap aangewezen als Professionele Organisatie voor Monumentenonderhoud [POM].

Monitoring en evaluatie van de uitvoering van activiteiten en interne processen vindt plaats op basis van bespreking en verslaglegging van-

uit de afdelingen, bespreking in de staf en waar relevant behandeling in de beheercommissie en erfgoedcommissie. De leerpunten worden zo met elkaar gedeeld en kunnen zo worden benut of mede aanleiding geven tot aanpassing van werkwijzen en procedures. Het beleggingsbeleid is vastgelegd in het Treasury Statuut. Uitgangspunten zijn een laag risico-profiel, beleggen met het oog op de lange termijn en het leveren van een bijdrage aan de exploitatie. Na hernieuwde weging van deze aspecten is in het Treasury Statuut vastgelegd dat maximaal 25% van het beschikbare vermogen belegd mag zijn in aandelen. Dit gebeurt door te participeren in een duurzaam beleggingsfonds.

3 OPTIMALISEER DE OMGANG MET BELANGHEBBENDEN

Medewerkers van Stichting het Limburgs Landschap staan dagelijks in contact met een zeer grote en diverse groep van mensen, organisaties, media en overheden. Iedere doelgroep vraagt zijn eigen benadering. De inhoud, kwaliteit en wijze van de te verstrekken informatie wordt daar voortdurend op afgestemd, waarbij er steeds naar gestreefd wordt de communicatie zodanig in te richten dat de verstrekte informatie relevant, eenduidig en toegankelijk is. Communicatiemiddelen die worden ingezet zijn het kwartaalblad, de website, de facebookpagina en andere sociale media-accounts zoals *Twitter*, *Instagram* en *LinkedIn*. Met name bij de uitvoering van projecten is het van belang dat bezoekers uitleg krijgen over het wat en waarom van de werkzaamheden, en bij wie ze terecht kunnen voor informatie. Daartoe worden info-bordjes opgehangen. Bijzondere aandacht gaat hierbij uit naar de landbouwsector waarmee bij de realisatie van de doelstellingen heel direct en op meerdere wijzen wordt samengewerkt. Bij de aankoop van grond, bij het beheer van terreinen middels pacht of inscharing of als groen-aannemer. Maar ook in talrijke overlegsituaties inzake gebiedsontwikkeling, waarbij de belangen ook regelmatig tegengesteld kunnen zijn. Onze insteek is dan steeds een constructieve opstelling opkomend voor het eigen belang met oog voor dat van de anderen.

Ideeën, opmerkingen, wensen en klachten komen via vele sporen binnen bij Het Limburgs Landschap, vanwege haar brede maatschappelijke verankering. De organisatie is goed bereikbaar via één algemeen e-mailadres, en één algemeen telefoonnummer. De organisatie staat open voor alle reacties en ideeën vanuit de overtuiging dat een sterke achterban voor het bereiken van de doelstellingen van Het Limburgs Landschap onontbeerlijk is en alleen behouden en uitgebouwd kan worden in interactie met deze achterban. Een klacht is een kans op verbetering. Een idee is een kans op een nieuw project.

*Namens
Stichting het Limburgs Landschap*

*Wilfred Alblas
Directeur-bestuurder*

DEEL II

FINANCIËEL VERSLAG OVER 2020

**STICHTING
HET LIMBURGS LANDSCHAP**

JAARREKENING GECONSOLIDEERD 2020

Deze Jaarrekening betreft de geconsolideerde jaarrekening van Stichting het Limburgs Landschap, Landbouwbedrijf Limburgs Landschap B.V. en Stichting ROBUR.

FINANCIËLE VERANTWOORDING

Stichting het Limburgs Landschap [SLL] is keurmerkhouders van het CBF-Keur. De jaarrekening 2020 is ingericht conform de in de Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen [RJ650] opgenomen richtlijnen.

LANDBOUWBEDRIJF LIMBURGS LANDSCHAP

Op 4 april 2016 heeft de Stichting het Limburgs Landschap een landbouwbedrijf opgericht, genaamd Landbouwbedrijf Limburg Landschap B.V. Het Landbouwbedrijf is statutair gevestigd in de gemeente Venlo.

Bij de oprichting zijn 1.400 aandelen geplaatst die een waarde vertegenwoordigen van € 140.000. De geplaatste aandelen zijn door de oprichter, Stichting het Limburgs Landschap, volgestort. Het Landbouwbedrijf wordt bestuurd door de directeur-bestuurder van Het Limburgs Landschap.

Alle niet verpachte akkers en graslanden van de Stichting zijn in gebruik gegeven aan de BV. Het beheer inclusief de baten en lasten betreffende de akkers en de grote grazers [runderen en paarden] zijn geheel en het beheer van de niet verpachte graslanden zijn voor een deel in deze BV ondergebracht.

De kosten van het rasteren en de kosten van het maaien van de natte graslanden met wetlandtracks zijn voor rekening van de Stichting.

STICHTING ROBUR

Het bestuur van de Stichting ROBUR heeft haar jaarrekening vastgesteld. Door de accountant is hierop controle uitgevoerd. De jaarrekening van ROBUR is vervolgens geconsolideerd in de nu voorliggende jaarrekening.

NIEUW BESTUURSMODEL

Het Algemeen Bestuur heeft in 2019 besloten per 1 januari 2020 over te gaan op een bestuursmodel. Daarbij wordt de Stichting bestuurd door een directeur-bestuurder, waarop toezicht wordt gehouden door een Raad van Toezicht. Met het oog op het in stand houden van goede verbanden met de Limburgse samenleving, waarbij de leden van het Algemeen Bestuur een belangrijke rol speelden, is daarbij een Raad van Advies ingesteld. Het Algemeen Bestuur heeft deze wijziging vastgelegd in nieuwe Statuten, die per 1 januari 2020 in werking zijn getreden.

In dit kader stelt de directeur-bestuurder de jaarrekening vast. De directeur-bestuurder legt de jaarrekening ter goedkeuring voor aan de Raad van Toezicht, die de directeur-bestuurder décharge kan verlenen.

DE JAARREKENING 2020 BESTAAT UIT:

- De balans per 31 december 2020 met toelichting daarop;
- De staat van baten en lasten over het boekjaar 2020 met toelichting daarop. In deze toelichting is mede begrepen het overzicht "Specificatie en verdeling kosten naar bestemming";
- De bestemming van het resultaat;
- De overige gegevens.

FINANCIERINGSSTRUCTUUR

De opbouw van het resultaat [overschot/tekort] dient gezien te worden tegen de achtergrond van de financieringsstructuur van Het Limburgs Landschap. Hierbij worden zeven belangrijke geldstromen onderscheiden, namelijk:

- het structurele deel van het beheer;
- het verwerven van natuurterreinen;
- het uitvoeren van projecten;
- de bijzondere inkomsten;
- het resultaat op beleggingen;
- de verhuur van vakantiewoningen;
- het resultaat van de Kasteeltuinen Arcen.

Het resultaat van deze afzonderlijke geldstromen geeft het volgende beeld en kan als volgt worden toegelicht [de cijfers worden hier op een iets andere wijze gepresenteerd dan in de staat van baten en lasten]:

	2020	2019
<i>Structureel deel beheer</i>	254.455	898.761
<i>Verwerven van natuurterreinen</i>	-823.684	-494.521
<i>Projecten</i>	-1.913.512	-3.212.329
<i>Bijzondere inkomsten en uitgaven</i>	1.637.886	1.373.442
<i>Resultaat beleggingen</i>	687.152	1.017.117
	-157.703	-417.530
<i>Resultaat verhuur vakantiewoningen</i>	161.547	332.281
<i>Resultaat Kasteeltuinen Arcen</i>	6.822	96.059
TOTAAL	10.666	10.810

HET STRUCTURELE DEEL VAN HET BEHEER

In het structurele deel van het beheer worden alle baten en lasten ten behoeve van de eigen organisatie verantwoord, die nodig zijn om de bedrijfsvoering naar behoren te kunnen laten functioneren. Dit onderdeel van de exploitatie wordt gefinancierd met structurele inkomsten zoals beheersubsidies, exploitatiesubsidies, bijdragen van beschermers en inkomsten uit terreinen.

HET VERWERVEN VAN NATUURTERREINEN

De verwervingskosten van natuurterreinen worden deels gefinancierd uit ontvangen subsidies van overheden. In dit verband is relevant op te merken dat de problematiek rond de gelijkberechtiging doorloopt.

GRONDAANKOOP EN [VERMEENDE] STAATSTEUN

RISICO

Klacht bij de Europese commissie

In 2011 heeft de Europese Commissie goedkeuring verleend aan een nieuwe subsidieregeling voor natuurbeschermingsorganisaties, waaronder de twaalf Landschappen. Deze regeling kwam in de plaats van de oude subsidieregeling, de PNB-regeling. Naar aanleiding van een klacht die de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG) indiende over de PNB-regeling, oordeelde de Commissie, bij besluit d.d. 2 september 2015, dat de Staat de maatregel onterecht niet van tevoren had aangemeld bij de Commissie, maar dat de steun achteraf alsnog is goedgekeurd. Terugvordering van staatssteun was daarmee niet aan de orde. Zowel de VGG als de Landschappen (samen met Natuurmonumenten) hebben tegen dit besluit van de Europese Commissie beroep aangetekend. De VGG omdat zij vindt dat het [ontoelaatbare] staatssteun was. De Landschappen en Natuurmonumenten hebben beroep aangetekend onder andere omdat we in tegenstelling tot de Commissie van mening zijn dat natuurbeschermingsorganisaties als de onze niet kwalificeren als 'onderneming', en aldus geen sprake is van staatssteun.

Gevolgen/genomen maatregelen

In 2020 is er een uitspraak geweest van het EU-Hof van Justitie in Luxemburg. In de uitspraak werden de conclusies van het EU-Gerecht uit 2018 bevestigd en werd bepaald dat de Europese Commissie het onderzoek opnieuw moet starten, wegens een procedureel gebrek dat aan het eerdere besluit kleefde. Het Limburgs Landschap wacht de voortgang van dit hernieuwde onderzoek geduldig af en ziet de uitkomst wederom met vertrouwen tegemoet.

We blijven ons verder graag richten op de samenwerking met particuliere natuureigenaren, die we van grote waarde vinden en met wie wij in grote mate belangen delen.

HET UITVOEREN VAN PROJECTEN

Hieronder vallen naast het uitvoeren van projecten natuurterreinen ook de projecten voor restauratie en groot onderhoud van onze gebouwen. De kosten van projecten natuurterreinen worden voor het grootste deel gefinancierd uit hiervoor ontvangen subsidies van overheden en particuliere fondsen. De restauratieprojecten of projecten groot onderhoud gebouwen worden vaak maar voor 60% of minder gesubsidieerd.

Voor de Projecten in uitvoering is een voorziening gevormd voor de eigen bijdrage die Het Limburgs Landschap moet leveren. Het betreft projecten die meerdere jaren lopen en waarvan jaarlijks een gelijk deel van de eigen bijdrage aan de voorziening toegevoegd wordt [zie Voorzieningen op blz. 77].

DE BIJZONDERE INKOMSTEN EN UITGAVEN

De bijzondere inkomsten bestaan uit de inkomsten uit bijzondere baten, giften, legaten, nalatenschappen en bijdragen van de NPL en andere sponsors. Het resultaat van de Stichting ROBUR is als bijzondere inkomst opgenomen.

RESULTAAT OP BELEGGINGEN

Conform het in het treasurystatuut omschreven beleid wordt er op risicomijdende wijze belegd, gericht op de instandhouding van het vermogen. Het resultaat op beleggingen draagt bij aan de dekking van onze exploitatiekosten.

RESULTAAT VERHUUR VAKANTIEWONINGEN

Een deel van de monumentale panden is gerenoveerd of gerestaureerd en wordt verhuurd als vakantie-woningen. De inkomsten die de Stichting hiermee genereert worden aangewend om de restauratie van de panden te kunnen financieren en de monumenten ook voor de toekomst te kunnen behouden. Voor de verhuur wordt gebruik gemaakt van de diensten van een bemiddelingsbureau.

RESULTAAT KASTEELTUINEN ARCEN

De Kasteeltuinen zijn sinds eind 2012 volledig in eigen beheer van de Stichting. Tot december 2012 waren de Kasteeltuinen in erfpacht uitgegeven. Het resultaat heeft uitsluitend betrekking op de exploitatie van de Kasteeltuinen in enge zin. Hierbij is geen rekening gehouden met de doorbelasting van de kosten van directie en financiële administratie en de projectmatige uitgaven, die via de voorziening lopen. Dankzij de NOW bijdrage van de overheid kon een negatief resultaat van € 105.950 wegens omzetverlies door Corona omgezet worden in een klein positief saldo.

RESERVES

De volgende reserves worden onderscheiden:

- de continuïteitsreserve;
- reserve instandhouding en restauratie gebouwen;
- reserve aankoop natuurterreinen en gebouwen.

De uitkomst van de staat van baten en lasten wordt bij besluit van de directeur-bestuurder en na goedkeuring van de Raad van Toezicht over de reserves verdeeld.

CONTINUÏTEITSRESERVE

Door deze reserve kan de Stichting plotselinge tegenvallers bufferen en kan voorkomen worden dat er bij het plotseling wegvallen van een deel van de inkomsten onmiddellijk zodanig moet worden bezuinigd dat de doelen van de Stichting in gevaar komen, of er zelfs ontslagen moeten vallen.

De Stichting streeft, in lijn met de CBF-norm, naar een continuïteitsreserve van 1,5 keer de jaarlijkse kosten van het eigen personeel. In geval de continuïteitsreserve lager is, dan vindt, indien mogelijk, aanvulling plaats uit andere reserves, of uit eventuele overschotten op de jaarrekening.

Het saldo van de Continuïteitsreserve per 31-12-2019 bedroeg € 5.247.265. De jaarlijkse kosten van het eigen personeel over 2020 bedragen € 3.957.382. 1,5 maal deze personeelskosten is € 5.936.073. Om de streefwaarde te halen zou dit een toevoeging van € 688.808 betekenen, maar dit is nu gezien het resultaat niet mogelijk. Omdat deze reserve een buffer is voor plotselinge tegenvallers en het tekort over 2020 ten bedrage van € 4.733 veroorzaakt werd door Corona, wordt dit negatief saldo onttrokken aan de Continuïteitsreserve. Het saldo van deze reserve per 31-12-2020 wordt dan € 5.242.532.

RESERVE INSTANDHOUDING EN RESTAURATIE GEBOUWEN

Deze reserve is bedoeld voor calamiteiten rond gebouwen of bouwwerken die niet onder de verzekering vallen en ook het bekostigen van onverwachte of tegenvallende restauraties. De Stichting streeft naar een omvang van 3 mln euro. Deze reserve wordt gevoed door een dotatie bij besluit van de directeur-bestuurder na goedkeuring van de Raad van Toezicht.

RESERVE AANKOOP NATUURTERREINEN EN GEBOUWEN

Deze reserve waarborgt de slagkracht als zich plots bijzondere kansen voordoen, zoals indertijd bij de Frankenhofmolen, Huys Kaldenbroek en de TBO-ruil in 2017.

De Stichting streeft naar een omvang van 2 mln. euro. Deze reserve wordt gevoed door een dotatie bij besluit van de directeur-bestuurder na goedkeuring van de Raad van Toezicht.

BESTEMMINGSRESERVE ROBUR

De bestemmingsreserve Stichting ROBUR is uitsluitend bestemd voor materiële ondersteuning van Stichting het Limburgs Landschap. Op aanvraag zijn deze gelden beschikbaar voor projecten of aankoop natuurterreinen bij besluit van het bestuur van Stichting ROBUR.

SAMENVATTEND

De hiervoor aangegeven wijze van financiering waarborgt de continuïteit in de uitvoering van de doelstellingen van de Stichting en garandeert een slagvaardige en doeltreffende inzet van beschikbare middelen.

Bossen, natuurterreinen en monumenten kunnen zo adequaat worden veiliggesteld, ingericht en onderhouden en de toegankelijkheid is blijvend gewaarborgd.

FONDSEN

De Stichting heeft drie fondsen gevormd waarvan twee op naam. Het Bestemmingsfonds aankoop natuurterreinen, het Verkooijfonds – fonds voor landschapsontwikkeling Gaasbeek Belfelds Randen en het Beusmans Jeurissen fonds. *Voor een toelichting zie Fondsen op blz. 89.*

VOORZIENINGEN

VOORZIENING PROJECTEN I.U.

Voor de Projecten in uitvoering is een voorziening gevormd voor de eigen bijdrage die Het Limburgs Landschap moet leveren. Het betreft projecten die meerdere jaren lopen en waarvan jaarlijks een gelijk deel van de eigen bijdrage aan de voorziening toegevoegd wordt *[voor een toelichting zie Voorzieningen op blz. 89 en 90]*.

VOORZIENING AANKOOP KLOOSTERGOED ST. PAUL

Ten behoeve van de aankoop op termijn van het Kloostergoed Missiehuis St. Paul wordt met ingang van 2018 jaarlijks € 50.000 toegevoegd aan de “voorziening Aankoop Kloostergoed St Paul”, tot een maximum van € 500.000. De daadwerkelijke eigendomsoverdracht, en daarmee ook het voldoen van de aankoopssom groot € 500.000, vindt plaats zodra de laatste bewoner van het Kloostergoed vertrekt.

BESTEDINGSPERCENTAGE

Het bestedingspercentage is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie tot de totale baten procentueel weergegeven.

Het beleid van de Stichting is erop gericht om een zo hoog mogelijk percentage van de totale baten te besteden aan de doelstelling. Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren 2016 t/m 2020 en het gemiddelde over deze reeks van jaren:

2016	2017	2018	2019	2020	Gemiddeld
95,6%	97,7%	96,6%	102,5%	100,2%	98,5%

Voor een toelichting op het bestedingspercentage van 2020 zie blz. 95.

KOSTENPERCENTAGE BEHEER EN ADMINISTRATIE

Het kostenpercentage Beheer en Administratie is de verhouding van de kosten voor Beheer en Administratie in relatie tot de totale lasten procentueel weergegeven.

De kosten voor Beheer en Administratie zijn kosten die niet toe te rekenen zijn aan de doelstelling of werving van baten. Deze kosten zijn geen kostencategorie op zich, maar ontstaan na toerekening van de kosten aan de bepaalde bestemmingen. Deze toerekening vindt plaats op basis van de specificatie en verdeling kosten naar bestemming op blz. 96 en 97.

Het beleid van de Stichting is erop gericht om de kosten voor Beheer en Administratie zo laag mogelijk te houden met een streefpercentage van maximaal 5%. Maar kostenbeperking mag geen doel op zich zijn want dit kan ten koste gaan van de kwaliteit van het beheer en de bedrijfsvoering.

Onderstaand zijn de kosten voor Beheer en Administratie en het Kostenpercentage Beheer en Administratie weergegeven voor de jaren 2017 t/m 2020 en het gemiddelde over deze reeks van jaren:

	2017	2018	2019	2020	Gemiddeld
<i>Kosten B&A</i>	€ 365.645	€ 391.422	€ 439.609	€ 424.645	€ 405.330
%	2,86%	2,32%	2,80%	3,37%	2,84%

PERCENTAGE WERVINGSKOSTEN

Het percentage wervingskosten is de verhouding van de wervingskosten in relatie tot de som van de geworven baten [zie de Staat van baten en lasten].

Het beleid van de Stichting is erop gericht dat het percentage maximaal 5% mag bedragen. Dit percentage kan echter van jaar tot jaar sterk fluctueren door incidenteel hoge baten uit aankoop- en projectsubsidies, nalatenschappen en giften.

	2020	2019
<i>Som van de geworven baten</i>	8.058.531	9.678.113
<i>Wervingskosten</i>	234.442	204.846
<i>Percentage wervingskosten</i>	2,91%	2,12%

BALANS		31 DECEMBER 2020		31 DECEMBER 2019	
ACTIVA	MATERIËLE VASTE ACTIVA				
	· natuurterreinen	0		0	
	· kantoorgebouw	1.469.330		0	
	· bedrijfsmiddelen	170.274		148.664	
	· kantoorinventaris	24.790		16.036	
	· overige inventaris	231.776		255.086	
			1.896.170		419.786
	FINANCIËLE VASTE ACTIVA				
	· Effecten		7.233.378		6.591.742
	VEESTAPEL		80.675		85.100
	VOORRADEN		32.139		32.906
	VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA				
	· subsidies	1.925.542		2.270.865	
	· overige debiteuren	1.153.920		1.155.917	
	· projecten in uitvoering	1.616.534		4.305.293	
			4.695.997		7.732.075
	LIQUIDE MIDDELEN		6.640.091		5.271.521
			20.578.450		20.133.130
PASSIVA	RESERVES				
	Continuïteitsreserve		5.242.532		5.247.265
	Bestemmingsreserves				
	· reserve instandhouding en restauratie gebouwen	1.250.000		2.749.695	
	· reserve aankoop natuurterreinen en gebouwen	1.840.296		1.840.296	
	· bestemmingsreserve ROBUR	117.542		102.142	
	· activa doelstelling	170.274		148.664	
	· activa bedrijfsvoering	1.494.120		16.036	
			4.872.232		4.856.833
	FONDSSEN				
	· Bestemmingsfonds aankoop natuur	171.962		53.935	
	· Verkooijenfonds	39		3.000	
	· Beusmans Jeurissenfonds	20.000		0	
			192.001		56.935
	VOORZIENINGEN				
	· Voorziening projecten in uitvoering	7.329.144		7.199.889	
	· Voorziening aankoop Kloostergoed St. Paul	150.000		100.000	
			7.479.144		7.299.889
	KORTLOPENDE SCHULDEN				
	· niet opgenomen vakantiedagen	174.882		223.962	
	· opgebouwd vakantietoelage	108.651		104.865	
	· overige kortlopende schulden	2.509.008		2.343.381	
			2.792.641		2.672.208
			20.578.450		20.133.130

STAAT VAN BATEN EN LASTEN		2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
BATEN	· Baten van Particulieren	1.191.076	520.000	1.027.980
	· Baten van Bedrijven	100.400	98.500	98.050
	· Baten van loterijorganisaties	937.500	937.500	937.500
	· Baten van subsidies van overheden	5.658.212	6.718.181	7.551.849
	· Baten van andere organisaties zonder winststreven	171.343	100.000	62.734
	SOM VAN DE GEWORVEN BATEN	8.058.531	8.373.731	9.678.113
	· Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en diensten	3.905.881	4.976.425	4.944.999
	· Overige baten en lasten	-28.368	-80.000	63.388
	SOM DER BATEN	11.936.044	13.270.156	14.686.500

LASTEN	BESTEED AAN DOELSTELLINGEN			
	· Aankoop natuurterreinen	1.398.425	3.019.538	1.472.884
	· Projecten natuurterreinen/gebouwen	4.004.123	2.639.567	6.714.798
	· Beheer natuurterreinen/gebouwen	5.876.885	6.437.962	6.067.917
	· Voorlichting en belangenbehartiging	674.010	749.034	792.768
		11.953.443	12.846.101	15.048.368
	WERVINGSKOSTEN			
	· Wervingskosten	234.442	185.115	204.846
	BEHEER EN ADMINISTRATIE			
	· Kosten beheer en administratie	424.645	428.806	439.609
	SOM DER LASTEN	12.612.530	13.460.022	15.692.823
	SALDO VOOR FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	-676.486	-189.866	-1.006.323
	SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	687.152	198.500	1.017.133
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	10.666	8.634	10.810

RESULTAATBESTEMMING 2020

TOEVOEGING/ONTTREKKING AAN:

· Continuïteitsreserve	-4.733
· Reserve instandhouding en restauratie gebouwen	-1.499.695
· Reserve aankopen natuurterreinen	0
· Activa doelstelling	21.610
· Activa bedrijfsvoering	1.478.084

DOOR HET BESTUUR VAN STICHTING ROBUR BESTEMD VOOR:

· Bestemmingsreserve Stichting ROBUR	15.400
	10.666

TOELICHTING OP DE BALANS EN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

De jaarrekening 2020 is opgesteld overeenkomstig de aangepaste Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen [RJ650].

ALGEMEEN BTW

Tot en met 2017 viel de Stichting onder de Landbouwregeling waardoor het voor de BTW vrijgesteld was. Per 1-1-2018 is deze regeling afgeschaft. Vanaf die datum valt de Stichting dan ook volledig in de BTW. Er wordt over de opbrengsten BTW in rekening gebracht en deze wordt afgedragen. Naast deze opbrengsten ontvangt de Stichting ook bijdragen van overheden e.d. Dit zijn bijdragen die niet toerekenbaar zijn aan belaste prestaties. Hierdoor is de BTW op facturen van algemene kosten niet volledig aftrekbaar. Er wordt met de Belastingdienst overlegd welk percentage van de BTW teruggevorderd kan worden door het Stichting.

Over 2020 werd er gerekend met 67%. Dit betekent dat 33% van de betaalde BTW over de algemene kosten niet verrekenbaar is. Het niet verrekenbare deel van de BTW wordt apart als kostenpost opgevoerd.

WAARDERINGS- GRONDSLAGEN

ALGEMEEN

Voor zover niet nader toegelicht, zijn activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde. Alle bedragen zijn in euro's tenzij anders aangegeven.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

NATUURTERREINEN

De natuurterreinen worden met het oog op de instandhoudingsverplichting in het kader van onze doelstellingen, geheel afgeschreven door op de verwervingskosten de subsidies en de eigen bijdrage in mindering te brengen.

KANTOORGEBOUW

In de loop van 2020 is het geheel verbouwde kantoorpand de Kloosterhof te Lomm in gebruik genomen. De verbouwingskosten vinden plaats in het kader van de bedrijfsvoering. Het pand wordt gewaardeerd tegen verbouwingskosten minus afschrijvingen.

BEDRIJFSMIDDELEN

Voor een gedetailleerd overzicht van geactiveerde bedrijfsmiddelen en afschrijvingssystematiek wordt verwezen naar bijlage B van deze jaarrekening.

De aanschaffingen ten behoeve van het terreinbeheer vinden plaats in het kader van de doelstelling, de kantoorinventaris in het kader van de bedrijfsvoering.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

EFFECTEN

De aandelen- en obligatieportefeuille wordt gewaardeerd tegen de beurswaarde per ultimo boekjaar.

VOORRADEN

De voorraden zijn gewaardeerd tegen kostprijs.

VORDERINGEN

De vorderingen zijn nominaal gewaardeerd.

GRONDSLAGEN VOOR RESULTATENBEPALING

De baten, waaronder begrepen de opbrengst van de NPL, worden verantwoord in het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Voor giften en nalatenschappen betekent dit dat ze in aanmerking worden genomen in het jaar waarin de omvang met een redelijke mate van zekerheid kan worden vastgesteld.

De bestedingen worden verantwoord in het jaar waarin de verplichting is aangegaan. Bestedingen, subsidies en particuliere bijdragen met betrekking tot projecten worden verantwoord in het jaar waarin het project of een projectfase definitief is opgeleverd.

TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

MATERIËLE VASTE ACTIVA

NATUURTERREINEN

Natuurterreinen deels gesubsidieerd door overheid

Aankopen t/m 2019	67.784.329
Aankopen 2020	455.294
Totale verwervingskosten	68.239.623
Subsidies en eigen bijdragen t/m 2019	-67.784.329
Subsidies en eigen bijdragen 2020	-455.294

BALANS PER 31 DECEMBER 2020 **0**

Natuurterreinen niet gesubsidieerd

Aankopen t/m 2019	23.397.271
Aankopen 2020	649.563
Totale verwervingskosten	24.046.834
Bijdragen derden en directe afschrijvingen t/m 2019	-23.397.271
Bijdragen derden en directe afschrijvingen 2020	-649.563

BALANS PER 31 DECEMBER 2020 **0**

Voor een specificatie van de aankopen 2020 verwijzen wij u naar bijlage A.

KANTOORGEBOUW

In de loop van 2020 is het geheel verbouwde kantoorpand de Kloosterhof te Lomm in gebruik genomen. De verbouwkosten worden in 20 jaar afgeschreven, de installaties worden in 15 jaar afgeschreven. Het pand stond voor nihil op de balans per 31-12-2019.

Balans per 01 januari 2020	0
Investeringskosten 2020	1.512.022
Afschrijvingen 2020	-42.692
BALANS PER 31 DECEMBER 2020	1.469.330

INVENTARIS EN BEDRIJFSMIDDELEN

	Buitendienst	Kantoor
Balans per 01 januari 2020	148.664	16.036
Investeringskosten 2020	91.111	13.199
Desinvesteringen 2020	-15.955	0
Afschrijvingen 2020	-53.546	-4.445
BALANS PER 31 DECEMBER 2020	170.274	24.790

De inventaris en bedrijfsmiddelen t.b.v. de buitendienst zijn direct in gebruik voor de doelstelling. De kantoorinventaris is direct in gebruik voor de bedrijfsvoering. Voor een specificatie zie bijlage B.

OVERIGE INVENTARIS, NIET IN EIGEN GEBRUIK

De Stichting kocht van 2017 t/m 2019 de inventaris t.b.v. de inrichting van het horecadeel van de Oude Pastorie Beek, Nieuw Ehrenstein en de Groote Heide. Ten behoeve van het gebruik van deze inventaris wordt een huurkoopovereenkomst afgesloten met de huurders van de panden. De huurkoopsom wordt door de kopers voldaan in gelijke maandtermijnen op basis van een annuïteit waarin een bedrag voor aflossing opgenomen is. De balanswaarde per 31-12-2020 bedraagt € 231.776. De inventaris gaat in eigendom over na het voldoen van de laatste huurtermijn.

	2020 Werkelijk	2019 Werkelijk
<i>Inventaris Oude Pastorie</i>	87.013	98.635
<i>Inventaris Nieuw Ehrenstein</i>	74.148	80.741
<i>Inventaris Groote Heide</i>	70.615	75.710
	231.776	255.086

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

EFFECTEN

	Aandelen	Obligaties	Totaal
<i>Balans per 1 januari 2020</i>	4.075.390	2.516.352	6.591.742
<i>Aankopen/ontvangen</i>	0	0	0
<i>Verkopen/eindlossing</i>	0	0	0
<i>Gerealiseerd koersresultaat</i>	0	0	0
<i>Niet-gerealiseerde waardeverandering</i>	571.687	69.949	641.636
Balans per 31 december 2020	4.647.077	2.586.301	7.233.378

Conform het in het treasury statuut omschreven beleid wordt er op risicomijdende wijze belegd, gericht op de instandhouding van het vermogen op lange termijn.

AANDELEN

De aandelen zijn belegd in een aandelenfonds dat belegt in kwaliteitsondernemingen die vooroplopen op gebied van duurzaamheid met een verwacht langjarig rendement van ca. 8%. Het aandelenfonds is beurs-genoteerd en gewaardeerd op basis van de koersen per 31 december 2020. Per 31-12-2020 bedroeg de waarde van het aandelenfonds € 4.647.077. Dit fonds keert geen dividend uit, de opbrengsten worden in het fonds herbelegd. Duurzame fondsen met een stabiele winstgroei, een solide balans met weinig schuld en een aantrekkelijke waardering zijn momenteel een interessante belegging.

OBLIGATIES

Het obligatiefonds heeft een verwacht rendement van gemiddeld 2,5-3% met een gematigd risicoprofiel. Het fonds keert twee keer per jaar een deel van het behaalde resultaat uit in contanten. Per 31-12-2020 bedroeg de waarde van het obligatiefonds € 2.586.301.

VEESTAPEL

De veestapel van het Landbouwbedrijf wordt gewaardeerd tegen de waarde per ultimo boekjaar. De waardebepaling wordt gebaseerd op de inzet van de grote grazers voor het beheer van natuurgebieden.

Het verloop van de waarde van de veestapel over 2020 is als volgt:

	Aantal	01-01-2020	Aantal	31-12-2020
<i>Rundvee</i>	191	70.100	174	66.675
<i>Paarden</i>	60	15.000	56	14.000
TOTALE WAARDE VEE		85.100		80.675

VOORRADEN

De voorraden per 31-12-2020 ter waarde van € 32.139 betreft de voorraden drukwerk en voorraden t.b.v. de Oranjerie en horeca van de Kasteeltuinen.

VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	2020 Werkelijk	2019 Werkelijk
<i>Subsidie exploitatiekosten</i>	1.882.169	1.862.329
<i>Subsidies afgeronde projecten</i>	43.373	408.536
<i>Belastingen</i>	196.894	750.260
<i>Huren en pachten</i>	259.809	128.586
<i>Diversen</i>	697.218	277.071
<i>Projecten in uitvoering</i>	1.616.534	4.305.293
TOTAAL	4.695.997	7.732.075

SUBSIDIE EXPLOITATIEKOSTEN

Het te vorderen bedrag aan Subsidies exploitatiekosten overheid betreft de te ontvangen subsidie uit hoofde van de Subsidieregeling Natuur- en Landschap [SNL]. Deze subsidie wordt na afloop van het subsidiejaar [februari 2021] uitgekeerd.

SUBSIDIES AFGERONDE PROJECTEN

De te vorderen bedragen van de subsidies van afgeronde projecten betreft onder meer de nog te ontvangen subsidie van de Provincie Limburg.

BELASTINGEN

Dit betreft o.a. de terug te ontvangen BTW over het 4e kwartaal 2020.

HUREN EN PACHTEN

Dit betreft de nog te ontvangen huren en pachten van gronden en gebouwen.

DIVERSEN

Nalatenschappen en legaten waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld zijn als vordering opgenomen voor een bedrag van € 570.687.

PROJECTEN IN UITVOERING

	2020 Werkelijk	2019 Werkelijk
<i>Uitvoeringskosten</i>	18.245.679	19.078.433
<i>Vooruit ontvangen subsidies/bijdragen</i>	-16.629.145	-14.773.140
	1.616.534	4.305.293

In 2020 overtreffen de uitvoeringskosten de vooruit ontvangen subsidies en bijdragen.

Voor een overzicht van de projecten in uitvoering verwijzen wij u naar bijlage C1.

De activiteiten van bovenvermelde projecten strekken zich uit over meerdere jaren. De kosten van uitgevoerd en nog uit te voeren werkzaamheden zijn gedekt door ontvangen en toegezegde subsidies of gereserveerde eigen middelen.

De totale begroting van de uitvoeringskosten voor de projecten natuurterreinen en gebouwen in uitvoering bedraagt € 28.661.206. Deze projecten worden voor een totaalbedrag van € 17.793.384 gefinancierd met subsidies en bijdragen van derden. De eigen bijdrage waarvoor SLL een deel in het verleden gereserveerd heeft en in de toekomst ruimte wil maken bedraagt derhalve € 10.867.822. Ten behoeve van deze eigen bijdrage is een Voorziening [saldo per 31-12-2020 € 7.329.144] gevormd waaraan jaarlijks een deel van de eigen bijdrage toegevoegd wordt.

LIQUIDE MIDDELEN

	2020 Werkelijk	2019 Werkelijk
<i>Banken rekening-courant saldi</i>	3.282.857	259.332
<i>Banken spaarrekeningen</i>	3.337.595	4.972.773
<i>Overige liquide middelen</i>	19.639	39.416
	6.640.091	5.271.521

De spaarrekeningen staan onmiddellijk, zonder boeterente, ter beschikking.

PASSIVA RESERVES

CONTINUÏTEITSRESERVE

De bestemming van de Continuïteitsreserve is toegelicht onder 'Reserves' op blz. 76.
Het verloop over 2020 is als volgt:

	stand per 01-01-2020	toegevoegd	onttrokken	stand per 31-12-2020
CONTINUÏTEITSRESERVE	5.247.265	0	4.733	5.242.532

Omdat de Continuïteitsreserve een buffer is voor plotselinge tegenvallers en dat het tekort over 2020 ten bedrage van € 4.733 veroorzaakt is door Corona, wordt dit negatief saldo onttrokken aan de Continuïteitsreserve. Het saldo van deze reserve per 31-12-2020 wordt dan € 5.242.532.

BESTEMMINGSRESERVES EN OVERIGE RESERVES

Het verloop over 2020 is als volgt:

	stand per 01-01-2020	toegevoegd	onttrokken	stand per 31-12-2020
<i>Instandhouding en restaurant gebouwen</i>	2.749.695	0	1.499.695	1.250.000
<i>Aankoop natuurterreinen en gebouwen</i>	1.840.296	0	0	1.840.296
<i>Bestemmingsreserve ROBUR</i>	102.142	15.400	0	117.542
<i>Activa doelstelling</i>	148.664	21.610	0	170.274
<i>Activa bedrijfsvoering</i>	16.036	1.478.084	0	1.494.120
TOTAAL	4.856.833	1.515.094	1.499.695	4.872.232

De aanwending van de Bestemmingsreserves door de Stichting is toegelicht onder 'Reserves' op blz. 77.
Hierop rusten geen verplichtingen aan derden. De beperkte bestedingsmogelijkheid is aangebracht door de Stichting.

Onder activa doelstelling wordt verstaan het vastgelegd vermogen in bedrijfsmiddelen en voorraden.
Deze bedrijfsmiddelen en voorraden zijn direct beschikbaar voor de doelstelling. Activa bedrijfsvoering is het vastgelegd vermogen in het kantoorgebouw en de kantoorinventaris.

De toevoegingen aan Activa doelstelling [€ 21.610] en Activa bedrijfsvoering met name de verbouwkosten van het kantoorgebouw [€ 1.478.084] zijn onttrokken aan de Reserve instandhouding en restauratie gebouwen. Het overschot van de Stichting ROBUR is toegevoegd aan de Bestemmingsreserve ROBUR.

FONDSSEN

BESTEMMINGSFONDS AANKOOP NATUURTERREINEN - QUERCUS AANKOOPFONDS NATUUR

In toenemende mate verbinden donateurs aan hun donatie de wens om hun bijdrage te besteden aan de aankoop van grond of een natuurgebied. Om aan deze wens tegemoet te komen heeft de Stichting een bestemmingsfonds gecreëerd, genaamd "Quercus aankoopfonds natuur" waarin deze giften gestort worden. Uit het fonds kunnen financiële bijdragen worden verleend aan specifieke aankopen. Deze aankopen worden in ons tijdschrift gecommuniceerd. Dit om de gevers te laten zien dat we aan hun wens tegemoetkomen en om potentiële gevers uit te nodigen dit voorbeeld te volgen. Ook inkomsten uit de [incidentele] verkopen van grond en uit zakelijke rechten worden toegevoegd aan dit bestemmingsfonds.

	stand per 01-01-2020	toegevoegd	onttrokken	stand per 31-12-2020
BESTEMMINGSFONDS AANKOOP NATUURTERREINEN	53.935	195.235	77.208	171.962

Dankzij de giften van donateurs en overige stortingen [€ 195.235] ten gunste van dit aankoopfonds kon de Stichting in 2020 de financiering van aankopen realiseren van natuurterreinen in het Zwartwater, Ravenvennen, landgoed Rozendaal en het Weerterbos.

VERKOOIJENFONDS - FONDS VOOR LANDSCHAPSONTWIKKELING GAASBEEK BELFELDS RANDEN

De heer Verkooijen uit Maastricht wil door middel van periodieke schenkingen het werk van de Stichting ondersteunen. Hij wil zijn schenkingen bestemmen voor het verbeteren van natuur en landschap in Belfelds Randen. De Stichting stelde daartoe een bestemmingsfonds in, genaamd "Verkooijenfonds – fonds voor landschapsontwikkeling Gaasbeek Belfelds Randen". De Stichting kan uitgaven voor grondaankoop in dit gebied voldoen vanuit dit fonds. Voor 2020 betrof dit 2 aankopen in natuurgebied Aalsbeek te Belfeld.

BEUSMANS JEURISSENFONDS

Het echtpaar Beusmans Jeurissen wil door middel van periodieke schenkingen het werk van de Stichting ondersteunen, in het bijzonder in de omgeving van Sittard, waar het echtpaar woont. De Stichting stelde daartoe het Beusmans Jeurissen fonds in, waaruit in het bijzonder bijdragen zullen worden verleend ten behoeve de Ruïne Stein, het Spaubekerbos en Marissen.

VOORZIENINGEN

VOORZIENING PROJECTEN IN UITVOERING

Voor de financiering van Projecten in uitvoering is een voorziening gevormd voor de eigen bijdrage die Het Limburgs Landschap moet leveren. Het betreft projecten die meerdere jaren lopen en waarvan jaarlijks een gelijk deel van de eigen bijdrage aan de voorziening toegevoegd wordt ten laste van de 'Projectkosten natuurterreinen/ gebouwen' [Tabel Uitbesteed werk op blz. 98] in de Staat van baten en lasten. In het jaar van de afrekening van het project wordt de totale eigen bijdrage aan de voorziening onttrokken. Door het hanteren van deze wijze van administreren worden jaarlijkse grote schommelingen en onevenwichtigheden in de Staat van Baten en Lasten voorkomen.

VOORZIENING AANKOOP KLOOSTERGOED ST. PAUL

Ten behoeve van de aankoop op termijn van het Kloostergoed Missiehuis St. Paul wordt met ingang van 2018 jaarlijks € 50.000 toegevoegd aan de "voorziening Aankoop Kloostergoed St Paul", tot een maximum van € 500.000. De daadwerkelijke eigendomsoverdracht, en daarmee ook het voldoen van de aankoopsom groot € 500.000, vindt plaats zodra de laatste bewoner van het Kloostergoed vertrekt.

In 2020 is weer € 50.000 aan deze voorziening toegevoegd zodat de omvang van deze voorziening € 150.000 bedraagt.

KORTLOPENDE SCHULDEN

NIET OPGENOMEN VAKANTIEDAGEN

	2020 Werkelijk	2019 Werkelijk
	174.881	223.962

Deze balanspost is opgenomen ter dekking van de verplichtingen wegens niet opgenomen verlofdagen.

De omvang van de niet opgenomen verlofuren 2020 is vastgesteld op 4.668 uur [2019: 6.163]. Bij de waardering van deze verplichting over 2020 is een gemiddeld uurtarief van € 37,46 gehanteerd.

OPGEBOUWD VAKANTIETOESLAG

	2020 Werkelijk	2019 Werkelijk
	108.651	104.865

Het van juni t/m december 2020 opgebouwde bedrag aan vakantietoeslag is als verplichting opgenomen op de balans.

OVERIGE KORTLOPENDE SCHULDEN

	2020 Werkelijk	2019 Werkelijk
<i>Belastingen, heffingen en sociale premies</i>	97.225	165.539
<i>Overige crediteuren</i>	2.411.783	2.177.842
	2.509.008	2.343.381

OVERIGE CREDITEUREN

De post Overige crediteuren 2020 betreft o.a. de aankoopbedragen van gronden voor een bedrag van € 1.342.802 waarvoor de Stichting in 2017 t/m 2020 de verplichting is aangegaan. Begin 2021 zijn voor een bedrag van € 1.126.533 aktes gepasseerd en betaald. Daarnaast betreft het voor ca. € 950.000 facturen van ultimo 2020 van crediteuren die begin 2021 betaald zijn.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

BATEN VAN PARTICULIEREN

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Donaties van Beschermers</i>	445.458	425.000	440.686
<i>Giften en schenkingen</i>	56.156	65.000	159.132
<i>Nalatenschappen en legaten</i>	665.300	0	322.902
<i>Overige bijdragen particulier</i>	24.162	30.000	105.260
	1.191.076	520.000	1.027.980

DONATIES VAN BESCHERMERS

Het aantal beschermers van SLL per ultimo 2020 bedroeg 17.909. Dit aantal is 899 hoger dan het aantal op 31-12-2019 [17.010]. Dankzij de geslaagde ledenwervingsactie van oktober 2020 meldde zich ca. 1.150 donateurs aan als nieuwe Beschermers. Omdat de nieuwe maandbetalers pas vanaf november betalen, had de groei van het aantal maar voor 2 maanden effect op het totale bedrag van de donaties.

GIFTEN EN SCHENKINGEN

Dit betreft de schenkingen en periodieke giften die vastgelegd zijn middels een overeenkomst van minimaal 5 jaar. Daarnaast vallen hier ook de spontane giften van donateurs onder. Het bedrag aan giften en schenking is lager dan begroot omdat een periodieke geveer van een substantiële gift eind 2019 overleed.

NALATENSCHAPPEN EN LEGATEN

In 2020 betrof dit zes nalatenschappen. Nalatenschappen en legaten worden in het boekjaar opgenomen waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden in het boekjaar waarin ze worden ontvangen verantwoord.

OVERIGE BIJDRAGEN PARTICULIEREN

In 2020 had dit betrekking op de bijdragen die deelnemers aan excursies betalen [€ 2.742] en de bijdragen van particulieren ten behoeve van aankopen en projecten [€ 21.420]. Alleen de bijdragen aan excursies werden begroot. De werkelijke bijdragen waren lager dan begroot omdat er wegens Corona maar weinig excursies doorgang konden vinden.

BATEN VAN BEDRIJVEN

De Stichting ROBUR is een initiatief van het bedrijfsleven in Limburg om de Stichting het Limburgs Landschap in financiële zin te ondersteunen bij projecten en activiteiten die niet of niet geheel uit de [reguliere] exploitatie van Het Limburgs Landschap kunnen worden gefinancierd. Een groep van 84 bedrijven levert een structurele bijdrage, goed voor een bedrag van € 100.400 in 2020.

BATEN VAN LOTERIJORGANISATIES

Sinds 1997 deelt LandschappenNL als beneficiënt in de opbrengsten van de NPL. LandschappenNL verdeelt deze opbrengst paritair over de 12 provinciale landschappen. In 2015 is dit contract verlengd tot 31 december

BATEN

2020. In het verslagjaar ontving de Stichting een bedrag van € 937.500 [€ 937.500 in 2019]. De bijdrage wordt aangewend voor projecten ten behoeve van natuur & landschap en erfgoed en verwervingen. In december 2020 heeft de NPL laten weten ook de komende 5 jaar LandschappenNL te zullen blijven steunen.

BATEN VAN SUBSIDIES VAN OVERHEDEN

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Overheidssubsidies waardevermindering</i>	314.141	2.105.272	506.908
<i>Waardevermindering bosaanleg</i>	66.578	62.000	71.520
<i>Projectsubsidies natuurterreinen en gebouwen</i>	1.671.656	1.110.000	3.509.516
<i>Subsidieregeling Natuur en Landschap</i>	1.933.502	1.876.179	1.912.756
<i>Exploitatiesubsidie Provincie Limburg</i>	957.822	951.730	939.959
<i>Exploitatiesubsidie gemeenten</i>	238.676	233.000	246.062
<i>Tegemoetkoming TOGS en NOW</i>	143.170	0	0
<i>Betalingsrechten</i>	332.667	380.000	365.127
	5.658.212	6.718.181	7.551.849

OVERHEIDSSUBSIDIES WAARDEVERMINDERING

De provincie Limburg subsidieert de waardevermindering van grond als deze wordt omgezet van landbouwgrond naar natuur, voor realisatie van de provinciale beleids categorie "gouden natuur" via de subsidieregelingen DHZ en SKNL en functiewijziging goudgroene natuur Natura 2000.

Ten behoeve van het DHZ [Deltaplan Hoge Zandgronden] wordt de functiewijziging van natte natuurplekjes gesubsidieerd. Het betreft de natte natuurplekjes Zwart Water, Dubbroek, Kaldenbroek, Roeventerpeel en Beeselsbroek. De goudgroene natuur wordt hierbij via de SKNL [subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap] en DHZ samen voor 85% van de getaxeerde agrarische waarde gesubsidieerd. Van de Stichting wordt dus een eigen bijdrage verlangd van 15% plus notaris-, advies- en bemiddelingskosten. In 2020 werd voor een bedrag van € 455.294 terreinen in dit kader aangekocht wat neerkomt op een subsidie van € 314.141. Omdat er percelen aangekocht zijn waarvan de waardevermindering nog toegepast moet worden, is de totaal ontvangen subsidie minder dan 85%.

In de begroting was uitgegaan van € 2.498.590 met een subsidiebedrag van € 2.105.272. Dit is dus maar ten dele gelukt. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat de subsidieregeling voor waardevermindering SKNL het gehele verslagjaar dicht was.

WAARDEVERMINDERINGSSUBSIDIE BOSANLEG

Daarnaast krijgt SLL nog jaarlijks een uitkering op basis van een niet meer bestaande regeling voor waardevermindering van gronden waarop SLL in het verleden bos heeft aangelegd. De waardevermindering werd indertijd gespreid over 30 jaar toegekend en uitbetaald. In 2020 werd ook een nabetaling ontvangen i.v.m. indexering over 6 jaar.

PROJECTSUBSIDIES NATUURTERREINEN EN GEBOUWEN

Het betreft hier ontvangen subsidies van projecten natuurterreinen en restauratie gebouwen. Projecten-subsidies worden in het jaar van afronding van het project in de staat van baten en lasten opgenomen [zie ook onder Lasten, Projecten natuurterreinen/gebouwen en bijlage C-2 Projecten afgerond in 2020].

Het verschil ten opzichte van de begroting 2020 betreffende de Subsidies/bijdragen gebouwen wordt verklaard doordat meer projecten financieel afgerond konden worden omdat subsidies definitief vastgesteld waren door de subsidiegever.

EXPLOITATIESUBSIDIE PROVINCIE LIMBURG

Jaarlijks wordt bij de provincie Limburg een subsidie aangevraagd ten behoeve van de exploitatiekosten van de Stichting.

BIJDRAGEN VAN GEMEENTEN

Jaarlijks ontvangen wij van een aantal Limburgse gemeenten waaronder de gemeenten Venlo en Stein een bijdrage voor het beheer van natuurterreinen en gebouwen.

TEGEMOETKOMING TOGS EN NOW

De Stichting heeft een tegemoetkoming van € 4.000 ontvangen in het kader van de Beleidsregel Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 [TOGS]. Daarnaast heeft de Stichting een toezegging voor een tegemoetkoming in het kader van de Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid [NOW] ontvangen van € 139.170. Het gehele bedrag is als baten 2020 in de Jaarrekening opgenomen. Een voorschot van 80% is ontvangen in 2020. De afrekening en definitieve toekenning verwachten we in 2021.

BETALINGSRECHTEN

De betalingsrechten zijn per ingang van 1-1-2016 ondergebracht bij het Landbouwbedrijf Limburgs Landschap. Bij het opstellen van de begroting werd rekening gehouden met ruim 1.000 betalingsrechten met een waarde van € 380.

Een aantal terreinen die voorheen in gebruik gegeven waren aan het Landbouwbedrijf waaronder Siebersbeek en Kanaalmond zijn in 2020 verpacht aan boeren. De betalingsrechten die daarbij horen zijn tegelijkertijd met de verpachtingen zoals gebruikelijk aan de boeren meegegeven. De waarde van een betalingsrecht werd in 2020 echter lager vastgesteld dan begroot n.l. € 356 per recht na aftrek van de basiskorting en de plafondkorting. In 2020 werd over 934,47 rechten een bedrag van € 332.667 uitgekeerd.

BATEN VAN ANDERE ORGANISATIES ZONDER WINSTSTREVEN

De Stichting ontving € 171.343 van diverse organisaties bijvoorbeeld het Prins Bernhard Cultuurfonds, de Versterking, de MolenStichting Leudal en Stichting Grathemermolen als bijdrage in de uitvoeringskosten van projecten en het aankopen van natuurterreinen.

BATEN ALS TEGENPRESTATIE VOOR DE LEVERING VAN PRODUCTEN EN DIENSTEN

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Huren en pachten</i>	700.963	850.000	782.868
<i>Houtverkoop</i>	183.002	200.000	254.638
<i>Opbrengst verkoop vee</i>	3.484	2.300	10.833
<i>Overige inkomsten terreinbeheer</i>	99.328	75.900	92.411
<i>Verhuur vakantiewoningen</i>	426.754	607.000	649.996
<i>Baten Kasteeltuinen Arcen</i>	2.427.633	3.207.000	3.078.452
<i>Baten Landbouwbedrijf</i>	64.717	34.225	75.801
	3.905.881	4.976.425	4.944.999

HUREN EN PACHTEN

De daling van de inkomsten in vergelijking met de begroting 2020 betreft de lagere opbrengsten uit de verhuur van bezoekerscentra met horeca. De huurprijs is gerelateerd aan de omzet die sterk gedaald is wegens Corona. Deze ontwikkeling was niet begroot. Daarnaast stegen de overige huren en pachten wel wegens reguliere huur- en pachtverhogingen.

HOUTVERKOOP

De houtprijs in 2020 was door het grote aanbod lager dan begroot.

OPBRENGST VERKOOP VEE

De opbrengst in 2020 betrof de verkoop van schapen.

VERHUUR VAKANTIEWONINGEN

De bezettingsgraad van de vakantiewoningen was in 2020 lager dan in 2019. Door de uitbraak van Corona werden veel boekingen geannuleerd. Ook werden de vaak grote woningen door veel kleinere groepen geboekt tegen gereduceerd tarief. Met deze ontwikkeling was in de begroting 2020 geen rekening gehouden.

BATEN KASTEELTUINEN ARCEN

De baten van de Kasteeltuinen Arcen bestonden uit de entreegelden, parkeeromzet, horecaomzet, verkoop in de Oranjerie en overige inkomsten. Door de uitbraak van Corona konden de Kasteeltuinen niet op de gebruikelijke tijd opengaan. Hierdoor werd er een aanmerkelijk omzetverlies geleden. Gelukkig kon men tijdens de zomervakantie en in de herfst profiteren van een aangepaste openstelling van het park. Hierdoor konden enkele evenementen doorgaan en kon het verlies binnen de perken gehouden worden.

Het resultaat heeft uitsluitend betrekking op de exploitatie van de Kasteeltuinen in enge zin. De inkomsten die de Stichting hiermee genereert worden aangewend om de instandhouding van het Rijksmonument Historische Buitenplaats kasteel Arcen te kunnen financieren en het monument ook voor de toekomst te kunnen behouden.

BATEN LANDBOUWBEDRIJF

De baten van het Landbouwbedrijf bestonden uit de inkomsten terreinbeheer, met name de opbrengsten van gras- en bouwlanden en verkoop van vee.

OVERIGE BATEN EN LASTEN

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Positief saldo ruiling van gronden</i>			
<i>o.a. TBO-ruil</i>	0	0	132.146
<i>Afkoop betalingsrechten pachter</i>	0	0	- 26.000
<i>Niet aftrekbaar deel BTW</i>	-24.120	-80.000	-53.770
<i>Baten en lasten voorgaande jaren</i>	-4.248	0	11.012
	-28.368	-80.000	63.388

BESTEDINGSPERCENTAGE

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Totaal bestedingen aan de doelstelling</i>	11.953.443	12.846.101	15.048.368
<i>Totaal baten</i>	11.936.044	13.270.156	14.686.500
BESTEDINGSPERCENTAGE	100,2%	96,8%	102,5%

Het beleid van de Stichting is erop gericht om een zo hoog mogelijk percentage van de totale baten te besteden aan de doelstelling. Dit percentage kan echter van jaar tot jaar sterk fluctueren [zie *Bestedingspercentage blz. 78*]. Het gemiddeld percentage over 2017 t/m 2020 bedraagt 98,2%.

In 2020 was het bestedingspercentage hoger dan 100%. De bestedingen aan de doelstelling waren dus hoger dan het totaal van de baten. In dit kader is het belangrijk te vermelden dat dit de baten van de Stichting zijn exclusief het saldo van de financiële baten. Het totaal van de baten incl. financiële baten bedroeg €12.623.197.

TOELICHTING LASTEN VERDELING

LASTEN

Op basis van onderstaande tabel:

SPECIFICATIE EN VERDELING KOSTEN NAAR BESTEMMING

BESTEMMING	DOELSTELLING			
Lasten	Aankoop	Projecten	Beheer	Voorlichting en belangenbehartiging
<i>Subsidies en bijdragen</i>				
<i>Afdrachten</i>				
<i>Aankopen en verwervingen</i>	1.286.053			
<i>Uitbesteed werk</i>		3.771.282	2.790.110	
<i>Organisatiekosten</i>		11.469	92.836	6.075
<i>terreinbeheer</i>				
<i>Heffingen en verzekeringen</i>			169.330	
<i>Publiciteit en communicatie</i>				168.470
<i>Personeelskosten</i>	96.542	135.442	2.580.731	401.091
<i>Huisvestingskosten</i>	3.422	12.691	15.543	17.682
<i>Kantoor en algemene kosten</i>	12.408	73.239	228.336	80.692
<i>Bestuurskosten</i>				
TOTAAL	1.398.425	4.004.123	5.876.886	674.010

ALGEMEEN

De toerekening van de kosten naar bestemming geschiedt op bedrijfseconomische basis, waarbij rekening gehouden wordt met de besteding van tijd en middelen aan de onderdelen. Deze onderdelen zijn: de bestedingen aan de doelstellingen, werving van baten en de kosten beheer en administratie [zie tabel *Specificatie en verdeling kosten naar bestemming hierboven*]. Onderstaand zijn de kostenposten gespecificeerd en toegelicht.

	WERVINGS- KOSTEN	BEHEER EN ADMINISTRATIE	2020 TOTAAL	2020 BEGROTING	2019 TOTAAL
			1.286.053	2.914.153	1.366.814
			6.561.392	5.528.469	9.798.591
	3.600		113.980	122.750	108.584
			169.330	151.000	152.606
	14.641		183.111	279.000	330.134
	168.182	279.573	3.661.561	4.160.250	3.643.447
	5.276	16.684	71.298	20.000	31.783
	42.743	121.862	559.280	279.400	252.276
		6.526	6.526	5.000	8.589
	234.442	424.645	12.612.531	13.460.022	15.692.823

AANKOPEN EN VERWERVINGEN

In 2020 werden natuurterreinen aangekocht of werden verplichtingen aangegaan voor de aankoop van natuurterreinen voor een bedrag van totaal € 455.294 [zie bijlage A, 2019 = € 1.301.695] waarvan € 314.141 met waardeverminderingssubsidie van de Provincie Limburg [met een eigen bijdrage van € 141.153] en werd voor € 599.563 aangekocht zonder subsidie. Daarnaast werd voor € 166.633 uitgegeven voor de afkoop van een erfpacht en de betaling van tijdelijke pacht. Tevens werd t.b.v. advies en bemiddeling € 14.563 kosten in rekening gebracht.

Daarnaast werd ten behoeve van de aankoop op termijn van het Kloostergoed Missiehuis St. Paul € 50.000 toegevoegd aan de "voorziening Aankoop Kloostergoed St Paul" [zie blz. 77 Voorzieningen].

UITBESTEED WERK

De kosten voor uitbesteed werk zijn als volgt te specificeren:

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Projectkosten natuurterreinen en gebouwen</i>	3.771.282	2.385.269	6.744.828
<i>Beheerkosten algemeen</i>	59.652	66.750	70.723
<i>Beheerkosten bossen</i>	286.561	207.500	169.577
<i>Beheerkosten graslanden</i>	283.916	245.950	249.041
<i>Beheerkosten grote grazers</i>	23.273	17.750	33.559
<i>Beheerkosten kleine grazers</i>	9.127	14.500	7.612
<i>Beheer tuinen en parken</i>	61.849	80.000	60.009
<i>Beheerkosten bouwlanden</i>	138.432	108.100	119.748
<i>Beheer overige natuurterreinen</i>	121.879	188.000	187.567
<i>Beheer landschapselementen</i>	83.236	79.300	73.275
<i>Beheerkosten grotten</i>	12.244	68.400	21.099
<i>Beheerkosten recreatie</i>	145.313	145.450	149.064
<i>Beheerkosten toezicht</i>	272	15.650	4.124
<i>Beheerkosten gebouwen</i>	169.550	147.700	147.347
<i>Huur gebouwen [Kasteelruïne Bleijenbeek]</i>	-	-	3.000
<i>Beheer wegen en waterlopen</i>	23.446	25.000	18.168
<i>Beheerkosten vakantiewoningen</i>	200.512	213.650	183.347
<i>Bemiddelingskosten vakantiewoningen</i>	87.371	123.500	134.368
<i>Beheerkosten Kasteeltuinen</i>	1.083.477	1.396.000	1.422.135
	6.561.392	5.528.469	9.798.591

PROJECTKOSTEN NATUURTERREINEN EN GEBOUWEN

Voor een toelichting zie bijlage C-2 en "subsidies projecten".

Het uitbesteed werk in projecten natuurterreinen omvat naast de kosten van derden tevens de doorberekende kosten van eigen medewerkers. Deze kosten zijn gewaardeerd tegen de uurloonkosten incl. overhead. De kosten van de projecten natuurterreinen die in 2020 zijn afgerond, bedroegen € 642.669, de kosten van de afgeronde projecten gebouwen bedroegen € 3.015.057 [zie bijlage C-2]. Om de uitvoeringskosten van de afgeronde projecten in evenwicht te brengen met de projectsubsidies, zodat het resultaat van de afgeronde projecten nihil is, werd € 1.824.957 uit de voorziening Projecten i.u. gehaald. Dit bedrag kwam overeen met het gereserveerde bedrag in de voorziening.

Het verschil ten opzichte van de begroting 2020 betreffende de Subsidies/bijdragen gebouwen wordt verklaard doordat enkele projecten gebouwen in 2020 i.p.v. 2019 financieel afgerond konden worden omdat in 2020 alle subsidies binnen waren.

Daarnaast is voor de financiering van Projecten in uitvoering een voorziening gevormd voor de eigen bijdrage die Het Limburgs Landschap moet leveren. Het betreft projecten die meerdere jaren lopen en waarvan jaarlijks een gelijk deel van de eigen bijdrage aan de voorziening toegevoegd wordt. In het jaar

van de afrekening van het project wordt de totale eigen bijdrage aan de voorziening onttrokken. In 2020 werd hiervoor € 1.938.512 aan de Voorziening toegevoegd.

BEHEERKOSTEN BOSSEN

Het verschil tussen de werkelijke beheerkosten 2020 en de begroting betreft o.a. € 61.500 kosten t.b.v. de inspectie en het ruimen van bomen in het kader van de boomveiligheid, de kosten van het ruimen van stormhout € 11.300 en de kosten van het cameratoezicht € 4.400 t.b.v. het bewaken van geparkeerde machines in bossen.

BEHEERKOSTEN GRASLANDEN

In principe zijn de beheerkosten van de niet verpachte graslanden voor rekening van het Landbouwbedrijf. Alleen de kosten van het opruimen van oude rasters, de aanleg van nieuwe raster van de kosten wetlandtracks zijn voor rekening van SLL. Daarnaast hebben we extra kosten moeten maken voor het vernieuwen van rasters van de verkregen ruilgronden die in slechte staat verkeerden. De extra rasterkosten waren niet begroot.

BEHEERKOSTEN GROTE GRAZERS

De beheerkosten van de grote grazers, het rundvee en de paarden, zijn voor rekening van het Landbouwbedrijf. In de begroting was geen rekening gehouden met de waardevermindering van de veestapel van het Landbouwbedrijf ten bedrage van € 4.425.

BEHEERKOSTEN BOUWLANDEN

De beheerkosten van de bouwlanden die door Het Limburgs Landschap aan het Landbouwbedrijf in gebruik gegeven zijn, zijn voor rekening van het Landbouwbedrijf. De beheerkosten zijn te laag begroot in vergelijking met de werkelijke beheerkosten 2020 en 2019.

BEHEERKOSTEN OVERIGE NATUURTERREINEN

De kosten van het beheer van de overige natuurterreinen betreft o.a. het beheer van heide met behulp van ingehuurd schaapskuddes en het maaien en afvoeren of het plaggen van de heide. Deze kosten konden in 2020 deels ondergebracht worden in de PAS-projecten. Met het opstellen van de begroting was hiermee geen rekening gehouden.

BEHEERKOSTEN GROTEN

Bij het opstellen van de begroting was rekening gehouden met een eigen bijdrage van € 48.400 ten behoeve van het LIFE BOVAR-project ten behoeve van bijzondere soorten in groeves. Inmiddels blijkt dat dit project voor 100% gesubsidieerd wordt.

BEHEERKOSTEN TOEZICHT

Bij het opstellen van de begroting werd ervan uitgegaan dat het toezicht door de gezamenlijke TBO's uitgevoerd zou worden en wij de kosten daarvan doorbelast zouden krijgen. Dit initiatief is niet doorgegaan. In plaats daarvan is een toezichthouder in dienst genomen waarvan de kosten onder Personeelskosten vallen.

ONDERHOUDSKOSTEN GEBOUWEN

Bij Kasteel Elsloo waren onderhoudswerkzaamheden noodzakelijk ten bedrage van ca. € 24.000. Deze werkzaamheden waren niet begroot.

BEHEERKOSTEN VAKANTIEWONINGEN

Door de lagere bezetting wegens Corona waren de energie- en schoonmaakkosten lager dan begroot. Het onderhoud en overige beheerkosten van de vakantiewoningen en tuinen moeten ondanks de lagere bezetting toch volgens plan doorgaan.

BEMIDDELINGSKOSTEN VAKANTIEWONINGEN

De bemiddelingskosten zijn gerelateerd aan de huuropbrengst. Door de uitbraak van Corona werden veel boekingen geannuleerd. Met deze ontwikkeling was in de begroting 2020 geen rekening gehouden.

BEHEERKOSTEN KASTEELTUINEN

De uitbraak van Corona heeft naast het omzetverlies ook een grote stempel gedrukt op de beheerkosten. Gelukkig kon men tijdens de zomervakantie en in de herfst profiteren van een aangepaste openstelling van het park. Hierdoor konden enkele evenementen doorgaan en kon een bescheiden positief resultaat [in enge zin] geboekt worden. Het resultaat was echter ruim € 180.000 lager dan de begroting.

De beheerkosten van de Kasteeltuinen Arcen bestonden uit de kosten voor marketing en evenementen, de inkoop en kosten van de horeca en de Oranjerie, de kosten van tuinen en gebouwen en overige kosten. Op de kosten van marketing en sales werd voor ca. € 85.000 bezuinigd. De kosten voor de evenementen vielen in 2020 lager uit [- € 80.000] door het wegvallen van enkele evenementen. Door de lagere bezoekersaantallen en het noodgedwongen wegvallen van de bediening en overschakelen op het 'to go' principe in de horeca was de omzet in de horeca aanmerkelijk lager dan begroot, en dus ook inkoopkosten van de horeca [- € 100.000]. De kosten van tuinen en gebouwen [- € 17.000] en de overige [exploitatie]kosten [- € 32.000] waren door bezuinigingen lager dan begroot.

ORGANISATIEKOSTEN TERREINBEHEER

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Exploitatiekosten auto's</i>	92.271	88.000	82.654
<i>Kosten tractoren/machines</i>	21.709	34.750	25.930
	113.980	122.750	108.584

HEFFINGEN EN VERZEKERINGEN

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Waterschapslasten + OZB</i>	80.180	75.000	68.831
<i>Assurantiekosten en-premies</i>	87.900	75.000	82.336
<i>Ruilverkavelingsrente</i>	1.250	1.000	1.439
	169.330	151.000	152.606

ASSURANTIEKOSTEN EN-PREMIES

Wegens een in de begroting niet voorziene premiestijging en de uitbreiding van het gebouwenareaal zijn de assurantiepremies hoger dan begroot.

PUBLICITEIT EN COMMUNICATIE

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Kosten periodiek</i>	78.116	90.000	85.278
<i>Kosten mediaproducties en -samenwerkingen</i>	8.408	55.000	49.070
<i>Ov. kosten voorlichting en belangenbehartiging</i>	90.664	110.000	100.498
<i>Kosten vrijwilligers</i>	5.923	25.000	-
<i>Kosten nieuw Uit en thuisboek</i>	-	-	95.288
	183.111	279.000	330.134

KOSTEN MEDIAPRODUCTIES EN –SAMENWERKINGEN

De geplande uitzendingen gemaakt in samenwerking met en uit te zenden door L1, waarvan de kosten begroot werden op € 25.000, zullen pas in 2021 plaatsvinden. Wegens Corona en bezuinigingen zijn er voor ca. € 21.600 minder betaalde artikelen geplaatst in de Limburger dan begroot.

OVERIGE KOSTEN VOORLICHTING EN BELANGENBEHARTIGING

Het verschil tussen werkelijk 2020 en de begroting 2020 [ca. € 20.000] is als volgt te verklaren. De kosten ledenwerving waren ca.€ 9.000 lager dan begroot, de kosten van de ledenadministratie waren ca € 5.000 lager dan begroot. Daarnaast waren de kosten t.b.v. de inrichting van monumentale panden ca. € 4.000 lager dan begroot.

KOSTEN VRIJWILLIGERS

De kosten van de vrijwilligers vielen ca. € 19.000 lager uit dan begroot. Wegens Corona konden de vrijwilligers minder ingezet worden voor met name het leiden van excursies en het plegen van onderhoud. De kosten van vrijwilligers ten bedrage van € 15.861 werden in 2019 nog onder Overige personeelskosten ondergebracht.

PERSONEELSKOSTEN

Om de Personeelskosten te kunnen vergelijken met de begroting 2020 en de cijfers van 2019 zijn de personeelskosten van Het Limburgs Landschap excl. Kasteeltuinen en de personeelskosten van de Kasteeltuinen in aparte tabellen weergegeven. De gezamenlijke personeelskosten zijn daarnaast in een tabel opgenomen.

PERSONEELSKOSTEN EXCL. KASTEELTUINEN

De kosten zijn als volgt te specificeren:

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Lonen en salarissen</i>	1.835.532	1.927.950	1.815.880
<i>Werknemersverzekeringen</i>	394.241	406.800	415.807
<i>Pensioenverzekeringen</i>	264.948	269.900	261.804
<i>Ontvangen ziekengeld</i>	-59.595	pm	-84.990
<i>Reiskosten</i>	56.272	80.000	71.666
<i>Overige personeelskosten</i>	7.485	52.600	80.464
	2.498.883	2.737.250	2.560.631
<i>Doorberekende personeelskosten</i>	-287.428	-200.000	-477.442
	2.211.455	2.537.250	2.083.189

LONEN EN SALARISSSEN EN WERKNEMERS- EN PENSIOENVERZEKERINGEN

De kosten van lonen en salarissen, werknemersverzekeringen en pensioenverzekeringen daalden t.o.v. de begroting 2020 met ca. € 110.000.

De vacature n.a.v. het vertrek van een medewerker in district Noord werd pas eind 2020 ingevuld en het vertrek van een medewerker in district Zuid is ingevuld d.m.v. uitbesteed werk. Daarnaast werd de vacature op de afdeling Voorlichting m.i.v. medio februari 2020 ingevuld en zijn de salariskosten daarvan lager dan begroot. Voor deze 3 functies gaat het hier om een totaalbedrag van ca. € 100.000. Ook zijn door kleine aanpassingen in bezetting de kosten eveneens gedaald.

REISKOSTEN

Door COVID-19 werden bijna alle externe overleggen gecancelld of vanaf de werkplek op afstand gevoerd. Derhalve vallen de zakelijke reiskosten lager uit dan begroot.

OVERIGE PERSONEELSKOSTEN

Het verschil tussen werkelijke kosten 2020 en de begroting 2020 is voornamelijk het gevolg van een afname niet opgenomen vakantiedagen met ca. € 24.000. Daarnaast was een bedrag van ca. € 20.000 begroot voor cursussen die in 2020 wegens annuleringen door Corona niet doorgingen en er tevens geen aanmelden voor nieuwe cursussen plaatsvonden.

DOORBEREKENDE PERSONEELSKOSTEN

De doorberekende personeelskosten betreft de door de subsidiegevers vergoede kosten voor de inzet van

eigen medewerkers in projecten [€ 287.428]. Deze doorbelastingen waren hoger dan begroot omdat er in 2020 een inhaalslag plaatsvond van doorberekend werk van voorgaande jaren. Tevens zijn een aantal nieuwe projecten opgestart met substantiële vergoedingen voor de personeelskosten die tijdens het opstellen van de begroting nog niet bekend waren.

PERSONEELSKOSTEN KASTEELTUINEN

De kosten zijn als volgt te specificeren:

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Lonen en salarissen</i>	1.081.319	1.180.000	1.021.550
<i>Werknemersverzekeringen</i>	259.109	262.000	238.615
<i>Pensioenverzekeringen</i>	120.621	127.000	114.152
<i>Ontvangen ziekengeld</i>	-48.165	pm	-13.434
<i>Reiskosten</i>	43.396	39.000	48.383
<i>Overige personeelskosten</i>	-6.174	15.000	150.992
	1.450.106	1.623.000	1.560.258

LONEN EN SALARISSSEN EN WERKNEMERS- EN PENSIOENVERZEKERINGEN

De werkelijke kosten van Lonen en salarissen waren ca. € 108.000 lager dan begroot. De personeelskosten horeca wordt deels bepaald door de kosten van oproepkrachten. Doordat de horeca in de Kasteeltuinen wgens Corona op een laag pitje draaide werd minder een beroep gedaan op oproepkrachten.

OVERIGE PERSONEELSKOSTEN

Het verschil tussen werkelijke kosten 2020 en de begroting 2020 is voornamelijk het gevolg van een afname niet opgenomen vakantiedagen met ca. € 25.000.

PERSONEELSKOSTEN TOTAAL

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Lonen en salarissen</i>	2.916.851	3.107.950	2.837.430
<i>Werknemersverzekeringen</i>	653.350	668.800	654.422
<i>Pensioenverzekeringen</i>	385.569	396.900	375.956
<i>Ontvangen ziekengeld</i>	-107.760	pm	-98.424
<i>Reiskosten</i>	99.668	119.000	120.049
<i>Overige personeelskosten</i>	1.311	67.600	231.456
	3.948.989	4.360.250	4.120.889
<i>Doorberekende personeelskosten</i>	-287.428	-200.000	-477.442
	3.661.561	4.160.250	3.643.447

PERSONEELSBESTAND

Over 2020 bedroeg het gemiddeld aantal personeelsleden [fte] 67,0. Het gemiddeld aantal fte excl. Kasteeltuinen was 36,1 [over 2019 bedroeg dit 35,1]. Het gemiddeld aantal fte van de Kasteeltuinen daalde met 2,2 fte tot 30,9 [2019 = 33,1 fte].

Deze medewerkers zijn als volgt verdeeld over de verschillende afdelingen:

<i>Directie</i>	<i>1,0 fte</i>
<i>Directie-assistent</i>	<i>1,0 fte</i>
<i>Afdeling kwaliteitszorg/ecologie</i>	<i>2,6 fte</i>
<i>Afdeling bedrijfsvoering</i>	<i>7,3 fte</i>
<i>Afdeling projecten en gebouwenbeheer</i>	<i>3,8 fte</i>
<i>Afdeling voorlichting/externe betrekkingen</i>	<i>3,5 fte</i>
<i>Afdeling rentmeesterij</i>	<i>1,0 fte</i>
<i>Afdeling terreinbeheer</i>	<i>15,9 fte</i>
<i>Afdeling Kasteeltuinen</i>	<i>30,9 fte</i>
TOTAAL PERSONEELSBESTAND	67,0 fte

HUISVESTINGSKOSTEN

Deze kosten betreft de onderhoudslasten, schoonmaakkosten, kosten voor energie en overige huisvestingskosten van het kantoor te Lomm.

Daarnaast vallen de afschrijvingskosten van het kantoorpand Kloosterhof incl. installaties in Lomm vanaf 2020 ook hieronder. Deze kosten waren niet begroot voor 2020 omdat bij het opstellen van de begroting in 2019 de Stichting niet voorzag dat de verbouwing van het kantoorpand al medio 2020 afgerond kon worden. Ten laste van 2020 werd daarom voor een half jaar afschrijving zijnde € 42.692 geboekt.

Daarnaast waren er in 2020 extra schoonmaakkosten wegens Corona en huur van containers wegens de verbouwing.

KANTOOR- EN ALGEMENE KOSTEN

De kosten zijn als volgt te specificeren:

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Automatisering</i>	81.805	55.000	44.492
<i>Kantoorbenodigdheden/onderhoud inventaris</i>	249.871	2.000	1.456
<i>Porto- kopieer- en telefoonkosten</i>	31.771	30.000	30.019
<i>Accountantskosten</i>	22.939	27.000	24.430
<i>Advieskosten</i>	12.116	10.000	11.557
<i>Bijdrage LandschappenNL</i>	48.562	55.000	47.556
<i>Kosten Brancheorganisaties</i>	29.416	26.000	26.307
<i>Overige kantoorkosten</i>	31.064	28.000	23.834
<i>Kantoorkosten werkschuren</i>	41.917	23.950	28.055
<i>Algemene kosten ROBUR en Landbouwbedrijf</i>	9.819	22.450	14.570
	559.280	279.400	252.276

AUTOMATISERING

Het verschil tussen de begroting en werkelijk 2020 groot ca. € 27.000 is te verklaren wegens de aanschaf en ondersteuning van het softwareprogramma Sumatra € 25.600 en de extra kosten t.b.v. de automatisering tijdens de verbouwing van de Kloosterhof € 6.000.

KANTOORBENODIGDHEDEN/ONDERHOUD INVENTARIS

Het verschil tussen de begroting en de werkelijk kosten over 2020 is het gevolg van de kantoor- en inventaris-kosten ten bedrage van ca. € 247.000 die gemaakt werden ten behoeve van de verbouwing van de Kloosterhof.

KANTOORKOSTEN WERKSCHUREN

De aanschaf van computers, iPhone en iPad t.b.v. nieuwe medewerkers Noord waren niet begroot. Daarnaast waren de schoonmaakkosten van kantoor Stokshof € 5.000 niet begroot. Tijdens het opstellen van de begroting was nog niet bekend dat deze schoonmaakkosten uitbesteed zouden worden ter vervanging van eigen personeel.

BESTUURSKOSTEN

De bestuurskosten ten bedrage van € 6.526 bestaan voornamelijk uit reiskostenvergoedingen, kosten bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering en vergaderkosten. Er vindt geen bezoldiging van bestuurders plaats. Ook zijn aan hen geen leningen, voorschotten en garanties verstrekt.

BELONING DIRECTIE

Stichting het Limburgs Landschap wordt geleid door één directeur. De beloning van de directeur geschiedt conform de CAO Bos en Natuur, ondernemingsdeel De Landschappen. Er wordt aan de directeur geen lease-auto beschikbaar gesteld, tevens worden er aan de directeur geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Naam	W.F.G. Alblas
Functie	directeur-bestuurder
Dienstverband:	
<i>Aard [looptijd]</i>	<i>onbepaald</i>
<i>uren</i>	<i>37</i>
<i>parttime percentage</i>	<i>100</i>
<i>periode</i>	<i>01/01 – 31/12</i>
Bezoldiging	
<i>Jaarinkomen</i>	
· bruto loon/salaris	94.082
· vakantiegeld	7.440
· vaste eindejaarsuitkering	-
· niet opgenomen vakantiedagen	-
TOTAAL JAARINKOMEN	101.522
<i>Belastbare vergoedingen/bijtellingsen</i>	<i>959</i>
<i>Pensioenlasten [werkgeversdeel]</i>	<i>20.470</i>
<i>Overige beloningen op termijn</i>	<i>-</i>
<i>Uitkeringen beëindiging dienstverband</i>	<i>-</i>
TOTAAL LASTEN EN VERGOEDINGEN	21.429
TOTAAL BEZOLDIGING 2020	122.951
TOTAAL BEZOLDIGING 2019	119.192

Het jaarinkomen van de directeur-bestuurder [in loondienst] [€ 101.522] blijft binnen het maximum van € 141.765 [1 FTE/12 mnd.] volgens de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties. Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingsen, de pensioenlasten, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn samen [€ 122.951], blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum

van € 201.000 per jaar. Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebezoldiging verwijzen we naar hoofdstuk 5.1 van het jaarverslag.

De personeelslasten van de directeur-bestuurder waren hoger in 2020 t.o.v. 2019. Deze stijging hield verband met de algemene salarisstijging volgens de CAO van ca. 2% [= € 1.918]. Als gevolg daarvan en de salarisverhoging en premieverhogingen waren de Pensioenlasten ook hoger [€ 2.347], samen € 4.265.

ALGEMENE KOSTEN BEHEER EN ADMINISTRATIE

De kosten voor beheer en administratie [zie Specificatie en verdeling kosten naar bestemming op blz. 96 en 97] zijn die kosten die de Stichting maakt in het kader van de [interne] beheersing en administratievoering en niet worden toegerekend aan de doelstelling of de werving van baten.

De toerekening van deze kosten geschiedt op bedrijfseconomische basis, waarbij rekening gehouden wordt met de besteding van tijd en middelen.

Het beleid van de Stichting is erop gericht om de kosten voor beheer en administratie binnen de perken te houden met een streefpercentage van maximaal van 5% van de totale lasten. Maar kostenbeperking mag geen doel op zich zijn want dit kan ten koste gaan van de kwaliteit van het beheer en de bedrijfsvoering. Het gemiddeld percentage over 2017 t/m 2020 bedraagt 2,84%.

Onderstaand zijn de kosten beheer en administratie en de verhouding van deze kosten in relatie met de totale lasten procentueel weergegeven voor de jaren:

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Kosten Beheer en administratie</i>	€ 424.645	€ 428.806	€ 439.609
KOSTENPERCENTAGE	3,37%	3,19%	2,80%

PERCENTAGE WERVINGSKOSTEN

Onderstaand is de verhouding van de wervingskosten in relatie met de som van de geworven baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Som van de geworven baten</i>	8.058.531	8.273.731	9.678.113
<i>Wervingskosten</i>	234.442	183.665	204.846
	2,91%	2,24%	2,12%

SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

Het saldo van de financiële baten en lasten kan als volgt worden gespecificeerd:

	2020 Werkelijk	2020 Begroting	2019 Werkelijk
<i>Rente [bank]tegoeden</i>	9.181	3.500	7.076
<i>Aandelen:</i>			
· <i>Niet-gerealiseerde waardeveranderingen</i>	571.686	165.000	990.003
· <i>Overige inkomsten aandelen</i>	0	0	3.742
<i>Obligaties:</i>			
· <i>Dividend obligaties</i>	36.337	0	0
· <i>Niet-gerealiseerde waardeveranderingen</i>	69.949	30.000	16.352
TOTAAL BATEN	687.153	198.500	1.017.173
<i>Kosten beleggingen</i>	-	-	-40
SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	687.153	198.500	1.017.133

RENTE

De rente-tegoeden hebben bijna uitsluitend betrekking op de rente over de huurkoopsom van de inventaris t.b.v. de inrichting van het horecadeel van de Oude Pastorie Beek, Nieuw Ehrenstein en de Groote Heide. Deze rentevergoeding was hoger dan begroot. De rente over banktegoeden is nihil. Over banktegoeden boven een bepaald saldo wordt een negatieve rente geheven. Deze negatieve rente is onder bankkosten geboekt.

AANDELEN

De aandelen zijn belegd in een aandelenfonds dat belegt in kwaliteitsondernemingen die vooroplopen op gebied van duurzaamheid met een verwacht langjarig rendement van ca. 8%. Dit fonds keert geen dividend uit, de opbrengsten worden in het fonds herbelegd. Duurzame fondsen met een stabiele winstgroei, een solide balans met weinig schuld en een aantrekkelijke waardering zijn momenteel een interessant belegging. Het rendement over 2020 [13,7%] was hoger dan begroot [5%] doordat de aandelenmarkten over 2020 wereldwijd fors gestegen is. Op dit aandelenfonds werd een positieve niet-gerealiseerde waardeverandering van € 571.686 geboekt.

OBLIGATIES

De Stichting heeft in 2019 belegd in een obligatiefonds voor een bedrag van € 2.500.000. Het obligatiefonds heeft een verwacht rendement van gemiddeld 2,5-3% met een gematigd risicoprofiel. Op dit obligatiefonds werd in 2020 een positieve niet-gerealiseerde waardeverandering van € 69.949 geboekt. Daarnaast keert het fonds elk halfjaar, indien het rendement het toelaat, een dividend uit. Over 2020 bedroeg deze uitkering € 36.337. Hiermee komt het totaalrendement op het obligatiefonds over 2020 op ruim 4%.

SALDO VAN BATEN EN LASTEN

Het resultaat van baten en lasten over 2020 is nagenoeg gelijk aan 2019. Over 2020 bedroeg het overschot € 10.666 tegenover een overschot van € 10.810 over 2019.

BIJLAGE A

MUTATIE-OVERZICHT NATUURTERREINEN

2020

AANKOPEN 2020

NATUURGEBIED	2020 Verwervingskosten
<i>Aalsbeek</i>	11.756,44
<i>Beesels Broek</i>	69.145,07
<i>de Hamert</i>	42.695,72
<i>Dorperheide</i>	83.908,99
<i>Dubbroek</i>	9.678,44
<i>Goedenraad</i>	343.452,72
<i>Groote Heide</i>	1,00
<i>Langhout</i>	8.071,72
<i>Linnerweerd</i>	421,03
<i>Ophovense Zandberg</i>	17.357,72
<i>Ravenvennen</i>	362.538,90
<i>Rozendaal Marissen</i>	217.099,88
<i>Weerterbos</i>	2.982,72
<i>Zwart Water</i>	10.732,72
TOTAAL	1.179.843,07

BIJLAGE B

AFSCHRIJVINGEN

2020

OMSCHRIJVING	GEKOCHT IN	DISTRICT	AFSCHRIJVING TERMIJN IN JAREN
KANTOORGEBOUW [ACTIVA BEDRIJFSVOERING]			
Verbouwing Kloosterhof Lomm	2020		20
Installaties Kloosterhof Lomm	2020		15
SUBTOTAAL :			
KANTOORINVENTARIS [ACTIVA BEDRIJFSVOERING]			
wandmeubel Lundia	1994		5
software Globe 2000 fin. administratie	2001		1
software IF Aware ledenadministratie	2002		1
software CRS2/Arcview	2010		3
domeinnaam Ijsvogel [restwaarde]	2014		0
vernieuwing CRS2	2014		3
server HPE DL380 Gen10 kantoor Lomm	2020		5
telefooncentrale KPN één en Yealink toestellen	2020		5
SUBTOTAAL :			
BEDRIJFSMIDDELEN [ACTIVA DOELSTELLING]			
motormaaier Agria 5500	1995	Midden	5
veetransportwagen tandemas	1997	Zuid	5
klepelmaaier ESM 70H	2000	Noord	5
cultivator Rabe Blue Bird Gruber GH7 3000	2000	Noord	5
aanhangwagen Atec B1 WD-JN-70	2001	Midden	5
tractor Valtra 6750 Ecopower incl. frontlader	2002	Noord	10
tractor Valmet 900-4	2002	Zuid	10
aanhangwagen IFOR Williams WJ-PS-31	2004	Zuid	3
Toyota Hi-lux 06-BP-FJ	2004	Zuid	4
Nissan Kingcab 69-BR-FS	2004	Midden	5
Inruil voor VH-629-H, € 3500,- retour ontvangen	2014		
Suzuki Vitara J LX VV-87-XP	2005	Zuid	4
Verkocht voor € 450,-, overige baten	2014		
desinvestering Toyota Hi-lux 06-BP-FJ			
aanhangwagen Orbons G02 WS-BR-61	2005	Zuid	3
Humbaur plateauwagen incl. hekwerk	2006	Midden	5
Böckmann veetrailer	2007	Noord	5
Toyota Hi-lux 72-VPN-4	2008	Zuid	5
schijveneg Lemken Rubin 9/300	2008	Noord	5

AANSCHAFPRIJS	AFSCHRIJVING T/M 2019	AFSCHRIJVING 2020	BOEKWAARDE PER 31-12-20
925.100,91	0,00	23.127,52	901.973,39
586.921,04	0,00	19.564,03	567.357,01
1.512.021,95	0,00	42.691,55	1.469.330,40
2.333,30	2.333,30	0,00	0,00
15.309,36	15.309,36	0,00	0,00
55.752,09	55.752,09	0,00	0,00
52.116,26	52.116,26	0,00	0,00
5.000,00	0,00	0,00	5.000,00
10.321,70	10.321,70	0,00	0,00
20.472,88	0,00	3.752,88	16.720,00
3.761,91	0,00	691,91	3.070,00
165.067,50	135.832,71	4.444,79	24.790,00
7.251,41	7.251,41	0,00	0,00
3.838,98	3.838,98	0,00	0,00
3.993,27	3.993,27	0,00	0,00
5.331,92	5.331,92	0,00	0,00
2.851,92	2.851,92	0,00	0,00
55.373,79	55.373,79	0,00	0,00
38.838,79	38.838,79	0,00	0,00
2.176,13	2.176,13	0,00	0,00
15.000,00	15.000,00	0,00	0,00
23.086,00	23.086,00	0,00	0,00
-23.086,00	-23.086,00	0,00	0,00
5.661,98	5.661,98	0,00	0,00
-5.661,98	-5.661,98	0,00	0,00
-15.000,00	-15.000,00		
2.772,60	2.772,60	0,00	0,00
7.877,80	7.877,80	0,00	0,00
13.500,55	13.500,55	0,00	0,00
43.932,00	43.932,00	0,00	0,00
12.499,99	12.499,99	0,00	0,00

OMSCHRIJVING	GEKOCHT IN	DISTRICT	AFSCHRIJVING TERMIJN IN JAREN
aanhangwagen Henra PL27B 91-WD-KH	2009	Noord	1
Mercedes 310D VT-BT-63	2009	Noord	3
desinvestering Mercedes 310D VT-BT-63			
aanhangwagen Henra PL2 89-WD-RJ	2009	Midden	1
Citroën Berlingo 07-VFH-1	2010	Noord	5
Desinvestering Citroën Berlingo 07-VFH-1			
VW Caddy 4-VXN-01	2012	Midden	5
Suzuki 8-SPD-03	2013	Noord	5
Nissan Navara VH-629-H	2014	Midden	5
Mitsubishi L200 VT-561-D	2016	Noord	5
Citroën Berlingo VF-228-D	2018	Zuid	5
Toyota Hilux 54-VDR-5	2018	Zuid	5
Nissan Primastar 93-VDR-4 KTA	2018	KTA	5
Nissan Navara incl. kap V-703-VS	2019	Noord	5
VW Caddy V-385-VX	2019	Noord	5
VW Caddy V-250-ZB	2019	Midden	5
VW Caddy VGG-60-Z	2020	Noord	5
Toyota Hi-lux VGF-30-T	2020	Zuid	5
VW Transporter T5 pick-up VHP-73-F	2020	Noord	5
SUBTOTAAL :			
WERKTUIGEN			
schijvenmaaier Moertel	1992	Zuid	5
palenzetter Yamigav HRD3	1993	Zuid	5
bosbouwlier Farmi JL650T	1995	Zuid	5
weidebloter Perfect 275	2001	Noord	5
klepelmaaier Vortex Roadmaster PM1906	2002	Zuid	5
lasapparaat Miller/Genset MG 5000 generator	2006	Zuid	3
houtkachel	2013	Noord	5
klepelmaaier Vortex RM1907	2013	Noord	5
ruwterrein maaier AS-MOTOR AS65/2T-KAT	2014	Zuid	5
motormaaier Ferrari 530S	2016	Zuid	5
trekker New Holland Boomer 35 [incl. fronthef] KTA	2018	KTA	5
trekker New Holland Boomer 25 KTA	2018	KTA	5
trekker New Holland Boomer 25 KTA	2018	KTA	5
onkruidverbrander Hoaf Thermohit 125M KTA	2018	KTA	5
bladblazer Vortex-C Blaasmond - compleet KTA	2018	KTA	5

AANSCHAFPRIJS	AFSCHRIJVING T/M 2019	AFSCHRIJVING 2020	BOEKWAARDE PER 31-12-20
3.492,45	3.492,45	0,00	0,00
9.200,00	9.200,00	0,00	0,00
-9.200,00	-9.200,00		
1.900,01	1.900,01	0,00	0,00
8.459,71	8.459,71	0,00	0,00
-8.459,71	-8.459,71		
20.500,00	20.500,00	0,00	0,00
12.500,00	12.500,00	0,00	0,00
29.272,85	29.272,85	0,00	0,00
20.400,00	16.400,00	4.000,00	0,00
8.900,00	3.480,00	3.720,00	1.700,00
15.365,00	4.870,00	3.075,00	7.420,00
4.500,00	1.350,00	900,00	2.250,00
20.337,80	3.725,80	4.102,00	12.510,00
22.219,16	4.069,16	4.400,00	13.750,00
22.674,50	3.214,50	4.500,00	14.960,00
17.772,27	0,00	1.782,27	15.990,00
25.930,00	0,00	4.540,00	21.390,00
26.603,72	0,00	893,72	25.710,00
452.606,91	305.013,92	31.912,99	115.680,00
3.600,34	3.600,34	0,00	0,00
4.171,28	4.171,28	0,00	0,00
4.533,26	4.533,26	0,00	0,00
2.375,99	2.375,99	0,00	0,00
5.570,00	5.570,00	0,00	0,00
2.856,00	2.856,00	0,00	0,00
17.121,50	17.121,50	0,00	0,00
7.804,50	7.804,50	0,00	0,00
3.502,95	3.502,95	0,00	0,00
5.929,00	4.829,00	1.100,00	0,00
24.575,00	6.554,00	4.915,00	13.106,00
8.000,00	2.400,00	1.600,00	4.000,00
8.000,00	2.400,00	1.600,00	4.000,00
5.760,00	1.728,00	1.152,00	2.880,00
5.065,00	1.519,00	1.013,00	2.533,00

OMSCHRIJVING	GEKOCHT IN	DISTRICT	AFSCHRIJVING TERMIJN IN JAREN
<i>grondsloop KTA</i>	2018	KTA	5
<i>frontmaaier Sicma FA1800 KTA</i>	2018	KTA	5
<i>Golfkar Bringo Ezgo PM-2 wit</i>	2020	KTA	5
SUBTOTAAL:			
INVENTARIS KASTEELTUINEN			
<i>Inventaris Kasteeltuinen</i>	2012		1
<i>Kassaserver HP Proliant</i>	2018		5
<i>Miko koffiemachine Cimbali S30 4 stuks</i>	2018		5
<i>Miko Cimbali S30 Cool unit 2 stuks</i>	2018		5
<i>Miko Fridge Module 4 liter 2 stuks</i>	2018		5
<i>Miko Cimbali M1 Milk 2 stuks</i>	2018		5
<i>Miko melkopschuimer Lattiz</i>	2018		5
<i>Miko heetwaterapparaat BRAV HWA</i>	2018		5
<i>Miko Jaski chocomel hot dispenser enduro</i>	2018		5
SUBTOTAAL:			
TOTAAL-GENERAAL :			

In 2020 buiten gebruik gestelden bedrijfsmiddelen :

weidebloter VOTEX PT-3/270
Toyota Hi-lux 06-BP-FJ
kipwagen Miedema HS-45
motormaaier BSC type 630
AS-maaier 28/4 KAT
palenzetter HRD 3
telefooncentrale Panasonic TDA100
pc-netwerk secretariaat/werkschuren
uitbreiding/vervanging pc-netwerk 2002
fileservier HP ML350
server HP ML350P incl. software
meubilair secretariaat
kantoormeubilair

AANSCHAFPRIJS	AFSCHRIJVING T/M 2019	AFSCHRIJVING 2020	BOEKWAARDE PER 31-12-20
1.600,00	480,00	320,00	800,00
2.374,31	524,31	476,00	1.374,00
4.850,00	0,00	486,00	4.364,00
117.689,13	71.970,13	12.662,00	33.057,00
95.000,00	95.000,00	0,00	0,00
3.579,00	1.260,00	720,00	1.599,00
32.000,00	10.135,00	6.400,00	15.465,00
2.700,00	855,00	540,00	1.305,00
500,00	160,00	100,00	240,00
2.500,00	790,00	500,00	1.210,00
1.595,00	504,00	319,00	772,00
750,00	240,00	150,00	360,00
1.210,00	382,00	242,00	586,00
139.834,00	109.326,00	8.971,00	21.537,00
2.387.219,49	622.142,76	100.682,33	1.664.394,40

BIJLAGE C1

PROJECTENLIJST JAARREKENING

2020

NUMMER	PROJECTOMSCHRIJVING	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-20
2011.059	Edelhertenproject	73.124,05	203.228,16	130.104,11
2012.002	Kleine landschapselementen WM	157.122,92	4.000,00	-153.122,92
2013.017	Anstel Vallei Natuurgebied	349.959,56	642.715,79	292.756,23
2013.023	Inrichting Lus van Linne	0,00	300.000,00	300.000,00
2016.013	Intereg V.A. Natuur- en Bosbrandpreventie	19.684,00	1.920,00	-17.764,00
2016.024	Smalbroek	0,00	3.600,00	3.600,00
2016.025	Inrichting AZC-terrein Venlo	96.175,52	146.924,92	50.749,40
2017.010	Reigersbroek POP3 inrichting	573.225,91	680.309,89	107.083,98
2017.029	Inrichting en beheer Marienwaard	26.761,63	84.846,56	58.084,93
2018.038	NP de Maasduinen Kwaliteitsimpuls 2018	40.485,66	22.901,00	-17.584,66
2018.036	Elsloo Park en botanische tuin	138.399,23	184.230,88	45.831,65
2018.040	Tuin Montfort	-1.687,01		1.687,01
2019.021	Herinstructie en advies zeldzame akkerplanten	23.665,65	20.887,18	-2.778,47
2019.023	Geelbuikvuurpad Voortplantingswateren	14.255,77	28.667,43	14.411,66
2019.028	Leefgeb. Kamsalamander en geelbuikvuurpad	30.669,90	44.859,11	14.189,21
2019.038	Sarsven en Banen Communicatie Natura 2000	8.682,59	20.475,00	11.792,41
2019.040	LIFE BOVAR Bemelerberg en Geuldal	27.279,08	10.018,20	-17.260,88
2020.010	Inrichting percelen Heuloërbroek	4.547,32	11.510,00	6.962,68
2020.012	Inrichting percelen Eys Elisabeth Strouven	16.133,66	0,00	-16.133,66
2020.013	NP de Maasduinen Kwaliteitsimpuls 2019	5.501,73	8.437,50	2.935,77
2020.014	Inrichting percelen Stiemensweg Gennepse hei	7.787,56	16.629,48	8.841,92
2020.015	Aanleg plekken voor wilde bijen	1.830,00	34.486,16	32.656,16
2020.016	Stein versterking historisch parkaanleg	4.929,26	0,00	-4.929,26
2020.019	Aanplant bos	101.438,00	128.400,00	26.962,00
2020.023	Buitentuin Kloosterhof	9.230,07	0,00	-9.230,07
2020.025	Natuurcompensatie Betanië	4.063,94	84.250,00	80.186,06
2020.026	Natuurcompensatie Hagen en gem Leudal	7.122,92	7.513,75	390,83
2021.010	Impuls natuur Kanaalmond	0,00	50.000,00	50.000,00
	SUBTOTAAL	1.740.388,92	2.740.811,01	1.000.422,09

NUMMER	DHZ PROJECTEN	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-20
2018.025	Grondverwerving Zwart Water DHZ	3.955,73		-3.955,73
2018.027	Grondverwerving Dubbroek DHZ	2.964,85		-2.964,85
2018.028	Inrichting Dubbroek DHZ	19.219,82		-19.219,82
2018.029	Grondverwerving Beesels Broek	10.345,18		-10.345,18
2018.030	Inrichting Beeselsbroek	195.239,13		-195.239,13
2018.031	Grondverwerving Kaldenbroek DHZ	748,50		-748,50
2018.032	Kaldenbroek inrichting DHZ	538,00		-538,00
2018.033	Grondverwerving Roeventerpeel DHZ	1.855,54		-1.855,54
	SUBTOTAAL	234.866,75		-234.866,75
PAS MAATREGELEN 2020 EN 2021				
2020.201	Bemelerberg PAS 2020	342.269,82	0,00	-342.269,82
2020.202	Boshuizerbergen PAS 2020	34.557,13		-34.557,13
2020.203	Geuldal PAS 2020	241.382,04		-241.382,04
2020.204	Maasduinen PAS 2020	-44.481,73		44.481,73
2020.205	Roerdal PAS 2020	1.892,68		-1.892,68
2020.206	Pietersberg _ Jekerdal PAS 2020	6.582,40		-6.582,40
2020.207	Sarsven en de Banen PAS 2020	22.501,32		-22.501,32
2020.208	Weerterbos PAS 2020	36.966,17		-36.966,17
	SUBTOTAAL	641.669,83		-641.669,83
GEBOUWEN				
2013.009	Nieuw Ehrenstein restauratie	340.471,08	1.945.914,12	1.605.443,04
2013.025	Sub. Project Nieuw Ehrenstein	1.376.440,15	0,00	-1.376.440,15
2013.016	Klaren Anstel Anstel Vallei	58.334,97	155.387,19	97.052,22
2015.021	Frankenhofmolen ketelhuis	182.708,25	500,00	-182.208,25
2016.002	Bezoekerscentrum Kasteel Elsloo	8.454,85	0,00	-8.454,85
2017.024	Kaldenbroek schuur verbouwen	362.944,62	13.891,00	-349.053,62
2018.010	Groote Heide aanpassing tbv horeca	317.871,08	98.489,53	-219.381,55
2019.006	Hoogcruts Restauratie impuls Rijk Srr 2018	633.774,95	309.864,63	-323.910,32
2019.016	Nieuw Ehrenstein Srr 2018	3.218.168,31	2.000.464,00	-1.217.704,31
2019.043	Nieuw Ehrenstein Installaties	1.163.880,12	27.600,00	-1.136.280,12
2019.042	Nieuw Ehrenstein SRR 2019	277.747,87	953.716,00	675.968,13
2020.002	Kaldenbroek Huis renovatie	5.307,63	0,00	-5.307,63
2020.003	Grathemermolen 1e fase restauratie	9.960,00	16.424,43	6.464,43

NUMMER	BRIM PROJECTEN GROEN	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-20
2012.007	Historische buitenplaats Neercanne 2014-2019	303.141,75	194.717,09	-108.424,66
2014.017	Archeologische monumenten Noord BRIM 2013-2018	17.716,14	11.146,00	-6.570,14
2015.001	Groene Brim Historische tuinaanleg KA 2015-2020	215.012,86	112.294,40	-102.718,46
2016.030	Historische tuin Elsloo BRIM 2017-2022	226.229,25	68.755,64	-157.473,61
2016.032	Fort Hazepoot en Landweer Grote Heide 2017-2022	10.076,90	3.706,00	-6.370,90
2018.013	Frankenhofmolen 3 stuwweren BRIM 2018-2023	1.206,18	6.912,00	5.705,82
2019.005	Park Bleijenbeek	18.095,13	17.647,00	-448,13
2020.109	Kloosterterrein Barbarasweerd	274,46	0,00	-274,46
2020.110	Grafheuvel Hamert	76,23	0,00	-76,23
2020.111	Stalberg Hamert	76,23	0,00	-76,23
2020.112	Grafheuvel Jammerdal 6x	472,92	0,00	-472,92
2020.113	Grafheuvel Jammerdal	112,00	0,00	-112,00
2020.114	Historische Buitenplaats Neercanne	20.349,77	24.225,75	3.875,98

NUMMER	BRIM PROJECTEN ROOD	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-20
2012.004	Wymarsche watermolen BRIM 2013-2018	47.881,41	29.868,89	-18.012,52
2012.005	Janssenmolen Oirsbeek BRIM 2013-2018	145.689,05	75.250,00	-70.439,05
2013.002	Van Tienhovenmolen BRIM 2013-2018	52.507,36	29.838,59	-22.668,77
2013.005	Kaldenbroek BRIM 2013-2018	55.913,54	28.815,47	-27.098,07
2013.006	Cottessen 3 BRIM 2013-2018	29.076,16	13.932,00	-15.144,16
2013.007	Cottessen 9 BRIM 2013-2018	31.323,49	11.759,88	-19.563,61
2015.002	Frankenhof BRIM 2015-2020	39.494,42	39.000,00	-494,42
2015.003	Puthuis Gloriëtte Hoogcruts BRIM 2015-2020	877.413,41	432.997,65	-444.415,76
2015.004	Wittermolen BRIM	51.716,78	39.000,00	-12.716,78
2015.005	Restauratie Terrasmuren Neercanne BRIM 2015-2020	82.422,42	35.643,60	-46.778,82
2015.006	Tuin- en parkaanleg Neercanne BRIM 2015-2020	19.310,87	22.677,65	3.366,78
2015.008	Hoofdgebouw Kasteel Elsloo BRIM 2015-2020	155.083,42	69.381,05	-85.702,37
2015.016	Torenmolen Gronsveld BRIM 2013-2018	120.966,82	37.000,00	-83.966,82
2016.027	Theekoepel Inaborg Brim 2015-2020	6.301,60	3.025,00	-3.276,60
2016.028	Standerdmolen Urmond BRIM 2017-2022	12.447,73	30.000,00	17.552,27
2016.029	Kasteel Arcen Tiendschuur BRIM 2015-2020	3.032,49	5.265,00	2.232,51
2016.031	Ruïne Stein BRIM 2017-2023	32.914,56	29.635,00	-3.279,56
2018.011	Kasteel Arcen Hoofdgebouw BRIM 2018-2023	77.728,49	80.530,00	2.801,51
2018.012	Kasteel Arcen brug en kademuren BRIM 2018-2023	9.744,76	12.624,00	2.879,24
2018.014	Hoogcruts Kapel BRIM 2018-2023	30.624,91	8.304,00	-22.320,91
2018.015	Hoogcruts Landhuis BRIM 2018-2023	62.288,49	12.354,00	-49.934,49
2018.016	Hoogcruts Tuinmuur BRIM 2018-2023	27.208,65	5.334,00	-21.874,65
2018.017	Boerderij Schrevenhof BRIM 2018-2023	20.681,13	6.090,00	-14.591,13
2018.018	Ruïne Bleijenbeek	6.381,54	0,00	-6.381,54
2019.001	Wymarsche watermolen	1.666,20	21.000,00	19.333,80
2019.002	Grathemermolen BRIM 2019-2024	15.057,38	21.000,00	5.942,62
2019.003	Torenmolen Gronsveld	23.380,13	21.000,00	-2.380,13
2019.004	JanssenMeule	110.663,56	63.000,00	-47.663,56
2020.101	Van Tienhovenmolen BRIM 2020-	61.744,98	46.734,12	-15.010,86
2020.102	Kasteel Arcen boogbrug BRIM 2020-	1.956,00	0,00	-1.956,00
2020.103	Kasteel Arcen Brug en Kade BRIM 2020-	2.870,00	0,00	-2.870,00
2020.104	Kasteel Arcen Poortbrug	8.284,00	0,00	-8.284,00
2020.105	Kasteel Arcen Koetshuis	11.914,00	0,00	-11.914,00
2020.106	Kaldenbroek Hoofdhuis	8.954,08	0,00	-8.954,08
2020.107	Cottessen 3 Boerderij	4.796,07	0,00	-4.796,07
2020.108	Cottessen 9 Boerderij	3.072,53	0,00	-3.072,53

NUMMER	GEBOUWEN HERBESTEMMING / VOORONDERZOEK	UITV.- KOSTEN	SUBSIDIES BIJDRAGEN	SALDO 31-12-20
2019.019	Herbestemming Beylshof	41.926,29	36.750,00	-5.176,29
2020.008	Herbestemming Kasteel Arcen	352,94	0,00	-352,94
2020.009	Stokshof	4.114,00	0,00	-4.114,00
GEBOUWEN ONDERHOUDSPROJECTEN				
2019.026	Bruggen SLL [2019 = zuid]	33.965,38	0,00	-33.965,38
2019.029	Birven schuur extra douche/toilet	851,65	0,00	-851,65
KASTEELTUINEN ARCEN				
2016.003	Archiefonderzoek Kasteel Arcen	13.168,00	13.643,64	475,64
2019.020	Kasteel Arcen onderhoud installaties	-12.500,00	0,00	12.500,00
2020.011	Overige investeringen Kasteeltuinen 2020	92.830,69	0,00	-92.830,69
2020.018	KTA vervangen ketels en aanpassing stookhokken	71.435,50	0,00	-71.435,50
SUBTOTAAL		11.267.560,58	7.243.108,32	-4.024.452,26
TOTAAL				
		13.884.486,08	9.983.919,33	-3.900.566,75
OVERIGE PROJECTEN NATUURTERREINEN/GEBOUWEN/AANKOPEN				
5100	Projecten BTW reserve Gebouwen		100.000,00	100.000,00
5110	Projecten opstartfase	7.736,78		-7.736,78
5006	Meerjarenovereenkomst aankopen Provincie Jaarschijf 2014	1.321.235,41	1.538.730,00	217.494,59
5008	Meerjarenovereenkomst aankopen Provincie Jaarschijf 2015	3.032.220,90	3.447.034,20	414.813,30
5011	Projecten aankopen provincie DHZ/SKNL		328.086,95	328.086,95
5012	Projecten PAS maatregelen jaarschijven 2018-2021		1.231.374,29	1.231.374,29
TOTAAL		18.245.679,17	16.629.144,77	-1.616.534,40

BIJLAGE C2

PROJECTEN AFGEROND IN 2020

NATUURTERREINEN

NUMMER	PROJECTOMSCHRIJVING	UITV.-KOSTEN	BATEN OVERHEDEN	BATEN ANDERE ORGANISATIES
2010.016	Natuurcompensatie Veerweg Velden	72.347,11		72.347,11
2010.027	Fonds fam. Jansen Merum	13.382,01		
2014.011	Sarsven en Banen EGM PAS	8.276,19		
2014.019	Kwaliteitsimpuls NP Maasduinen 2014	512.146,57	437.630,63	24.112,38
2016.012	Inrichting Vilt ze fase	6.517,47	6.483,11	
2018.040	Tuin Montfort	20.000,00		
2020.006	Vernieuwing website	10.000,00		
TOTAAL NATUURTERREINEN		642.669,35	444.113,74	96.459,49

GEBOUWEN

2013.001	Kasteel Arcen BRIM 2013-2018	255.608,96	114.782,40	
2013.021	Investerings Kasteeltuinen 2014	942.638,18	989.327,52	
2014.016	Kasteel Arcen Welten Vleugel [pianola]	16.423,50		7.000,00
2015.019	Kasteel Arcen brug en kademuuren	303.204,24		
2015.020	Kasteel Arcen Hoofdgebouw	446.282,41		10.000,00
2017.011	Herbestemming ruïne Stein	26.567,34	17.500,00	
2017.021	Binnentuin Kloosterhof	45.323,83		
2017.023	Grathermolen Brim 2013-2018	61.824,21	24.998,91	24.403,85
2017.025	Herbestemming Hoogcruts	56.381,67	39.097,00	
2017.026	Herbestemming Kasteel Elsloo	27.410,54	16.940,00	
2017.027	Herbestemming Grathermolen	27.327,50	14.322,00	
2018.022	Dienstencentrum Kasteeltuinen Arcen	449.090,63		
2018.035	Restauratie schuur Koningshof	83.798,42		
2018.039	Renovatie Boswachterswoning Neercanne	7.586,68		
2019.017	Overige investeringen Kasteeltuinen 2019	96.717,38		3.500,00
2019.018	Herbestemming Kaldenbroek Huis	15.911,91	10.575,00	
2019.020	Kasteel Arcen onderhoud installaties	102.606,60		
2019.030	Natogroeve Toiletvoorzieningen	20.264,93		
2019.035	Plafond Stokshof	2.893,61		
2019.045	Sloop IVN Huis De Dellen	27.194,75		
TOTAAL GEBOUWEN		3.015.057,29	1.227.542,83	44.903,85

TOTAAL				
NATUURTERREINEN EN GEBOUWEN		3.657.726,64	1.671.656,57	141.363,34

BATEN PARTICULIEREN	EIGEN BIJDRAGE WERKELIJK	VOORZIENING 2020	EIGEN BIJDRAGE GERESERVEERD	MUTATIE VOORZIENING
	0,00			0,00
15.000,00	-1.617,99			1.617,99
	8.276,19			-8.276,19
	50.403,56		119.958,00	69.554,44
	34,36			-34,36
	20.000,00	10.000,00	20.000,00	0,00
	10.000,00	10.000,00	10.000,00	0,00
15.000,00	87.096,12	20.000,00	149.958,00	62.861,88

	140.826,56		140.826,56	0,00
	-46.689,34		0,00	46.689,34
4.750,00	4.673,50			-4.673,50
	303.204,24		303.204,24	0,00
	436.282,41		421.830,08	-14.452,33
	9.067,34		8.467,00	-600,34
	45.323,83		50.000,00	4.676,17
	12.421,45		15.000,00	2.578,55
	17.284,67		16.737,00	-547,67
	10.470,54		7.260,00	-3.210,54
	13.005,50		6.138,00	-6.867,50
	449.090,63	40.000,00	440.000,00	-9.090,63
	83.798,42		84.000,00	201,58
	7.586,68		0,00	-7.586,68
	93.217,38		100.000,00	6.782,62
	5.336,91		4.532,00	-804,91
	102.606,60		100.000,00	-2.606,60
	20.264,93	5.000,00	20.000,00	-264,93
	2.893,61			-2.893,61
	27.194,75	30.000,00	30.000,00	2.805,25
4.750,00	1.737.860,61	75.000,00	1.747.994,88	10.134,27

19.750,00

1.824.956,73

95.000,00

1.897.952,88

72.996,15

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

**Aan:
de raad van
toezicht van
Stichting
Limburgs Land-
schap, Stichting
Robur en Land-
bouwbedrijf
Limburgs Land-
schap B.V.**

Ons oordeel

Wij hebben de geconsolideerde jaarrekening 2020 van Stichting Limburgs Landschap, Stichting Robur en Landbouwbedrijf Limburgs Landschap B.V. te Venlo gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Limburgs Landschap, Stichting Robur en Landbouwbedrijf Limburgs Landschap B.V. per 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Verslaggeving Fondswervende Instellingen.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2020;
- de geconsolideerde en enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2020; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'. Wij zijn onafhankelijk van Stichting Limburgs Landschap, Stichting Robur en Landbouwbedrijf Limburgs Landschap B.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assu-

rance-opdrachten [ViO] en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants [VGBA].

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Bestuursverslag
- Bijlage A
- Bijlage B
- Bijlage C1
- Bijlage C2

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de *Nederlandse Standaard 720*. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie,

waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met *RJ650*.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weer-geven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende *RJ-Richtlijn 650 Verslaggeving Fondswervende Instellingen*.

In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitvoeren van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informa-

tie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenhang, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelich-

tingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Venray, 22 april 2021

CONTOUR
J.P.H. Kuijpers
Accountant-Administratieconsulent

BEGROTING 2021

	STAAT VAN BATEN EN LASTEN	Begroot
BATEN	· <i>Baten van Particulieren</i>	535.000
	· <i>Baten van Bedrijven</i>	99.150
	· <i>Baten van loterijorganisaties</i>	937.500
	· <i>Baten van subsidies van overheden</i>	7.863.204
	· <i>Baten van verbonden organisaties</i>	0
	· <i>Baten van andere organisaties zonder winststreven</i>	0
	Som van de geworven baten	9.434.854
	· <i>Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en diensten</i>	4.402.300
	· <i>Overige baten en lasten</i>	0
	SOM DER BATEN	13.837.154
LASTEN	Besteed aan doelstellingen	
	· <i>Aankoop natuurterreinen</i>	1.824.953
	· <i>Projecten natuurterreinen/gebouwen</i>	4.689.199
	· <i>Beheer natuurterreinen/gebouwen</i>	6.153.864
	· <i>Voorlichting en belangenbehartiging</i>	765.304
		13.433.320
	Wervingskosten	
	· <i>Wervingskosten</i>	191.727
	Beheer en administratie	
	· <i>Kosten beheer en administratie</i>	438.992
	SOM DER LASTEN	14.064.039
	Saldo voor financiële baten en lasten	-226.885
	Saldo financiële baten en lasten	239.500
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	12.615

Het
Limburgs
Landschap

Rijksstraatweg 1, Lomm
Postbus 4301
5944 ZG Arcen